

Πανεπιστήμιο Πατρών

Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας

Κατεύθυνση Κοινωνικών Λειτουργιών

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ
ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ (TRAFFICKING)**

Επιβλέπουσα: Επίκουρη Καθηγήτρια

Φαρμακοπούλου Ιγνατία

Φοιτήτρια:

Κοσκινιώτη Κωνσταντίνα

Πάτρα, 2023

Υπεύθυνη δήλωση

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις , που προβλέπονται από τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 22 του Ν. 1599/1986, δηλώνω ότι:

1. Το σύνολο της εργασίας αποτελεί πρωτότυπο έργο, παραχθέν από εμένα, και δεν παραβιάζει δικαιώματα τρίτων καθ' οιονδήποτε τρόπο,
2. Εάν η εργασία περιέχει υλικό, το οποίο δεν έχει παραχθεί από εμένα, αυτό είναι ευδιάκριτο και αναφέρεται ρητώς εντός του κειμένου της εργασίας ως προϊόν εργασίας τρίτου, σημειώνοντας με παρομοίως σαφή τρόπο τα στοιχεία ταυτοποίησής του, ενώ παράλληλα βεβαιώνει πως στην περίπτωση χρήσης αυτούσιων γραφικών αναπαραστάσεων, εικόνων, γραφημάτων κλπ., έχει λάβει τη χωρίς περιορισμούς άδεια του κατόχου των πνευματικών δικαιωμάτων για την συμπερίληψη και επακόλουθη δημοσίευση του υλικού αυτού.
3. Φέρω αποκλειστικά την ευθύνη της δίκαιης χρήσης του υλικού που χρησιμοποίησα και είμαι αποκλειστικά υπεύθυνη των πιθανών συνεπειών της χρήσης αυτής. Αναγνωρίζω δε ότι το Πανεπιστήμιο Πατρών δεν φέρει, ούτε αναλαμβάνει οποιαδήποτε ευθύνη που τυχόν προκύψει από πλημμελή εκκαθάριση πνευματικών δικαιωμάτων.

Ημερομηνία

02/05/2023

Υπογραφή

Κωνσταντίνα Κοσκινώτη

02/05/2023

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>Ευχαριστίες.....</i>	<i>6</i>
<i>Περίληψη.....</i>	<i>7</i>
<i>Abstract.....</i>	<i>8</i>
<i>Εισαγωγή.....</i>	<i>9</i>

Α ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Εννοιολογική Τοποθέτηση, Ιστορική Αναδρομή, Αίτια και Μορφές του Trafficking

<i>1.1. Εννοιολογικοί ορισμοί.....</i>	<i>11</i>
<i>1.2. Ιστορική αναδρομή.....</i>	<i>12</i>
<i>1.3. Οι διαστάσεις του φαινομένου σε διεθνές επίπεδο.....</i>	<i>14</i>
<i>1.4. Η ελληνική πραγματικότητα.....</i>	<i>17</i>
<i>1.5. Μορφές του trafficking.....</i>	<i>19</i>
<i>1.6. Αίτια του trafficking.....</i>	<i>26</i>
<i>1.7. Παράγοντες ώθησης και παράγοντες έλξης.....</i>	<i>29</i>
<i>1.8. Δείκτες αναγνώρισης θυμάτων trafficking.....</i>	<i>30</i>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Τα Παιδιά ως Θύματα Trafficking

<i>2.1. Παράγοντες κινδύνου.....</i>	<i>32</i>
<i>2.2. Μέθοδοι και τρόποι στρατολόγησης των θυμάτων.....</i>	<i>36</i>
<i>2.3. Χαρακτηριστικά των ανηλίκων θυμάτων και συνθήκες επιβίωσης</i>	<i>39</i>

2.4. Επιπτώσεις του κοινωνικού φαινομένου στην παιδική, εφηβική και ενήλικη ζωή	
2.4.1. Επιπτώσεις στην παιδική ηλικία.....	40
2.4.2. Επιπτώσεις στην εφηβική και ενήλικη ζωή.....	43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Δικαιώματα του Παιδιού και Νομοθετικό Πλαίσιο

3.1. Τα δικαιώματα των παιδιών	
3.1.1. Η σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού- Επισκόπηση	47
3.1.2. Ορισμός της παιδικής ηλικίας και βασικές αρχές.....	47
3.1.3. Δικαιώματα κατά την ανάπτυξη.....	48
3.1.4. Πολιτικά δικαιώματα.....	50
3.1.5. Δικαιώματα προστασίας σε ιδιαίτερες καταστάσεις ζωής και απέναντι στην κακοποίηση και την εκμετάλλευση.....	51
3.2. Καταπάτηση των δικαιωμάτων των παιδιών και νομοθετικό πλαίσιο	
3.2.1. Καταπάτηση των δικαιωμάτων των παιδιών.....	52
3.2.2. Συμβούλιο της Ευρώπης: νομοθεσία για τα δικαιώματα του παιδιού και τομείς προστασίας.....	53
3.2.3. Η Ευρωπαϊκή νομοθεσία για τα Δικαιώματα του Παιδιού.....	55
3.2.4. Η ευρωπαϊκή νομοθεσία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.....	59
3.2.5. Η ελληνική νομοθεσία για την προστασία των θυμάτων trafficking.....	61

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Φορείς πρόληψης, ανίχνευσης και προστασίας παιδιών θυμάτων trafficking

4.1.1 Ευρωπαϊκή Επιτροπή : νέα στρατηγική για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, την εξάρθρωση των εγκληματικών επιχειρηματικών μοντέλων, την προστασία και	
--	--

την ενδυνάμωση των θυμάτων.....	69
4.1.2 Εθνικός Μηχανισμός Αναφοράς για την Προστασία Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων (ΕΜΑ).....	71
4.1.3 Γραφείο Μελέτης και Αντιμετώπισης Trafficking.....	75
4.1.4 Ομάδα Καταπολέμησης Εμπορίας Ανθρώπων (Ο.Κ.Ε.Α.).....	76
4.1.5. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α).....	77
4.1.6 Το Χαμόγελο του Παιδιού.....	78
4.1.7 ΑΡΣΙΣ.....	84
4.1.8 Α21.....	85

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Η άσκηση της Κοινωνικής Εργασίας

5.1. Πρωτογενής πρόληψη.....	87
5.2 Δευτερογενής πρόληψη.....	89
5.3 Τριτογενής πρόληψη.....	100

Β ΜΕΡΟΣ:ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 :Μεθοδολογία έρευνας

6.1 Σκοπός και στόχος της έρευνας	103
6.2 Επιλογή ποιοτικής έρευνας.....	103
6.2.1. Μεθοδολογία μελέτης περίπτωσης.....	104
6.2.2 Ημι-δομημένες συνεντεύξεις	105

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

7.1	Μελέτες περίπτωσης παιδιών θυμάτων	
Trafficking.....		106
7.2	Συμπεράσματα των μελετών περίπτωσης.....	117
7.3	Περιορισμοί έρευνας.....	121
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....		122
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ.....		126

Ευχαριστίες

Για την εκπόνηση της παρούσας Πτυχιακής εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω την Επιβλέπουσα Επίκουρη Καθηγήτρια Ιγνατία Φαρμακοπούλου για την βοήθεια, την στήριξη και την καθοδήγηση της προκειμένου να πραγματοποιηθούν όσα βήματα απαιτούνταν.

Επίσης, το Γραφείο Προστασίας Ανηλίκων της Υποδιεύθυνσης Ασφάλειας Πατρών, την Κοινωνική Υπηρεσία και την Παιδοψυχιατρική Κλινική του Γενικού Νοσοκομείου Παιδών Πατρών «Καραμανδάνειο», τα Παιδικά Χωριά SOS και την Μ.Κ.Ο. ΑΡΣΙΣ, που συμμετείχαν στην ερευνητική μελέτη και παραχώρησαν περιστατικά παιδιών θυμάτων Trafficking που διαχειρίστηκαν.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου και τους δικούς μου ανθρώπους που με στήριξαν και με βοήθησαν καθ' όλη την διάρκεια των σπουδών μου.

Περίληψη

Η εμπορία ανθρώπων είναι ένα σοβαρό και ταχέως αναπτυσσόμενο έγκλημα που παραβιάζει τα θεμελιώδη δικαιώματα και την αξιοπρέπεια των ανθρώπων. Αφορά την εκμετάλλευση ευάλωτων ατόμων με σκοπό το οικονομικό κέρδος και συνιστά μια μορφή σύγχρονης δουλείας. Είναι η στρατολόγηση, μεταφορά, φιλοξενία ή παραλαβή ατόμων μέσω της βίας, της απάτης και του εξαναγκασμού. Παιδιά, γυναίκες και άνδρες όλων των ηλικιών και από κάθε υπόβαθρο μπορούν να γίνουν θύματα αυτού του εγκλήματος, που συχνά λαμβάνει διεθνείς διαστάσεις. Οι διακινητές χρησιμοποιούν τη βία ή άλλα δόλια μέσα και ψεύτικες υποσχέσεις όπως συμμετοχή στην εκπαίδευση και την εργασία προκειμένου να εξαπατήσουν τα θύματα.

Τα παιδιά αποτελούν το 27% όλων των θυμάτων εμπορίας παγκοσμίως και τα δύο στα τρία είναι κορίτσια. Μερικές φορές πωλούνται από μέλη της οικογένειάς τους ή άτομα που έχουν την κηδεμονία τους. Η εμπορία ανθρώπων έχει γίνει ένα κρίσιμο ζήτημα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την επιβολή του νόμου στον 21ο αιώνα. Θεωρείται ότι είναι μια από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες εγκληματικές επιχειρήσεις στον κόσμο και οι αξιωματούχοι επιβολής του νόμου χρειάζεται να βοηθήσουν στην πρόληψη της διεθνούς και εγχώριας εμπορίας.

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία θα αναφερθούμε στην εννοιολογική προσέγγιση, στην ιστορική αναδρομή, στα αίτια και τις μορφές που ενδέχεται να λάβει το φαινόμενο της διεθνικής σωματεμπορίας (human trafficking). Στη συνέχεια αναφέρονται στοιχεία που αφορούν την εμπλοκή των παιδιών στο εν λόγω φαινόμενο, εστιάζοντας στις μεθόδους στρατολόγησης των ανήλικών θυμάτων, στις συνθήκες επιβίωσης και τις επιπτώσεις στην παιδική, εφηβική και ενήλικη ζωή καθώς και στα δικαιώματα των παιδιών, στο νομοθετικό πλαίσιο που έχει συσταθεί για την καταπολέμηση της σωματεμπορίας και στους φορείς που συμβάλλουν στην πρόληψη, ανίχνευση και αντιμετώπιση του κοινωνικού αυτού φαινομένου. Τέλος, περιγράφονται αναλυτικά Μελέτες Περίπτωσης περιστατικών Trafficking παιδιών καθώς και δράσεις πρόληψης, ανίχνευσης και αντιμετώπισης του στην Άσκηση της Κοινωνικής Εργασίας.

Abstract

Human trafficking is a serious and fast-growing crime that violates people's fundamental rights and dignity. It involves the exploitation of vulnerable people for financial gain and constitutes a form of modern-day slavery. It is the recruitment, transportation, harbouring or receipt of persons by means of force, fraud and coercion. Children, women and men of all ages and from all backgrounds can be victims of this crime, which often takes on an international dimension. Traffickers use violence or other fraudulent means and false promises such as participation in education and employment to deceive victims.

Children make up 27% of all trafficking victims worldwide and two out of three are girls. Sometimes they are sold by family members or people who have custody of them. Human trafficking has become a critical human rights and law enforcement issue in the 21st century. It is considered to be one of the fastest growing criminal enterprises in the world and law enforcement officials need to help prevent international and domestic trafficking.

In this thesis we will refer to the conceptual approach, the historical background, the causes and the forms that the phenomenon of transnational human trafficking may take. Then we will refer to the involvement of children in this phenomenon, focusing on the methods of recruitment of minor victims, the conditions of survival and the effects on childhood, adolescence and adulthood as well as on the rights of children, the legislative framework established to combat human trafficking. Finally, case studies of child trafficking cases and actions for prevention, detection and response in the practice of Social Work are described in detail.

Εισαγωγή

Η εμπορία ανθρώπων είναι ένα σοβαρό έγκλημα που παραβιάζει τα θεμελιώδη δικαιώματα και την αξιοπρέπεια των ανθρώπων. Περιλαμβάνει την εγκληματική εκμετάλλευση ευάλωτων ατόμων με μοναδικό σκοπό το οικονομικό όφελος. Η εμπορία ανθρώπων είναι μια σύγχρονη μορφή δουλείας. Συχνά έχει διεθνές χαρακτήρα και τα θύματά του προέρχονται και από τα δύο φύλα και όλες τις ηλικιακές ομάδες, πέραν των ηλικιωμένων ατόμων. Η εμπορία μπορεί να λάβει διάφορες μορφές και μπορεί να περιλαμβάνει: σεξουαλική εκμετάλλευση, καταναγκαστική εργασία, δουλεία και συναφείς πρακτικές, την αφαίρεση ζωτικών οργάνων, τη μορφή εκμετάλλευσης για σκοπούς καταναγκαστικής εγκληματικότητας και διακίνηση ναρκωτικών (<https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-statistics/crime-areas/trafficking-in-human-beings>).

Εμπορία ανθρώπων είναι η στρατολόγηση, η μεταφορά, η φιλοξενία ή η παραλαβή ατόμων με βία, απάτη ή εξαπάτηση, με σκοπό την εκμετάλλευσή τους για κέρδος. Άνδρες, γυναίκες και παιδιά όλων των ηλικιών και από κάθε υπόβαθρο μπορούν να γίνουν θύματα αυτού του εγκλήματος, που συμβαίνει σε κάθε περιοχή του κόσμου. Οι διακινητές χρησιμοποιούν συχνά βία ή δόλια μέσα και ψεύτικες υποσχέσεις για συμμετοχή στην εκπαίδευση και ευκαιρίες εργασίας για να εξαπατήσουν και να εξαναγκάσουν τα θύματά τους. Η σωματική και σεξουαλική κακοποίηση, ο εκβιασμός, η συναισθηματική χειραγώγηση και η αφαίρεση επίσημων εγγράφων χρησιμοποιούνται από διακινητές για τον έλεγχο των θυμάτων τους. Η εκμετάλλευση μπορεί να λάβει χώρα στη χώρα καταγωγής του θύματος, κατά τη διάρκεια της μετανάστευσης ή σε μια ξένη χώρα (<https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/crime.html>).

Η εμπορία ανθρώπων αναφέρεται επίσης στην εκμετάλλευση παιδιών, κοριτσιών και αγοριών, κυρίως για καταναγκαστική εργασία και σεξουαλική εκμετάλλευση. Τα παιδιά αποτελούν το 27% όλων των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων παγκοσμίως και δύο στα τρία παιδιά θύματα είναι κορίτσια. Μερικές φορές πωλούνται από ένα μέλος της οικογένειας ή κάποιο μέλος που έχει την κηδεμονία τους, δελεάζοντας τους από ψεύτικες υποσχέσεις για εκπαίδευση και μια «καλύτερη» ζωή, ενώ στην πραγματικότητα αυτά τα παιδιά γίνονται αντικείμενο εμπορίας και εκμετάλλευσης και κρατούνται σε συνθήκες σκλαβιάς χωρίς

αρκετό φαγητό, στέγη ή ρούχα, κακοποιούνται σοβαρά και αποκόπτονται από κάθε επαφή με τις οικογένειές τους. Τα παιδιά συχνά διακινούνται για εμπορική σεξουαλική εκμετάλλευση ή για εργασία, όπως οικιακή δουλεία, αγροτικές εργασίες, εργοστάσια και εξορύξεις ή αναγκάζονται να πολεμήσουν σε συγκρούσεις. Τα πιο ευάλωτα παιδιά, ιδιαίτερα οι πρόσφυγες και οι μετανάστες, είναι συχνά θύματα. (<https://www.savethechildren.org/us/charity-stories/child-trafficking-awareness>)

Η εμπορία ανθρώπων έχει γίνει ένα κρίσιμο ζήτημα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την επιβολή του νόμου στον 21ο αιώνα. Θεωρείται ότι είναι μια από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες εγκληματικές επιχειρήσεις στον κόσμο και οι αξιωματούχοι επιβολής του νόμου χρειάζεται να βοηθήσουν στην πρόληψη της διεθνούς και εγχώριας εμπορίας. Παρά τις προσπάθειες εκτίμησης των αριθμών και καταγραφής των χαρακτηριστικών των θυμάτων trafficking, παραμένουν μεγάλα κενά στον τομέα της συλλογής δεδομένων, γεγονός που περιορίζει σημαντικά τη γνώση σχετικά με την έκταση της εμπορίας ανθρώπων, τον τρόπο λειτουργίας της και τα πιο αποτελεσματικά μέσα για την καταπολέμηση της. Τα θύματα συχνά διστάζουν να ζητήσουν βοήθεια και μπορεί να αποφύγουν την επαφή τις αρχές επιβολής του νόμου, ακόμη και αν έχουν υποστεί σοβαρή σωματική και ψυχική κακοποίηση. Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων είναι συχνά κάτω από εντατική επιτήρηση από τους απαγωγείς τους, ζουν και εργάζονται σε ιδιωτικές κατοικίες και έχουν ελάχιστη έκθεση στον κόσμο (Farrell, Amy; McDevitt, Jack; and Fahy, Stephanie, 2008).

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία, θα αναφερθούμε αρχικά στην εννοιολογική τοποθέτηση, στην ιστορική αναδρομή, στα αίτια και τις μορφές που ενδέχεται να λάβει το φαινόμενο της διεθνικής σωματεμπορίας (human trafficking). Συμπεριλαμβάνονται στοιχεία που αφορούν την εμπλοκή των παιδιών στο εν λόγω φαινόμενο, εστιάζοντας στις μεθόδους στρατολόγησης των ανήλικών θυμάτων, στις συνθήκες επιβίωσης και τις επιπτώσεις στην παιδική, εφηβική και ενήλικη ζωή. Έπειτα, γίνεται αναφορά στα δικαιώματα των παιδιών, στο νομοθετικό πλαίσιο που έχει συσταθεί για την καταπολέμηση της σωματεμπορίας και στους φορείς που συμβάλλουν στην πρόληψη, ανίχνευση και αντιμετώπιση του κοινωνικού αυτού φαινομένου. Τέλος, περιγράφονται αναλυτικά δράσεις πρόληψης, ανίχνευσης και αντιμετώπισης του από την πλευρά του Κοινωνικού λειτουργού.

Α΄ ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ, ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ, ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΙ ΑΙΤΙΑ TRAFFICKING

Η εμπορία ανθρώπων αποτελεί ένα παγκόσμιο κοινωνικό φαινόμενο το οποίο φαίνεται να λαμβάνει σημαντικές διαστάσεις τις τελευταίες δεκαετίες και επηρεάζει την χώρα προέλευσης, την χώρα μετάβασης (transit) καθώς και την χώρα προορισμού. Είναι ένα σοβαρό έγκλημα το οποίο καταπατά κατάφορα τα ανθρώπινα δικαιώματα και συχνά συνδέεται και με άλλες μορφές οργανωμένου εγκλήματος. Το παρόν κεφάλαιο εστιάζει στην εννοιολογική τοποθέτηση του κοινωνικού φαινομένου trafficking, στην ιστορική αναδρομή του καθώς και στις μορφές και στα αίτια του, προκειμένου να αντιληφθούμε τη διάσταση αυτού του κοινωνικού προβλήματος.

1.1. Εννοιολογικοί ορισμοί

Η εμπορία ανθρώπων η οποία μπορεί να χαρακτηριστεί και ως μια σύγχρονη μορφή δουλείας είναι ένα σοβαρό έγκλημα που περιλαμβάνει την παραβίαση των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι διακινητές εκμεταλλεύονται ευάλωτους ανθρώπους για οικονομικό κέρδος, εξαπατώντας τους και αναγκάζοντας τους κυρίως σε πορνεία/σεξουαλική εκμετάλλευση, καταναγκαστική εργασία και πιο σπάνια σε επαιτεία αλλά και αφαίρεση και πώληση των οργάνων τους.

Σύμφωνα με το Νομικό Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης η εμπορία ανθρώπων μπορεί να οριστεί ως: (<http://data.europa.eu/eli/dir/2011/36/oj>)

«Η στρατολόγηση, μεταφορά, φιλοξενία ή υποδοχή προσώπων, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής ή μεταβίβασης του ελέγχου αυτών των προσώπων, μέσω της απειλής ή χρήσης βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, απαγωγής, απάτης, εξαπάτησης, κατάχρηση εξουσίας ή ευάλωτης θέσης ή παροχής ή λήψης πληρωμών ή παροχών για την επίτευξη της

συγκατάθεσης ενός ατόμου που έχει τον έλεγχο ενός άλλου προσώπου, με σκοπό την εκμετάλλευση.

Η εκμετάλλευση περιλαμβάνει, κατ' ελάχιστον, την εκμετάλλευση της πορνείας άλλων ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, καταναγκαστικής εργασίας ή υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της επαιτείας, της δουλείας ή πρακτικών παρόμοιων με τη δουλεία, την υποτέλεια ή την εκμετάλλευση εγκληματικών δραστηριοτήτων ή αφαίρεση οργάνων.

Ως ευάλωτη θέση νοείται μια κατάσταση στην οποία το ενδιαφερόμενο άτομο δεν έχει καμία πραγματική ή αποδεκτή εναλλακτική λύση από το να υποκύψει στη σχετική κακοποίηση».

Σύμφωνα με την Ελληνική Νομοθεσία (Ν. 3062/2002) ως θύμα χαρακτηρίζεται το άτομο που έχει πέσει θύμα των εγκλημάτων που προβλέπονται στα άρθρα 323 (Εμπόριο Δούλων), 323Α (Εμπορία Ανθρώπων), 349 (Μαστροπεία), 351 (Σωματεμπορία) και 351Α (Ασέλγεια με Ανήλικο Έναντι Αμοιβής) του Ποινικού Κώδικα, ανεξάρτητα από το εάν έχει εισέλθει στη Ελλάδα νόμιμα ή παράνομα, και έχει υποστεί άμεση βλάβη στην ψυχική ή σωματική ακεραιότητα ή στην προσωπική ή γενετήσια ελευθερία ή υφίσταται σοβαρός κίνδυνος ως προς τα αγαθά αυτά ή τη ζωή του (Trafficking and Smuggling,2019).

Σύμφωνα με το Ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης 55/25 της 15ης Νοεμβρίου 2000 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του διακρατικού οργανωμένου εγκλήματος, μια οργανωμένη εγκληματική ομάδα είναι «δομημένη ομάδα τριών ή περισσότερων ατόμων, που υπάρχουν για ένα χρονικό διάστημα και ενεργούν από κοινού με σκοπό τη διάπραξη ενός ή περισσότερων σοβαρών εγκλημάτων ή αδικημάτων με σκοπό την απόκτηση, άμεσα ή έμμεσα, χρηματοοικονομικού ή άλλου υλικού οφέλους» (https://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Convention/TOC_ebook-e.pdf).

1.2. Ιστορική αναδρομή

Η δουλεία ως αρχαίος και διαπολιτισμικός θεσμός νομιμοποιούσε τη μετατροπή του ανθρώπου σε ιδιοκτησία. Σταδιακά απαγορεύτηκε για οικονομικούς και ηθικούς λόγους στις περισσότερες χώρες του κόσμου. Συνεπαγόταν όχι μόνο την κοινωνική απομόνωση του

ατόμου, αφαιρώντας την ανθρώπινη υπόσταση του αλλά το υποβίβαζε σε αντικείμενο προς ιδιοκτησία και χρήση από ιδιώτη ή το κράτους. Σε κατάσταση δουλείας βρισκόταν κατά καιρούς και περιοχές το 20%- 40% του πληθυσμού όλων των κοινωνιών, ενώ υπήρξαν και κοινωνίες στις οποίες παρατηρήθηκαν πολύ υψηλότερα ποσοστά δούλων (<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%B1>).

Χαρακτηριστικά παραδείγματα κοινωνιών που στηρίχθηκαν στον θερμό της δουλείας υπήρξαν οι αρχαϊκές κοινωνίες της Ελλάδας και της Ρώμης, στις οποίες το παιδί θεωρείται πρόπον να υπόκειται σε εξουσιαστικές σχέσεις κυρίως υπό την εξουσία του πατέρα του (*patria potestas*), ενώ το ίδιο δεν μπορεί να έχει καμία αυτοβουλία. Στη συνέχεια με την επικράτηση του Χριστιανισμού βελτιώθηκε σε σημαντικό βαθμό η θέση των δούλων, χωρίς ωστόσο να καταργηθεί οριστικά η δουλεία. Πιο συγκεκριμένα, στον Μεσαίωνα, στο Βυζάντιο και στα νοτιοδυτικά κράτη της Ευρώπης παρατηρήθηκε το οικονομικό μοντέλο της δουλείας, όπου πραγματοποιούνταν με διάφορους τρόπους κυρίως για την αποπληρωμή χρεών. Το συγκεκριμένο καθεστώς ήταν αρκετά εμφανές μετά την ανακάλυψη του Νέου Κόσμου κατά την διάρκεια του 17ου, 18ου και 19ου αιώνα με τη μαζική μετακίνηση εκατομμυρίων κατοίκων της Αφρικανικής ηπείρου σε άλλες χώρες (Ποθουλάκη, 2019).

Μετά την κατάργηση της δουλείας, με την ανάπτυξη της παραγωγής που επέφερε η Βιομηχανική Επανάσταση στα μέσα του 19ου αιώνα η εκμετάλλευση ενισχύθηκε. Πηγή εξεύρεσης δούλων αποτέλεσε η εικονική υιοθεσία παιδιών που ανήκαν σε φτωχές οικογένειες χαμηλών κοινωνικοοικονομικών τάξεων από πλουσιότερα άτομα, προκειμένου να εργαστούν ως οικιακοί υπηρέτες. Τέτοιες μέθοδοι ήταν αρκετά διαδεδομένες στις περιοχές της Νοτιοανατολικής Ασίας. (Ποθουλάκη, 2019).

Η νέα ιστορία του καπιταλισμού δίνει μεγάλη έμφαση στη δουλεία ως κρίσιμο παγκόσμιο θεσμό. Η δουλεία, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς, προέκυψε από και υποστήριξε την καπιταλιστική ανάπτυξη. Μέχρι πρόσφατα, η ιδιοκτησία σκλάβων ήταν ουσιαστικά αόρατη στη βρετανική ιστορία: ήταν κάτι που συνέβαινε αλλού, αν και συνέβαινε σε μέρη που ελέγχονταν και διαμορφώθηκαν από τον βρετανικό ιμπεριαλισμό. Η εμπλοκή της Βρετανίας με τη δουλεία ήταν ότι τη σταμάτησε, καταργώντας πρώτα το δουλεμπόριο το 1807, και στη συνέχεια την ίδια τη δουλεία το 1834 (Burnard, T., & Riello, G., 2020).

Κατά την διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και μετά την λήξη του, φαινόμενα κοινωνικής ανισότητας και οικονομικής αδυναμίας αλλά και μεταφοράς πλούτου από τα αναπτυσσόμενα έθνη στις πιο πλούσιες χώρες είχαν ως αποτέλεσμα να διαδραματισθεί καταλυτικός ρόλος στην εμφάνιση του λαθρεμπορίου ανθρώπων, προκαλώντας με αυτό τον τρόπο την έξαρση του εμπορίου λευκής σαρκός. Συγκρίνοντας το χθες με το σήμερα, η δουλεία του παρελθόντος σχετιζόταν με την κυριότητα ενός ατόμου επί ενός άλλου και βασιζόταν σε τίτλους ιδιοκτησίας, ενώ η σύγχρονη μορφή δουλείας στηρίζεται στη βία και σε δόλια μέσα ώστε η εξουσία να διατηρείται συνεχόμενη πάνω σε μεμονωμένα πρόσωπα(Ποθουλάκη, 2019)

1.3. Οι διαστάσεις του φαινομένου σε Διεθνές επίπεδο

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία της Πρωτοβουλίας για την Αντιμετώπιση του Trafficking των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Initiative to Fight Human Trafficking – UNGIFT), σε συνεργασία με τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας (International Labor Organization - ILO) και το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (International Organization of Migration – IOM), υπολογίζεται πως περίπου 2.5 εκατομμύρια είναι τα θύματα του trafficking παγκοσμίως (Trafficking and Smuggling, 2019).

Πιο συγκεκριμένα, 1.4 εκατομμύρια υπολογίζονται τα θύματα σε Ασία και Ειρηνικό, 270 χιλιάδες υπολογίζονται τα θύματα στις Βιομηχανικές χώρες της Δύσης, 250 χιλιάδες υπολογίζονται τα θύματα σε Λατινική Αμερική και Καραϊβική, 230 χιλιάδες υπολογίζονται τα θύματα σε Μέση Ανατολή και Βόρειο Αφρική, 130 χιλιάδες υπολογίζονται τα θύματα στην Υποσαχάρια Αφρική Όσον αφορά τα θύματα, οι στατιστικές δείχνουν πως στην πλειοψηφία τους είναι ηλικίας μεταξύ 18 και 24 ετών, 1.2 εκατομμύρια αφορούν παιδιά, το 95% των θυμάτων βιώνουν σωματική ή ψυχολογική βία, το 43% του συνόλου των θυμάτων αφορούν σεξουαλική εκμετάλλευση, από τα οποία το 98% είναι γυναίκες και ανήλικα κορίτσια και το 32% των θυμάτων αφορούν οικονομική εκμετάλλευση, από τα οποία το 56% αφορά γυναίκες και ανήλικα κορίτσια και το 44% αφορά άνδρες (Trafficking and Smuggling, 2019).

Παρά το γεγονός ότι πάνω από μια δεκαετία έχουν θεσπιστεί διεθνείς και εγχώριοι νόμοι εναντίον αυτού του κοινωνικού φαινομένου, η εμπορία ανθρώπων είναι ένα παγκόσμιο κοινωνικό πρόβλημα. Σύμφωνα με Διεθνή Στατιστικά Στοιχεία υπολογίζεται ότι υπάρχουν 20,9 εκατομμύρια έως 29,8 εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο που ζουν υπό καθεστώς δουλείας (Walk Free Foundation, 2013). Η εμπορία ανθρώπων είναι ένα διασυνοριακό έγκλημα, αλλά συμβαίνει και στο εσωτερικό μιας χώρας. Το μέγεθος της εμπορίας ανθρώπων είναι δύσκολο να μετρηθεί επειδή είναι μια παράνομη εγκληματική δραστηριότητα. Η εκτίμηση του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας (ILO) δείχνει ότι υπάρχουν περίπου 21 εκατομμύρια θύματα καταναγκαστικής εργασίας παγκοσμίως (ILO, 2012) και, μεταξύ αυτών, μερικά εκατομμύρια πιστεύεται ότι είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, αν και ο ακριβής αριθμός των θυμάτων εμπορίας είναι άγνωστος (Seo-Young Cho, 2015).

Η Ευρώπη είναι κατεξοχήν χώρος υποδοχής των θυμάτων που διακινούνται σε εθνικό επίπεδο και μετακινούνται από περιοχή σε περιοχή της ίδιας χώρας και από χώρα σε χώρα της Ευρωπαϊκής ηπείρου (εσωτερικό trafficking), ενώ αποτελεί και χώρο ατόμων που αποστέλλονται σε άλλες ηπείρους, ιδίως την Ασία. Όσον αφορά στην μεταφορά θυμάτων από άλλες χώρες για την κάλυψη της αγοράς της Ευρώπης, προέρχονται κυρίως από την Μολδαβία, την Ρουμανία, την Ουκρανία, την Ρωσία και τη Σερβία-Μαυροβούνιο (Γιωτάκος και Τσιλιάκου, 2008).

Η Αλβανία λόγω της της γεωγραφικής της θέσης και της γενικότερης οικονομικής κατάστασης που επικρατεί στον πληθυσμό της χώρας, ιδίως μετά την πτώση του δικτατορικού καθεστώτος στις αρχές της δεκαετίας του 1990, αποτελεί βασικό δρόμο για την διακίνηση ατόμων. Για μεγάλο χρονικό διάστημα και μέχρι τα μέσα του 2002 ταχύπλοα σκάφη με επέπλεαν κάθε εβδομάδα από τα αλβανικά παράλια και ιδίως στις πόλεις Durres και Vlora για τη γειτονική Ιταλία, προκειμένου να στατολογήσουν εκεί τα θύματα trafficking (Γιωτάκος και Τσιλιάκου, 2008).

Η Βοσνία/Ερζεγοβίνη αποτελεί χώρα προορισμού, αποστολής αλλά και διαμετακόμισης ιδιαίτερα μετά το τέλος του πολέμου και τη συμφωνία ειρήνης του Dayton, όταν η χώρα χωρίστηκε σε Federation, Republic of Srpska και District of Brcko. Αν και η πλειοψηφία των θυμάτων φαίνεται να προέρχεται από τη νοτιοανατολική Ασία και την πρώην Σοβιετική Ένωση, η εμπορία ανθρώπων αποτελεί σοβαρότατο πρόβλημα και στη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική (Γιωτάκος και Τσιλιάκου, 2008).

Η Λατινική Αμερική χρησιμοποιείται ως τόπος προορισμός και διαμετακόμισης (κυρίως για θύματα που προέρχονται από την Κίνα και προορίζονται για τον Καναδά και τις ΗΠΑ). Σύμφωνα με στοιχεία του 2005 (CRS Report for Congress), περίπου 14.500-17.500 θύματα που προέρχονται από τη Λατινική Αμερική μεταφέρονται στις Ηνωμένες Πολιτείες κάθε χρόνο και προορίζονται για την πορνεία, τη βιομηχανία του σεξ και την εξαναγκαστική εργασία (Γιωτάκος και Τσιλιάκου, 2008).

Τέλος, η Αφρική δεν είναι μόνο περιοχή προέλευσης των θυμάτων αλλά και χώρα προορισμού και διαμετακόμισης αυτών. Το εσωτερικό trafficking αφορά τη μεταφορά των θυμάτων από την επαρχία προς τα αστικά κέντρα και από χώρα σε χώρα της Αφρικανικής ηπείρου, ενώ το εξωτερικό τη μεταφορά στην Μέση Ανατολή και την Ευρώπη. Τα θύματα χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο στην καταναγκαστική εργασία και στην πορνεία. Μεγάλος αριθμός παιδιών από την Burkina Faso μεταναστεύουν προς τα αστικά κέντρα ή άλλες χώρες προς αναζήτηση καλύτερων συνθηκών ζωής. Η πώληση παιδιών από τους γονείς τους δεν αποτελεί και εδώ νέο φαινόμενο καθώς επικρατεί εθιμικά οι οικογένειες να πωλούν τα παιδιά τους σε πλούσιες οικογένειες προκειμένου να έχουν καλύτερες συνθήκες ζωής και εκπαίδευση. Η πρακτική των γάμων παιδιών αποτελεί άλλη μια εθιμική κατάσταση κυρίως για τα κορίτσια τα οποία πωλούνται με σκοπό το γάμο ιδίως στην Κεντρική και Δυτική Αφρική (Γιωτάκος και Τσιλιάκου, 2008).

Μια έκθεση από τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ) παρείχε τις ακόλουθες πληροφορίες για τα θύματα της εμπορίας ανθρώπων. Από τον συνολικό αριθμό των 20,9 εκατομμυρίων θυμάτων, τα 18,7 εκατομμύρια (90%) αποτελούν αντικείμενο εκμετάλλευσης στην ιδιωτική οικονομία από ιδιώτες ή επιχειρήσεις. Τα υπόλοιπα 2,2 εκατομμύρια βρίσκονται σε μορφές καταναγκαστικής εργασίας που επιβάλλει το κράτος. Από αυτούς που υφίστανται εκμετάλλευση στην ιδιωτική οικονομία, 4,5 εκατομμύρια (22% του συνολικού αριθμού) είναι θύματα αναγκαστικής σεξουαλικής εκμετάλλευσης και 14,2 εκατομμύρια (68% του συνολικού αριθμού) είναι θύματα καταναγκαστικής εργασίας. Οι γυναίκες και τα κορίτσια αποτελούν την πλειονότητα των θυμάτων —11,4 εκατομμύρια (55%)— που αντιπροσωπεύουν σχεδόν όλα τα θύματα καταναγκαστικής σεξουαλικής εκμετάλλευσης και περίπου το 40% των θυμάτων της καταναγκαστικής εργασίας. Τα παιδιά αντιπροσωπεύουν περίπου το ένα τέταρτο (26%) των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Τα θύματα περνούν, κατά μέσο όρο, περίπου 18 μήνες σε καταναγκαστική εργασία. Η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας

εκτιμά ότι τα παιδιά αποτελούν το 26% (5,5 εκατομμύρια) από τα 21 εκατομμύρια θύματα καταναγκαστικής εργασίας παγκοσμίως. Σε μια μελέτη στην κομητεία του Σαν Ντιέγκο, υπολογίστηκε ότι το 31% των μη εξουσιοδοτημένων μεταναστών ισπανόφωνων εργατών ηλικίας άνω των 16 ετών σε αυτήν την περιοχή ήταν θύματα εργασιακής εμπορίας. Δεδομένου ότι το Εθνικό Κέντρο Πόρων Εμπορίας Ανθρώπων έλαβε πληροφορίες μόνο για 1621 περιπτώσεις εμπορίας παιδιών το 2015, είναι πολύ πιθανό οι γνωστές περιπτώσεις να αντιπροσωπεύουν μόνο ένα μικρό κλάσμα του συνόλου (ILO, 2012 ; Γιωτάκος και Τσιλιάκου, 2008).

1.4. Η Ελληνική πραγματικότητα

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, η μεταναστευτική κρίση επηρέασε σε μεγάλο βαθμό την Ελλάδα, στην οποία αναδύθηκαν εγκληματικά δίκτυα που προωθούσαν τη διακίνηση ανθρώπων. Παρά τα ουσιαστικά στοιχεία ότι η εμπορία μεταναστών είναι σοβαρό και αυξανόμενο πρόβλημα και στην Ελλάδα, για πολλά χρόνια δεν υπήρχε νομοθεσία για την ποινικοποίηση της εμπορίας ανθρώπων για καταναγκαστική εργασία, συμπεριλαμβανομένης της καταναγκαστικής πορνείας. Η έγκαιρη αναγνώριση αυτών των αλλαγών έκανε την Ελλάδα μια από τις πρώτες χώρες που θέσπισαν νόμους κατά της εμπορίας ανθρώπων. Ο νόμος Ν. 3064/2002 εισήγαγε πολλά νέα άρθρα στον Ελληνικό Ποινικό Κώδικα για την ποινικοποίηση αδικημάτων που αφορούσαν εμπορία ανθρώπων με σκοπό την σεξουαλική ή οικονομική εκμετάλλευση, το εμπόριο ανθρώπινων ιστών ή οργάνων και τη στρατολόγηση παιδιών για συμμετοχή σε ένοπλες συγκρούσεις (Lympouris, 2008)

Η Ελλάδα, σύμφωνα με μελέτες και έρευνες, είναι σημαντική χώρα διέλευσης και προορισμού της εμπορίας ανθρώπων. Εμπορία ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση είναι παγκοσμίως αλλά και στην Ελλάδα, πολύ σοβαρό και περίπλοκο κοινωνικό, οικονομικό, ποινικό και αστυνομικό πρόβλημα. Ωστόσο, επίκεντρο των εγκληματικών οργανώσεων δεν είναι μόνο η σεξουαλική εκμετάλλευση αλλοδαπών γυναικών και παιδιών, αλλά και άλλες μορφές εκμετάλλευσης, όπως ψευδείς γάμοι, μη δηλωμένη εργασία στο σπίτι και καταναγκαστική εργασία υπό απάνθρωπες συνθήκες εργασίας (Emke-Pouliopoulos , 2001).

Έκθεση της Ελληνικής Αστυνομίας για το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα έδειξε ότι η εμπορία γυναικών με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση και την πορνεία έχει αυξηθεί σε σημαντικό βαθμό με το πέρασμα του χρόνου, ιδιαίτερα μετά το 1999. Ωστόσο, δεν είναι σαφές εάν υπάρχει πραγματική αύξηση της σωματεμπορίας σε σύγκριση με άλλα έτη ή εάν αυτή η αύξηση οφείλεται στην πιο έντονη παρουσία και δραστηριότητα από την πλευρά των Αστυνομικών Αρχών. Η πορνεία ανηλίκων και η παιδεραστία φαίνεται να έχουν μειωθεί. Ωστόσο, είναι γεγονός ότι αυτά τα εγκλήματα είναι κρυφά και δεν καταγγέλλονται, ενώ οι υποθέσεις που έρχονται στο φως είναι πολλές λιγότερες από αυτές που πραγματοποιούνται στην πραγματικότητα (Emke-Poulopoulos , 2001).

Σύμφωνα με τον Λάζο η εμπορία γυναικών στην Ελλάδα είναι μια δραστηριότητα στην οποία Αλβανικά, η Ρωσικά, η Ουκρανικά και η Βαλκανικά δίκτυα εμπλέκονται σε μεγάλο βαθμό. Όλα τα δίκτυα αποτελούνται από ομάδες με ποικίλη συνοχή, μεταξύ των οποίων υπάρχουν μέλη που ανήκουν στον κλάδο της νυχτερινής διασκέδασης. Οι γυναίκες, που είναι θύματα των δικτύων διακίνησης στην Ελλάδα στην συντριπτική πλειοψηφία τους είχαν προσπαθήσει να ξεφύγουν από τη σκληρή κοινωνικοοικονομική κατάσταση που επικρατεί στις χώρες τους, καθώς και από αντιδημοκρατικά καθεστώτα και πολιτισμικά πλαίσια που δεν εκτιμούν τις γυναίκες και τη θέση τους στην κοινωνία τους. Σύμφωνα με το Human Rights Watch, η ελληνική κυβέρνηση έχει κάνει πολύ λίγα για να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της εμπορίας ανθρώπων, εκτός από τη σύσταση της Ομάδας Κατά της Εμπορίας Ανθρώπων (Ο.Κ.Ε.Α.), και τον Νόμο 3064 του 2002 για «την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Στην πραγματικότητα η οργάνωση σημειώνει ότι η Ελλάδα είναι μία από τις σημαντικότερες χώρες προορισμού για γυναίκες θύματα εμπορίας (Antonopoulos, G., & Winterdyk, J. , 2005).

Έχουν εντοπιστεί περιπτώσεις παιδικής σωματεμπορίας που αφορούν παιδιά Αλβανικής καταγωγής, κυρίως από τις κοινότητες των Ρομά, των Αιγυπτίων, το Μπαγκλαντές, την Ινδία, το Αφγανιστάν αλλά και άλλες μειονότητες που έχουν μεταφερθεί παράνομα στην Ελλάδα και την Ιταλία για επαιτεία και πώληση μικροαντικειμένων στους δρόμους. Δύο μη κυβερνητικές οργανώσεις, η Ελβετική Terre des Hommes και η Αλβανική Ndihimeperfamiye σε έρευνα τους αναφέρουν πως το Δεκέμβριο του 1999 χίλια παιδιά από την Αλβανία εργάζονταν στους δρόμους των ελληνικών πόλεων(Ποθουλάκη, 2019).

Παρεμφερή κυκλώματα προερχόμενα από τα Βαλκάνια ενεπλάκησαν και σε παράνομες πωλήσεις βρεφών και παιδιών, τα οποία υιοθετήθηκαν από άτεκνους γονείς στην Ευρώπη

και στην Αμερική. Οι υιοθεσίες πραγματοποιούνταν συχνά μετά την άφιξη του παιδιού στο ίδρυμα σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς και ιδίως των υπαλλήλων των ορφανοτροφείων και των οργανωμένων εγκληματικών κυκλωμάτων. Τα εμπλεκόμενα πρόσωπα εξασφάλιζαν τα απαιτούμενα έγγραφα για την υιοθεσία και την ασφαλή μεταφορά του παιδιού στους θετούς γονείς του. Στην Ελλάδα, κατά κανόνα βουλγάρικες εγκληματικές ομάδες, διακινούσαν εγκύους υπηκόους Βουλγαρίας στη χώρα μας και εκμεταλλευόμενοι την δυσχερή οικονομική τους κατάσταση, τις ανάγκαζαν να παραδώσουν τα νεογέννητα παιδιά τους, προβαίνοντας σε παράνομες υιοθεσίες τους από άτεκνα ζευγάρια Ελλήνων. Μέλη των ομάδων, ομοεθνείς των γυναικών, εντοπίζουν τις γυναίκες αυτές στους τελευταίους μήνες κύησης και τις πείθουν να έρθουν στην Ελλάδα με σκοπό να γεννήσουν ενώ στη συνέχεια παραλαμβάνουν τα βρέφη, χρησιμοποιώντας ακόμα και τη βία, προκειμένου να προχωρήσουν στις υιοθεσίες (Ποθουλάκη, 2019).

Η USASD αναφέρει την ανάλυση της κατάστασης στην Ελλάδα μεταξύ του 2003 και το 2008 δείχνουν σταθερά ότι η Ελλάδα είναι χώρα διέλευσης και προορισμού γυναικών, ανδρών και παιδιών για σκοπούς σεξουαλικής εκμετάλλευσης και καταναγκαστικής εργασίας. Ενώ επισημαίνουν πως τα περισσότερα θύματα προέρχονται από την Ανατολική Ευρώπη χώρες και την πρώην Σοβιετική Ένωση, μια τάση Αφρικανών γυναικών κατά κύριο λόγο εμπορίας με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση εντοπίστηκε ήδη από το 2003, αναφέροντας συγκεκριμένα τις γυναίκες της Νιγηρίας από το 2006 και μετά. Η έκθεση του 2003 αναφέρει ότι, σύμφωνα με κυβερνητική πηγή έως και 18.000 άνθρωποι διακινήθηκαν στην Ελλάδα το 2002, με την Ελλάδα να κατατάσσεται ως χώρα 3ης κατηγορίας, το χαμηλότερο επίπεδο κατάταξης που χορηγείται σε χώρες που δεν συμμορφώνονται με τα ελάχιστα απαιτούμενα πρότυπα δράσης κατά της εμπορίας ανθρώπων και που δεν καταβάλλουν σημαντικές προσπάθειες για το σκοπό αυτό (Milano, V. , 2017).

1.5. Μορφές του Trafficking

Το φαινόμενο της σωματεμπορίας μπορεί να λάβει πολλές μορφές. Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναφερθούμε στις επικρατέστερες από αυτές.

1. Σεξουαλική εκμετάλλευση

Η σεξουαλική διακίνηση περιλαμβάνει κάποια μορφή εξαναγκαστικής σεξουαλικής εκμετάλλευσης που δεν περιορίζεται στην πορνεία και έχει γίνει σημαντικό και αυξανόμενο πρόβλημα τόσο στις Ηνωμένες Πολιτείες όσο και στην ευρύτερη παγκόσμια κοινότητα. Τα θύματα της σεξουαλικής εμπορίας αποκτούν δυσμενείς σωματικές και ψυχολογικές συνθήκες υγείας και κοινωνικά μειονεκτήματα. Τα θύματα της σεξουαλικής εμπορίας εξαναγκάζονται σε μία ή περισσότερες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η σεξουαλική εμπορία και η πορνεία δεν είναι συνώνυμα και ότι η πορνεία είναι απλώς ένας τύπος εργασίας που εκτελείται από θύματα σεξουαλικής εμπορίας. Η σεξουαλική παράνομη διακίνηση είναι ένας γενικός όρος που μπορεί να περιλαμβάνει εμπορική σεξουαλική εργασία, όπως πορνεία, αλλά και πορνογραφία, ζωντανές σεξουαλικές εκπομπές, νύφες με αλληλογραφία και σεξουαλικό τουρισμό. Αν και τα θύματα της σεξουαλικής εμπορίας μπορεί να είναι οποιασδήποτε ηλικίας και οποιουδήποτε φύλου, η πλειοψηφία είναι γυναίκες και κορίτσια στην εφηβεία (Deshrande NA, 2013).

Αν και πολλά έθνη έχουν θέσει εκτός νόμου την εμπορία γυναικών, εξακολουθεί να είναι ευρέως διαδεδομένη σε παγκόσμια κλίμακα. Από τη στιγμή που οι γυναίκες και τα κορίτσια εμπλακούν στη βιομηχανία της σεξουαλικής εμπορίας, γίνεται πολύ δύσκολο για αυτά να ξεφύγουν. Τα θύματα ενδέχεται να αντιμετωπίσουν νομικά εμπόδια, όπου οι διακινητές θα κατάσχουν ή θα κατασχέσουν κάθε μορφής έγγραφα για τη μετανάστευση και την ιδιότητα του πολίτη. Τα γλωσσικά εμπόδια, ο φόβος, η περιορισμένη γνώση και η έλλειψη χρημάτων είναι άλλα εμπόδια που μπορεί να αντιμετωπίσουν οι γυναίκες και τα κορίτσια για να τους αποτρέψουν από το να ξεφύγουν από το κύκλωμα εμπορίας σεξ (Deshrande NA, 2013).

2. Εμπόριο οργάνων

Η αγορά εμπορίας οργάνων βρίσκεται σε άνοδο παγκοσμίως. Οι κερδοφόρες επιχειρήσεις που διευκολύνουν αυτές τις μη ελεγχόμενες υπηρεσίες εκμεταλλεύονται τους φτωχούς σε χώρες με ανεπαρκείς παροχές και προσφέρουν κατώτερης ποιότητας ιατρική περίθαλψη με απαράδεκτα αποτελέσματα στους πλούσιους αποδέκτες. Παρά τις προσπάθειες για ενίσχυση της εθελοντικής δωρεάς οργάνων και τις αποφάσεις για τον περιορισμό του μεταμοσχευτικού τουρισμού, η εφαρμογή τους έχει τεθεί σε κίνδυνο. (Jafar, T. H. 2009). Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (2003) περίπου 50.000 μεταμοσχεύσεις νεφρών λαμβάνουν χώρα κάθε χρόνο εκ των οποίων το λιγότερο 15.000 προέρχονται από δότες εν ζωή. Ο οργανισμός Organs Watch εκτιμά ότι χιλιάδες παράνομες μεταμοσχεύσεις

γίνονται ετησίως σε ασθενείς από τον περσικό κόλπο, την Ιαπωνία, την Ιταλία, το Ισραήλ, τις ΗΠΑ και τον Καναδά, στους οποίους χορηγούνται μοσχεύματα κυρίως από άτομα που προέρχονται από τις Ινδίες, το Πακιστάν, την Τουρκία, το Περού, το Μεξικό, τη Ρουμανία και τη νότιο Αφρική (Γιωτάκος και Τσιλιάκου, 2008).

3. Παράνομες Υιοθεσίες

Η πρακτική της Διεθνούς Υιοθεσίας προέκυψε από την σημαντική αύξηση των ορφανών στην Ευρώπη μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, αλλά αυξήθηκε σημαντικά σε αριθμούς ως αποτέλεσμα του Πολέμου της Κορέας, και συνεπάγεται σήμερα κυρίως μεταφορά παιδιών από την Ασία, τη Λατινική Αμερική και την Ανατολική Ευρώπη, προς τη Βόρεια Αμερική και τη Δυτική Ευρώπη. Διεθνείς οργανισμοί ανέφεραν ότι η υιοθεσία συνδέεται με αγορά παιδιών (UNICEF 1998), και παρατηρείται η ύποπτη ύπαρξη σε πολλές χώρες – Ρουμανία, Γουατεμάλα, Νεπάλ, Ινδία, Βραζιλία και Αϊτή μεταξύ άλλων. Η αναγνώριση αυτής της κατάστασης στις δεκαετίες του 1980 και του 1990 είχε ως αποτέλεσμα διεθνείς προσπάθειες για εισαγωγή μηχανισμών ελέγχου μέσω της εφαρμογής της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΔ) στην εθνική νομοθεσία (Leifsen, E. 2008).

4. Καταναγκαστική εργασία

Η Σύμβαση αριθ. 29 της ΔΟΕ (1930) ορίζει την καταναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία ως «κάθε εργασία ή υπηρεσία που απαιτείται από οποιοδήποτε πρόσωπο υπό την απειλή οποιασδήποτε ποινής και το εν λόγω πρόσωπο δεν έχει προσφερθεί οικειοθελώς» (Άρθρο 2.1). Η Σύμβαση προβλέπει ορισμένες εξαιρέσεις, ιδίως όσον αφορά τη στρατιωτική θητεία για εργασία αμιγώς στρατιωτικού χαρακτήρα, συνήθεις αστικές υποχρεώσεις, εργασία κρατουμένων που έχουν καταδικαστεί σε δικαστήριο και εργάζονται υπό τον έλεγχο του μια δημόσια αρχή, εργασία σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, όπως πόλεμοι ή άλλες καταστροφές, και μικρές κοινότητες υπηρεσίες (άρθρο 2.2).

Μια μεταγενέστερη Σύμβαση 105 της ΔΟΕ, που εγκρίθηκε το 1957, διευκρινίζει ότι η καταναγκαστική εργασία μπορεί να μην χρησιμοποιείται ποτέ για σκοπούς οικονομικής ανάπτυξης ή ως μέσο πολιτικής εκπαίδευσης, διάκριση, εργασιακή πειθαρχία ή τιμωρία για συμμετοχή σε απεργίες. Από αυτόν τον ορισμό είναι σαφές ότι η καταναγκαστική εργασία δεν ισοδυναμεί απλώς με χαμηλούς μισθούς ή φτωχούς συνθήκες εργασίας. Αντιπροσωπεύει περιορισμό της ανθρώπινης ελευθερίας, παραβίαση των ανθρωπίνων

δικαιωμάτων και ακριβώς το αντίθετο της «αξιοπρεπούς εργασίας» ή της «ανθρώπινης ανάπτυξης» όπως ορίζεται από τη ΔΟΕ και το UNDP, αντίστοιχα.

Η καταναγκαστική εργασία περιλαμβάνει επίσης καταστάσεις όπως η δουλεία, πρακτικές παρόμοιες με τη δουλεία, δουλεία χρέους ή δουλοπαροικία όπως ορίζεται σε διάφορα διεθνή κείμενα. Ο διεθνής ορισμός της καταναγκαστικής εργασίας περιλαμβάνει δύο βασικά κριτήρια: την «απειλή της ποινής» και το «ακούσιο». Αντίστοιχα, η καταναγκαστική εργασία συμβαίνει όταν οι άνθρωποι υποβάλλονται σε ψυχολογικές καταστάσεις και/ή σωματικό εξαναγκασμό (την απειλή μιας ποινής) προκειμένου να εκτελέσουν κάποια εργασία ή υπηρεσία την οποία διαφορετικά δεν θα δεχόταν στις συνθήκες που επικρατούν. Η ΔΟΕ καθιστά σαφές ότι η συναίνεση των εργαζομένων είναι άσχετη όταν υπήρξε εξαπάτηση ή απάτη ή διατήρηση εγγράφων ταυτότητας για την επίτευξη αυτής της συγκατάθεσης (Belser, 2005).

5. Ειλωτεία

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), στην παρακάτω υπόθεση C.N. και V. κατά Γαλλίας,

«Δύο αδελφές από το Μπουρούντι μεταφέρθηκαν ούσες ανήλικες στη Γαλλία για να τις μεγαλώσει η θεία τους με τον άντρα της (όντες άπαντες σε καθεστώς διπλωματικής ασυλίας). Εκεί υποχρεώνονταν μένοντας στο υπόγειο να κάνουν χωρίς αμοιβή τις δουλειές του σπιτιού και να φροντίζουν το ανάπηρο παιδί της οικογένειας, ενώ είχαν περιορισμένη πρόσβαση σε μπάνιο και καθόλου δραστηριότητες αναψυχής. Μάλιστα η μία αδελφή δεν πήγαινε ούτε στο σχολείο. Βίωναν καθημερινή λεκτική και σωματική κακοποίηση, ενώ η θεία τις απειλούσε ότι θα τις στείλει πίσω στο Μπουρούντι. Η υπηρεσία πρόνοιας υπέβαλε κάποια στιγμή αναφορά στην αστυνομία, σε σχέση με την εκμετάλλευση της οικιακής εργασίας των κοριτσιών, αλλά τελικά δεν προχώρησε κάποια ποινική διαδικασία. Εν συνεχεία μετά από κάποια χρόνια, με ενέργειες μιας οργάνωσης ήρθη η ασυλία του θείου και η ποινική έρευνα κατέληξε στην έκδοση ενταλμάτων σύλληψης των δύο δραστών, για κακοποίηση προσώπων κάτω των 15 ετών. Μετά από μακρά ποινική διαδικασία, καταδικάστηκε μόνο η θεία για την κακοποίηση μίας εκ των αδελφών»

όρισε την ειλωτεία ως ειδική και βαρύτερη κατηγορία εξαναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας. Εκείνο που διακρίνει αυτές τις δύο έννοιες είναι η αίσθηση του θύματος ότι η

κατάστασή του είναι μόνιμη και ότι είναι απίθανη η μεταβολή της κατάστασής του. Αυτή η αίσθηση να μπορεί να βασίζεται στα παραπάνω αντικειμενικά κριτήρια ή να δημιουργείται από το άτομο που είναι υπεύθυνο για αυτή την κατάσταση. Η ειλωτεία εμπεριέχει την με εξαναγκασμό επιβαλλόμενη υποχρέωση του τόμου να παρέχει υπηρεσίες (απόφαση ΕΔΔΑ *Siliadin v. France* (2005) § 124). Υπό αυτή την έννοια συνδέεται με την έννοια της δουλείας όπως αναφέρεται στο άρθρο 4 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ). Επιπρόσθετα στο παραπάνω, η έννοια της ειλωτείας περιλαμβάνει την υποχρέωση του «είλωτα» (serf) να διαβιεί στην περιουσία άλλου ατόμου και την αδυναμία μεταβολής της κατάστασής του (Commission report in the *Van Droogenbroeck* case, § 79, Πρακτικός Οδηγός για τον Εντοπισμό και την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας, 2021).

6. *Επαιτεία*

Η καταναγκαστική επαιτεία νοείται ως μορφή καταναγκαστικής εργασίας ή υπηρεσιών όπως ορίζονται στη σύμβαση αριθ. 29 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας του 1930 για καταναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία. Ως εκ τούτου, η εκμετάλλευση της επαιτείας, συμπεριλαμβανομένης της χρησιμοποίησης εξαρτώμενου ατόμου που είναι θύμα εμπορίας για σκοπούς επαιτείας, θα πρέπει να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ορισμού της εμπορίας ανθρώπων μόνο εφόσον συντρέχουν όλα τα στοιχεία καταναγκαστικής εργασίας ή υπηρεσιών. Υπό το πρίσμα της σχετικής νομολογίας, το κύρος οποιασδήποτε πιθανής συναίνεσης για την εκτέλεση αυτής της εργασίας ή υπηρεσιών θα πρέπει να αξιολογείται κατά περίπτωση. Εντούτοις, στις περιπτώσεις που ενέχεται παιδί, οποιαδήποτε πιθανή συναίνεση δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να θεωρείται έγκυρη (Πρακτικός Οδηγός για τον Εντοπισμό και την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας, 2021).

7. *Εξαναγκαστικός Γάμος*

Σύμφωνα με την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (UDHR) και τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη συναίνεση στο γάμο, την ελάχιστη ηλικία για το γάμο και την εγγραφή των γάμων (1964), ο εξαναγκαστικός γάμος είναι ένας γάμος στον οποίο το ένα και/ή τα δύο μέρη δεν έχουν εκφράσει ελεύθερα την συγκατάθεση τους. Ο στόχος Βιώσιμης Ανάπτυξης 5.3 δεσμεύει την παγκόσμια κοινότητα να τερματίσει τον «παιδικό, πρόωπο και αναγκαστικό γάμο» και αυτοί οι όροι συνδέονται μέσω του ζητήματος της μη συναίνεσης. Γάμος παιδιών είναι κάθε επίσημη ή άτυπη ένωση όπου τουλάχιστον ένα από

τα μέρη είναι κάτω των δεκαοκτώ ετών ή κάτω από την αντίστοιχη ηλικία συναίνεσης στη χώρα τους. «Πρόωρος γάμος» είναι αυτός που περιλαμβάνει τουλάχιστον έναν σύζυγο που είναι μεταξύ της ηλικίας συναίνεσης στη χώρα τους και των 18 ετών. Επομένως, όλοι οι γάμοι παιδιών είναι υποχρεωτικοί γάμοι, γιατί τουλάχιστον ένας σύζυγος δεν μπορεί να δώσει την πλήρη και ελεύθερη συγκατάθεσή του.

Οι πρόωροι γάμοι μπορεί να είναι ή όχι περιπτώσεις αναγκαστικού γάμου, ανάλογα με την άποψή του για το εάν κάποιος κάτω των 18 ετών μπορεί να συναινέσει στο γάμο. Το 2017, η ΔΟΕ και το Walk Free συμπεριέλαβαν τον καταναγκαστικό γάμο στις Παγκόσμιες Εκτιμήσεις της Σύγχρονης Σκλαβιάς. Σύμφωνα με τους ομολογουμένως συντριπτικούς υπολογισμούς τους, 15,4 εκατομμύρια άνθρωποι ζούσαν σε έναν καταναγκαστικό γάμο οποιαδήποτε δεδομένη ημέρα το 2016. Όρισαν τους καταναγκαστικούς γάμους ως καταστάσεις όπου οι άνθρωποι αναγκάζονται να εκτελούν εργασία «υπό το πρόσχημα του γάμου» και όπου βιώνουν απώλεια της σεξουαλικής αυτονομίας, συνδέοντας ρητά τον καταναγκαστικό γάμο με την καταναγκαστική εργασία και τη σεξουαλική βία (Διεθνής Οργάνωση Εργασίας, 2017, Π. 22, Helen McCabe & Lauren Eglen, 2022).

8. Εκμετάλλευση Εγκληματικών Δραστηριοτήτων

Η εμπορία ανθρώπων για εγκληματική εκμετάλλευση είναι ένας από τις λιγότερο γνωστές μορφές της σωματεμπορίας. Αναφέρεται στην εμπορία ανθρώπων που πραγματοποιείται με σκοπό να εξαναγκαστούν τα θύματα να εκτελέσουν είτε δραστηριότητες που θεωρούνται παράνομες ή αντικοινωνικές, όπως η επαιτεία ή η πορνεία σε μέρη όπου είναι παράνομη, είτε εκείνες που συνιστούν άμεσα εγκλήματα, όπως η καλλιέργεια ή η παραγωγή μαριχουάνας ή χασίς, που ενεργεί ως κύκλωμα ναρκωτικών, εγκλήματα δρόμου που σχετίζονται με ιδιοκτησία ή απάτη με πιστωτικές κάρτες. Περιλαμβάνει τις συμπεριφορές στρατολόγησης, μεταφοράς, στέγασης, υποδοχής, ανταλλαγής ή ελέγχου ενός ατόμου με τα χαρακτηριστικά μέσα καταναγκασμού, δόλιας ή καταχρηστικής εμπορίας με σκοπό την εκμετάλλευση των θυμάτων αναγκάζοντάς τα να συμμετάσχουν σε εγκληματικές δραστηριότητες (ΟΑΣΕ-Γραφείο του Ειδικού Αντιπροσώπου και του Συντονιστή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, 2013).

Η έλλειψη ενδιαφέροντος για την ανάλυση αυτού του τύπου εμπορίας μέχρι πρόσφατα μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι η εμπορία με σκοπό την εγκληματική εκμετάλλευση

δεν περιλαμβανόταν συγκεκριμένα στον ορισμό της εμπορίας που περιέχεται στο άρθρο 3 του Πρωτοκόλλου για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Εμπορίας Πρόσωπα Ιδιαίτερα Γυναίκες και Παιδιά, που συμπληρώνουν τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διακρατικού Οργανωμένου Εγκλήματος (Πρωτόκολλο Παλέρμο) ή το άρθρο 4 της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δράση κατά της εμπορίας ανθρώπων (Σύμβαση της Βαρσοβίας), οι οποίες έχουν θεωρηθεί ως οι πιο σχετικές συνθήκες για τον καθορισμό η διεθνής έννοια της εμπορίας ανθρώπων. Παρά την έλλειψη ιδιαίτερης προσοχής που έχει δοθεί σε αυτή τη μορφή εμπορίας μέχρι σήμερα, η παρουσία της στις τεχνικές εκθέσεις που εκδίδονται για το θέμα έχει αυξηθεί με την πάροδο του χρόνου. Το 2014, η έκθεση για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα RACE, που συντονίστηκε από την Anti-Slavery International, προσέφερε απόδειξη για την ύπαρξη αυτού του τύπου εμπορίας στη Μεγάλη Βρετανία, την Ιρλανδία, την Τσεχική Δημοκρατία και την Ολλανδία (RACE, 2014) με σκοπό τον εξαναγκασμό των θυμάτων να διαπράξουν εγκλήματα που σχετίζονται με παράνομη καλλιέργεια κάνναβης ή εγκλήματα δρόμου που σχετίζονται με ιδιοκτησία(Villacampa, C., & Torres, N. ,2019).

9. Στρατολόγηση Ανηλίκων σε Ένοπλες Επιχειρήσεις

Η πιο ολοκληρωμένη περιγραφή ενός παιδιού στρατιώτη μπορεί να βρεθεί το 2007 από τις γαλλικές αρχές . Εκεί, ο όρος «παιδί στρατιώτης»: αναφέρεται σε οποιοδήποτε άτομο ηλικίας κάτω των 18 ετών που έχει προσληφθεί ή χρησιμοποιείται από ένοπλη δύναμη ή ένοπλη ομάδα με οποιαδήποτε ιδιότητα, και συμπεριλαμβάνει παιδιά, αγόρια και κορίτσια, που χρησιμοποιούνται ως μαχητές, μάγειρες, αχθοφόροι, αγγελιοφόροι, κατάσκοποι ή για σεξουαλικούς σκοπούς. Δεν αναφέρεται μόνο σε ένα παιδί που είναι λαμβάνει ή έχει λάβει άμεσα μέρος σε εχθροπραξίες. Επειδή οι Αρχές του Παρισιού δεν είναι μια διεθνώς δεσμευτική σύμβαση, η ακριβής νόμιμη ηλικία πρόσληψης και στράτευσης διαφέρει από χώρα σε χώρα(Conradi, C., 2013).

Οι κυβερνήσεις εκείνες που έχουν υιοθετήσει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Δικαιώματα του Παιδιού (κάθε κυβέρνηση στον κόσμο εκτός από αυτές της Σομαλίας και οι ΗΠΑ) έχουν δεσμευτεί να μην προσλάβουν άτομα κάτω των 15 ετών, ενώ όσοι έχουν επικυρώσει το επόμενο Προαιρετικό Πρωτόκολλο έχουν θέσει εκτός νόμου την πρόσληψη οποιουδήποτε ατόμου κάτω των 18 ετών. Όπως και με την εμπορία παιδιών, η παιδική στρατιωτική δραστηριότητα επιδεινώνεται αναγκαστικά από την παρουσία ένοπλων

συγκρούσεων. Σε περιόδους πολιτικής βίας τα προς το ζην διαταράσσονται, τα σύνορα γίνονται πιο πορώδη, τα στρατόπεδα εκτοπισμένων πολλαπλασιάζονται και ο πόλεμος χαράσσει σφαίρες οικονομικής επιρροής. Αυτοί οι παράγοντες αυξάνουν την ευπάθεια των παιδιών σε απαγωγές και στρατολόγηση και αύξηση των κινήτρων ώστε οι ενήλικες να στρατολογούν παιδιά στις τάξεις τους. Όπως αυτά τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας, τα παιδιά στρατιώτες μερικές φορές «προσφέρονται εθελοντικά» για να ενταχθούν οπλισμένα σε ομάδες. Και πάλι, η επιλογή είναι συχνά αναληθής, καθώς τα παιδιά σπάνια συμμετέχουν σε σύγκρουση, εκτός εάν υφίστανται κάποια μορφή πίεσης. Το 2005 η Save the Children υπολόγισε ότι περίπου το 40% των 250.000 παιδιών στρατιώτες ήταν κορίτσια. Τα κορίτσια μπορούν να συγκαταλέγονται στα πιο πολύτιμα στρατηγικά πλεονεκτήματα μιας ένοπλης ομάδας: όχι μόνο είναι σε θέση να πολεμήσουν στην πρώτη γραμμή όπως τα αγόρια, μπορούν επίσης να λειτουργήσουν ως σκλάβοι του σεξ, οικιακοί φροντιστές των βρεφών της ομάδας ή ως ανυποψίαστοι κατάσκοποι (Conradi, C., 2013).

1.6 Αίτια του Trafficking

Η παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων με σκοπό την οικονομική/σεξουαλική εκμετάλλευση αποτελεί μια σύγχρονης μορφής δουλεία, περιλαμβάνει την πάσης φύσης εκμετάλλευση και εμπορευματοποίηση του ανθρώπινου σώματος, αποτελώντας έτσι μία από τις πιο προσοδοφόρες επιχειρήσεις στον κόσμο, μετά το εμπόριο όπλων και ναρκωτικών. Η εμπορία ανθρώπων εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, το οποίο καθορίζει το περιεχόμενο, την έκταση και εμφάνιση του φαινομένου σε γεωγραφικά και πολιτισμικά όρια, καθώς και τις ιδεολογικές, πολιτικές και κοινωνικές συνδηλώσεις του. Το πλαίσιο αυτό διαμορφώνεται και επηρεάζεται από:

- α) τους σύγχρονους όρους που διαμορφώνουν την παγκοσμιοποίηση, με την ανακατανομή των ανισοτήτων,
- β) τη σύνθετη διάταξη της μετανάστευσης, καθώς εκατομμύρια άνθρωποι ετησίως αλλάζουν χώρα με σκοπό την εύρεση εργασίας και την αναζήτηση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης,
- γ) την εξάπλωση του οργανωμένου εγκλήματος και των εγκληματικών δικτύων, και

δ) την ύπαρξη κοινωνικών, έμφυλων, φυλετικών διακρίσεων και ανισοτήτων (Παπαγιανοπούλου, 2007).

Η εμπορία ανθρώπων διευκολύνθηκε από την οικονομική παγκοσμιοποίηση. Η ευρεία πρόσβαση στην αγορά του φθηνού εργατικού δυναμικού και των φθηνών προϊόντων πολλαπλασιάζει τις ευκαιρίες που ανοίγονται στους διακινητές να επωφεληθούν από την εκμετάλλευση ευάλωτων θυμάτων. Συνεπώς, η παγκοσμιοποίηση αύξησε την πιθανότητα οι καταναλωτές προϊόντων και υπηρεσιών να συνδέονται έμμεσα με την εμπορία ανθρώπων, παραδείγματος χάριν με το παιδί που εξαναγκάζεται να ράβει μπάλες ποδοσφαίρου, με τον μετανάστη που υποχρεώνεται να εργαστεί ως αλιέας σε συνθήκες που προσομοιάζουν με δουλεία ή με τους εφήβους που εγκαταλείπουν την οικογενειακή εστία και καταλήγουν θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης σε κάποιον τουριστικό προορισμό (Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2017).

Ταυτόχρονα, τα τεράστια έσοδα αποτελούν την κινητήριου δύναμη των εγκληματικών οργανώσεων, καθώς η εμπορία ανθρώπων είναι μια εξαιρετικά επικερδής εγκληματική δραστηριότητα. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Europol), τα ετήσια έσοδα από την εμπορία ανθρώπων υπερβαίνουν τα 29 δισεκατομμύρια ευρώ. Παρά το γεγονός ότι η έλλειψη αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων δυσχεραίνει την εξακρίβωση της έκτασης του φαινομένου, εκτιμάται ότι 46 εκατομμύρια άνθρωποι βρίσκονται παγιδευμένοι σε καταστάσεις σύγχρονης δουλείας (Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2017).

Οι χώρες προέλευσης έχει παρατηρηθεί ότι υφίστανται σημαντικές οικονομικές, κοινωνικές μεταπτώσεις και πολιτικές μεταβολές, δημιουργώντας έτσι ένα πλαίσιο ευαλωτότητας, καθώς η φτώχεια και ο αποκλεισμός οδηγούν τους ανθρώπους στην αναζήτηση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης. Η μακροχρόνια ανεργία, ο υψηλός πληθωρισμός έχουν αυξηθεί, ενώ η πρόσβαση στους κρατικούς πόρους περιορίζεται από συγκεκριμένα και αυστηρά κριτήρια με την ταυτόχρονη μείωση του εισοδήματος των πολιτών (Παπαγιανοπούλου, 2007).

Επίσης, οι χώρες προέλευσης των θυμάτων παρουσιάζουν χάσμα στην ανάπτυξη συγκριτικά με τις χώρες προορισμού εξαιτίας των ένοπλων συγκρούσεων, της οικονομικής ύφεσης, των θρησκευτικών αναταραχών και της έλλειψης ισχυρού κράτους δικαίου. Σε συνδυασμό με τα παραπάνω, η διαφθορά των κρατικών υπαλλήλων, η κυβερνητική διαφθορά, οι

οργανωμένες εγκληματικές ομάδες, η αποδοχή παράνομων εισοδημάτων ως μέσο επιβίωσης, που συναντώνται αρκετά συχνά σε πολλές από τις χώρες προέλευσης, αλλά και προορισμού και επιτρέπουν την ανάδυση εγκληματικών οργανώσεων (Παπαγιανοπούλου, 2007).

Τα συνεχώς αυξανόμενα ποσοστά της σωματεμπορίας οφείλονται επίσης στα ασύλληπτα κέρδη για τις εγκληματικές οργανώσεις που εμπλέκονται στις διαδικασίες αγοραπωλησίας των θυμάτων. Οι γυναίκες επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από αυτή την νέα κατάσταση καθώς οι εμπόλεμες συγκρούσεις και η οικονομική εξαθλίωση που κυριαρχούν στις περισσότερες από τις χώρες προέλευσης των θυμάτων τις αποδυναμώνουν ακόμα περισσότερο και καθιστούν δυσκολότερη τη θέση της γυναίκας στην αγορά εργασίας (Κατερίνα Δρούγα & Θεοφανία Παπαδοπούλου, 2008).

Επιπλέον, με την αλλαγή των παραδοσιακών μορφών οικογένειας, ολοένα και περισσότερες γυναίκες καλούνται να αναλάβουν την ευθύνη των παιδιών μόνες τους. Στις συγκεκριμένες περιπτώσεις, η μετανάστευση προς τις δυτικές χώρες παρουσιάζεται ως η πιο κατάλληλη λύση για εύρεση εργασίας και καλύτερες συνθήκες ζωής. Οι κυβερνήσεις των χωρών που αποτυγχάνουν να προστατεύσουν και να προωθήσουν τα δικαιώματα των γυναικών, είτε αυτά είναι ατομικά και πολιτικά είτε οικονομικά και κοινωνικά, συντελούν στην αποδυνάμωση και την ώθησή τους προς τη μετανάστευση, καθιστώντας τες, με τον τρόπο αυτό, ιδιαίτερα ευάλωτες προς τα δίκτυα της διεθνούς εμπορίας. Η έλλειψη δικαιωμάτων και οι διακρίσεις που υφίστανται οι γυναίκες οξύνονται επίσης από μια σειρά παραγόντων που αφορούν το ολοένα αυξανόμενο χάσμα ανάμεσα στις πλούσιες και τις φτωχές χώρες του πλανήτη και την αύξηση της ανισότητας στο εσωτερικό των χωρών μεταξύ των οικονομικά ισχυρών και οικονομικά ανίσχυρων πολιτών (Κατερίνα Δρούγα & Θεοφανία Παπαδοπούλου, 2008).

Εκτός όμως από την αυξημένη ζήτηση, τα ίδια τα κράτη επωμίζονται στην ευθύνη διαιώνισης των εγκληματικών δικτύων της σωματεμπορίας. Στις χώρες υποδοχής των θυμάτων συχνά δεν εφαρμόζεται επαρκώς η υφιστάμενη νομοθεσία κι επιτρέπεται συχνά η διαφθορά των εμπλεκόμενων αρχών. Ειδικά σε χώρες όπου το εμπόριο παιδιών αποτελεί τρόπο προσέλκυσης τουριστών και συνεπώς οικονομικό όφελος, το κράτος μετατρέπεται σιωπηρά σε συνένοχο των εγκληματικών δικτύων (Ποθουλάκη, 2019).

Άλλες προεκτάσεις που συμβάλουν στην ενίσχυση του φαινομένου της σωματεμπορίας αποτελούν τα πολιτισμικά, εθιμικά και θρησκευτικά στοιχεία λαών και οι πρακτικές τους που συμβάλλουν στην εκμετάλλευση ανθρώπων. Τα στοιχεία αυτά αλληλοεπιδρούν, διαμορφώνουν και εξελίσσουν τον πολιτισμό και την κουλτούρα ενός λαού, και δημιουργούν συμπεριφορές, στάσεις, αντιλήψεις και θρησκευτικές συνήθειες που υποθάλπουν την εμπορία ανθρώπων. Παράδειγμα των παραπάνω περιπτώσεων αποτελούν τα συστήματα Devadasi, Devaki και Trokosi ή διάφοροι κύκλοι σκοτεινών αιρέσεων, όπου πραγματοποιείται τελετουργική κακοποίηση (ritualabuse) παιδιών από τα ενήλικα μέλη τους (Ποθουλάκη, 2019).

1.7 Παράγοντες ώθησης και παράγοντες έλξης

Η ευαλωτότητα ενός ατόμου ή μιας πληθυσμιακής ομάδας, από μόνη της δεν μπορεί να αποτελέσει την κύρια αιτία (root cause) του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων ούτε είναι αρκετή για να εξηγηθεί η ύπαρξή του. Οι αντίξοες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες στη ζωή ενός ατόμου το καθιστούν ευάλωτο στην χειραγώγηση από τον θύτη, καθώς τα θύματα εμπορίας ανθρώπων εξαπατώνται από ψεύτικες υποσχέσεις των εκμεταλλευτών τους για καλύτερες συνθήκες διαβίωσης και οικονομική-επαγγελματική αποκατάσταση στην χώρα προορισμού. Η εμφάνιση και η εξέλιξη του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων αποτελεί έναν συνδυασμό πολλών παραγόντων, πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών, οι οποίοι διακρίνονται στους παράγοντες ώθησης, οι οποίοι δημιουργούν στο θύμα την προσδοκία μιας καλύτερης προοπτικής και καθιστούν πιθανότερο να πιστέψει σε ψευδείς υποσχέσεις και να εξαπατηθεί και στους παράγοντες έλξης, δηλαδή στις συνθήκες που καθιστούν πρόσφορο το έδαφος για να αναπτυχθεί η δράση των δραστών εμπορίας (Πρακτικός Οδηγός για τον Εντοπισμό και την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας, 2021).

Οι παράγοντες ώθησης περιλαμβάνουν συνθήκες όπως: φτώχεια και έλλειψη ευκαιριών αξιοπρεπούς διαβίωσης, υψηλά ποσοστά ανεργίας, έλλειψη επαρκούς εκπαίδευσης, χαμηλό βιοτικό επίπεδο, έμφυλη βία και ανισότητες, κοινωνικό αποκλεισμό και διακρίσεις (λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, εθνικότητας, θρησκείας, πολιτικών πεποιθήσεων). Επίσης, επικρατούν συνθήκες απειλητικές για τη ζωή και την ασφάλεια ενός ατόμου ή μιας ομάδας, προερχόμενων κυρίως από εμπόλεμες περιοχές και αυταρχικά καθεστώτα με

σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθώς και μεταναστευτικές πολιτικές που αποτρέπουν τη νόμιμη μετακίνηση πληθυσμών (Πρακτικός Οδηγός για τον Εντοπισμό και την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας, 2021).

Αντίστοιχα, οι παράγοντες έλξης περιλαμβάνουν υψηλό επίπεδο διαβίωσης και ευκαιρίες απασχόλησης, αυξημένη ζήτηση για φτηνό εργατικό δυναμικό, προσδοκίες για πρόσβαση σε ίσα δικαιώματα, κυρίως από πληθυσμιακές ομάδες που έχουν υποστεί διακρίσεις, πρόσβαση στην εκπαίδευση και υψηλά επίπεδα διαφθοράς κρατικών αξιωματούχων (Πρακτικός Οδηγός για τον Εντοπισμό και την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας, 2021).

1.8. Δείκτες αναγνώρισης θυμάτων *trafficking*

Οι δείκτες αναγνώρισης θυμάτων αποτελούν πολύ χρήσιμα εργαλεία στα χέρια των ανθρώπων που ασχολούνται με το trafficking. Μέλη ΜΚΟ, Κοινωνικοί Λειτουργοί, Πάροχοι Υπηρεσιών Υγείας, Αστυνομικές Αρχές, Συνοριοφύλακες, Λιμενικές και Τελωνιακές Αρχές, χρειάζεται να είναι ενημερωμένοι σχετικά με τους δείκτες αναγνώρισης θυμάτων, ώστε να μπορούν να αναγνωρίσουν πιθανές περιπτώσεις trafficking. Αυτοί οι δείκτες ενδέχεται να διαφέρουν κατά περίπτωση. Για παράδειγμα οι δείκτες διαφέρουν όταν ένα θύμα διακινείται στην ίδια του τη χώρα και όταν αυτό διακινείται σε ξένη χώρα. Διαφέρουν εάν ένα άτομο είναι θύμα σεξουαλικής εκμετάλλευσης ή εάν είναι θύμα εργασιακής εκμετάλλευσης. Διαφέρουν ακόμα και αν το θύμα είναι άνδρας, γυναίκα ή παιδί. Από τους δείκτες που παρουσιάζονται παρακάτω (Πηγή: Εργαλεία για την Καταπολέμηση του Trafficking Ανθρώπων – Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα, UNODC - 2008), δεν είναι αναγκαίο να είναι όλοι παρόντες σε πιθανές περιπτώσεις trafficking. Παρά το γεγονός ότι η παρουσία ή η απουσία κάποιων από αυτούς τους δείκτες ούτε αποδεικνύει αλλά και ούτε διαψεύδει την ύπαρξη trafficking, η παρουσία τους πρέπει να οδηγήσει σε περαιτέρω έρευνα. Θύματα δουλεμπορίας μπορεί να υπάρχουν σε ποικίλες περιπτώσεις. Μπορούμε όλοι να παίξουμε ένα σημαντικό ρόλο στην αναγνώριση κάποιου θύματος. (Trafficking and Smuggling, 2019).

Άτομα που είναι θύματα trafficking μπορεί να είναι αναγκασμένα να εργάζονται παρά τη θέληση τους, ή είναι ανίκανα να αφήσουν το εργασιακό τους περιβάλλον. Επίσης, συχνά παρουσιάζουν σημάδια ότι οι κινήσεις τους είναι ελεγχόμενες, ή έχουν φόβο ή έντονη

ανησυχία. Επιπλέον τους ασκείται βία ή απειλές βίας κατά αυτών ή κατά των μελών της οικογένειας τους και των αγαπημένων τους ανθρώπων, έχουν υποστεί τραυματισμούς που φαίνεται να είναι αποτέλεσμα βίαιης επίθεσης, έχουν απειληθεί ότι θα τους παραδώσουν στις Αστυνομικές Αρχές, ή δεν έχουν στη κατοχή τους το διαβατήριο ή άλλα ταξιδιωτικά έγγραφα ή ταυτότητα, καθώς αυτά τα έγγραφα έχουν κατακρατηθεί από κάποιον άλλο. Αρκετά θύματα trafficking κατέχουν ψευδή ταυτότητα ή ταξιδιωτικά έγγραφα, δεν είναι εξοικειωμένα με την τοπική γλώσσα, δεν γνωρίζουν την διεύθυνση κατοικίας ή εργασίας τους και έτσι αφήνουν άλλους να μιλούν αντ' αυτών όταν τους απευθύνεται ο λόγος και δεν έχουν την δυνατότητα να διαπραγματευτούν τις συνθήκες εργασίας τους. Επιπροσθέτως, λαμβάνουν ελάχιστη ή και καθόλου πληρωμή, δεν έχουν πρόσβαση στα δεδουλευμένα ενώ εργάζονται υπερβολικά πολλές ώρες για μεγάλες περιόδους και διαμένουν σε φτωχές ή χαμηλών προτύπων στεγάσεις. Τέλος, συχνά δεν έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε ιατρική φροντίδα και έχουν περιορισμένη ή και μηδαμινή κοινωνική αλληλεπίδραση (Trafficking and Smuggling, 2019).

Άτομα τα οποία έχουν διακινηθεί με σκοπό την οικιακή-εργασιακή εκμετάλλευση μπορεί να διαμένουν με μία οικογένεια, δεν συμμετέχουν στα γεύματα της οικογένειας, δεν έχουν προσωπικό χώρο, κοιμούνται σε κοινόβιους ή ακατάλληλους χώρους, βγαίνουν από το σπίτι σπάνια ή ποτέ, υπόκεινται σε προσβολές, κακομεταχείριση, απειλές ή βίαιες πράξεις και έχουν δηλωθεί ως εξαφανισμένα από τους εργοδότες τους αν και ακόμα διαμένουν στην οικία του εργοδότη τους (Trafficking and Smuggling, 2019).

Άτομα τα οποία έχουν διακινηθεί με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση μπορεί να είναι κάθε ηλικίας, αλλά η ηλικία μπορεί να διαφέρει ανάλογα με την περιοχή και την αγορά, μετακινούνται από τον ένα οίκο ανοχής στον άλλο ή να εργάζονται σε διαφορετικές τοποθεσίες. Επίσης, συνοδεύονται κάθε φορά που πηγαίνουν ή επιστρέφουν από τη δουλειά καθώς και σε άλλες εξωτερικές δραστηριότητες, φέρουν τατουάζ ή άλλα διακριτικά τα οποία δηλώνουν πως αποτελούν “ιδιοκτησία” των προαγωγών τους και εργάζονται για πολλές ώρες ή να έχουν λιγοστά ή και καθόλου ρεπό, ενώ κοιμούνται εκεί που εργάζονται. Τέλος, μπορεί να μένουν ή να ταξιδεύουν σε γκρουπ, μερικές φορές με άλλες κοπέλες οι οποίες δεν μιλάνε την ίδια γλώσσα, κατέχουν πολύ λίγα αντικείμενα ρουχισμού τα οποία είναι χαρακτηριστικά αυτών που δουλεύουν στη πορνεία και γνωρίζουν μόνο λέξεις σεξουαλικού περιεχομένου στην τοπική γλώσσα ή στη γλώσσα που μιλάνε οι πελάτες.

Επίσης, συνήθως δεν έχουν στη κατοχή τους μετρητά, δεν έχουν τη δυνατότητα να παρουσιάσουν επίσημα έγγραφα ή ταυτότητα και υπάρχουν αγγελίες για οίκους ανοχής ή παρόμοιους χώρους οι οποίοι προσφέρουν τις υπηρεσίες γυναικών συγκεκριμένης εθνικότητας ή υπηκοότητας (Trafficking and Smuggling, 2019).

Άτομα τα οποία έχουν διακινηθεί με σκοπό την επαιτεία και τις παράνομες δραστηριότητες μπορεί να είναι παιδιά, ηλικιωμένοι ή ανάπηροι μετανάστες οι οποίοι τείνουν να ζητιανεύουν σε δημόσιους χώρους ή σε μέσα μαζικής μεταφοράς. Επίσης, μπορεί να είναι παιδιά τα οποία έχουν στη κατοχή τους και πουλάνε ναρκωτικά, έχουν σημάδια σωματικής βλάβης που είναι αποτέλεσμα ακρωτηριασμού, είναι παιδιά της ίδιας εθνικότητας τα οποία μετακινούνται ομαδικά με την παρουσία λιγοστών ενηλίκων ή είναι ασυνόδευτα ανήλικα τα οποία τα έχει βρει ένας ενήλικας της ίδιας εθνικότητας. Επιπροσθέτως, μετακινούνται σε ομάδες όταν ταξιδεύουν με τα μέσα μαζικής μεταφοράς, για παράδειγμα μπορεί να περπατούν ομαδικά κατά μήκος ενός συρμού τρένου, συμμετέχουν σε ενέργειες συμμοριών οργανωμένου εγκλήματος, αποτελούν κομμάτι μιας μεγαλύτερης ομάδας παιδιών τα οποία έχουν τον ίδιο ενήλικα κηδεμόνα, τιμωρούνται αν δεν καταφέρουν να μαζέψουν αρκετά χρήματα ή αν δεν κλέψουν αρκετά, ζουν ως μέλη μιας συμμορίας, με ενήλικες που δεν είναι οι γονείς τους καθώς και μετακινούνται καθημερινά σε μεγάλες ομάδες και διανύουν μεγάλες αποστάσεις (Trafficking and Smuggling, 2019).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΩΣ ΘΥΜΑΤΑ TRAFFICKING

Η εμπορία ανθρώπων είναι ένα έγκλημα που πλήττει ενήλικες αλλά και παιδιά και νέους, οι οποίοι υφίστανται ακραίες, βίαιες και απάνθρωπες συνθήκες. Σε συνδυασμό με την ανωριμότητά τους, την αδυναμία προστασίας του εαυτού τους και τη δυσκολία πρόσβασης στα συστήματα υποστήριξης, τα καθιστούν ακόμη πιο ευάλωτα, δημιουργώντας συνθήκες στους διακινητές να τους καταχραστούν και να τους ελέγχουν.

2.1. Παράγοντες κινδύνου

Ένα θύμα εμπορίας ανθρώπων δεν χρειάζεται να ανήκει πάντα σε μια συγκεκριμένη ηλικιακή ή κοινωνική ομάδα, φύλο, εθνικότητα ή να είναι χαμηλού μορφωτικού επιπέδου.

Ωστόσο, οι εκμεταλλευτές-θύτες έχουν ως πρωταρχικό σκοπό το κέρδος και γι' αυτό χρησιμοποιούν ανθρώπους που μπορούν πιο εύκολα να τους χειραγωγούν και να τους ελέγχουν. Τα άτομα που βρίσκονται σε πιο ευάλωτη θέση διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να βρεθούν υπό εκμετάλλευση από τους θύτες, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι πρόκειται πάντα και μόνο για ακραίες περιπτώσεις ιδιαίτερης ευαλωτότητας. Τα παιδιά εκπροσωπούν το 30% του συνόλου των εντοπισμένων θυμάτων εμπορίας παγκοσμίως, από αυτά το 23% είναι κορίτσια και το 7% αγόρια. Ανήλικοι μετανάστες, πρόσφυγες και εσωτερικά εκτοπισμένα παιδιά διατρέχουν υψηλότερο κίνδυνο να πέσουν θύματα εμπορίας (Πρακτικός Οδηγός για τον Εντοπισμό και την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας, 2021).

Παιδιά που είναι θύματα trafficking συχνά δεν έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης στους γονείς ή τους κηδεμόνες τους, δείχνουν φοβισμένα και συμπεριφέρονται με τρόπο που δεν αντιστοιχεί στην συμπεριφορά παιδιών της ηλικίας τους. Επίσης, συνήθως δεν έχουν κανέναν φίλο της ηλικίας τους εκτός του εργασιακού τους περιβάλλοντος και δεν έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης στην εκπαίδευση καθώς και χρόνο για παιχνίδι. Διαμένουν σε χαμηλών προτύπων στεγάσεις, χωριστά από άλλα παιδιά, τρώνε ξεχωριστά από τα άλλα μέλη της “οικογένειας”, τους δίνονται αποφάγια για φαγητό, απασχολούνται σε εργασίες που δεν είναι κοπιαστικές και μετακινούνται χωρίς τη συνοδεία ενηλίκων. Επίσης, μπορεί να είναι ασυνόδευτα ανήλικα, παιδιά θύματα ενδοοικογενειακής βίας, κακοποίησης ή παραμέλησης, παιδιά με παρελθόν σεξουαλικής κακοποίησης ή παιδιά που κάνουν χρήση ναρκωτικών ουσιών ή εκδηλώνουν παραβατική συμπεριφορά. Τέλος, μπορεί να είναι παιδιά θύματα πολέμου ή φυσικής καταστροφής (Πρακτικός Οδηγός για τον Εντοπισμό και την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας, 2021).

Σχετικά με την εμπορία παιδιών φαίνεται πως παράγοντας- κλειδί που αυξάνει τον κίνδυνο θυματοποίησης, αποτελούν οι προβληματικές οικογενειακές σχέσεις, σε συνδυασμό με την κοινωνικοοικονομική κατάσταση μέσα στην οποία μεγαλώνει ένα παιδί. Έχει παρατηρηθεί ότι εκτοπισμένες οικογένειες /ή και οικογένειες με σοβαρές οικονομικές δυσχέρειες είναι πιο πιθανό να εμπιστευθούν διακινητές που τους υπόσχονται ότι θα μεταφέρουν το παιδί τους σε άλλη χώρα για να έχει καλύτερες ευκαιρίες και προοπτικές ή ότι θα τους εξασφαλίσουν κάποιου είδους εισόδημα. Επίσης, η διάλυση της οικογένειας με επακόλουθα την παραμέληση, κακοποίηση ή εγκατάλειψη παιδιών, γονείς που μετανάστευσαν για οικονομικούς λόγους και άφησαν τα παιδιά τους στη φροντίδα συγγενών ή οικοτροφείων,

παιδιά άστεγα ή μόνα χωρίς κανένα υποστηρικτικό δίκτυο, είναι περιπτώσεις που αποτελούν στόχο για τους δράστες της εμπορίας. Πολλές φορές, η ίδια η οικογένεια και οι συγγενείς εμπλέκονται στην εκμετάλλευση των ανήλικων μελών της οικογένειάς τους. Τα παιδιά λόγω της ασφάλειας προς τους ενήλικες που τα φροντίζουν, δεν αντιλαμβάνονται την εκμετάλλευση που υφίστανται και αρκετά συχνά δεν αναζητούν βοήθεια ή προστασία (Πρακτικός Οδηγός για τον Εντοπισμό και την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας, 2021).

Τα παιδιά είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στη θυματοποίηση και την επανεμπορία. Σύμφωνα με μελέτη του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ) του 2010, σε δείγμα 79 υποθέσεων επανεμπορίας, το 84 τοις εκατό αφορούσε παιδιά ή νέους ενήλικες κάτω των 25 ετών. Επιπλέον, στο 18 τοις εκατό των υποθέσεων αυτών ο/η ανήλικος-η αποτέλεσαν εκ νέου αντικείμενο εμπορίας όταν ενηλικιώθηκαν. Τούτο αποδεικνύει ότι οι ανήλικοι που υπήρξαν θύματα εμπορίας κινδυνεύουν να πέσουν εκ νέου θύματα εμπορίας κατά τον ενήλικο βίο τους (COM,2012).

Οικονομικοί παράγοντες όπως η φτώχεια και το χαμηλό επίπεδο ζωής, κοινωνικοί, όπως η ανεργία και η μετανάστευση, και πολιτικοί, όπως οι πόλεμοι και η κατάρρευση υφιστάμενων πολιτικών συστημάτων συνέβαλαν στην ανάπτυξη του παιδικού trafficking. Σε αρκετές περιπτώσεις η εκμετάλλευση των ανηλικών γίνεται από γονείς ή στενά συγγενικά πρόσωπα. Συχνά πρόκειται και παιδιά από χώρες των Βαλκανίων και κυρίως από την Αλβανία, τη Ρουμανία, τη Βουλγαρία, τη Γιουγκοσλαβία και τη Σερβία, και βέβαια παιδιά ελληνικής καταγωγής (Γιωτάκος, Τσιλιάκου και Τσίτσικα, 2011).

Σύμφωνα με το Διεθνή Οργανισμό Εργασίας, 165 εκατομμύρια παιδιά σε όλο τον κόσμο εργάζονται σε ακατάλληλες συνθήκες για τη σωματική, ψυχική και πνευματική τους ανάπτυξη. Η ποιότητα ζωής των παιδιών που είναι θύματα σωματεμπορίας βρίσκεται σε πολύ χαμηλό επίπεδο και η πρόσβαση στην εκπαίδευση είναι αρκετά δύσκολη. Τα παιδιά αυτά περιθωριοποιούνται και αποκλείονται από την κοινωνία σε όλα τα επίπεδα, την εκπαίδευση, την ανάπτυξη, την υγεία, την ψυχαγωγία και την αξιοπρεπή ζωή. Τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί μια αύξηση το αριθμό των ανήλικων παιδιών και εφήβων μεταξύ των μεταναστών και προσφύγων που εισέρχονται παράνομα στην Ελλάδα, που δε συνοδεύεται από κάποιο ενήλικο πρόσωπο υπεύθυνο για αυτά. Στις περιπτώσεις των ασυνόδευτων ανηλικών, οι οποίοι συνθέτουν μια από τις πιο ευάλωτες κοινωνικές ομάδες είναι αρκετές οι δυσκολίες που τα παιδιά καλούνται να αντιμετωπίσουν και καθώς τα παιδιά

αυτά είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στις διακρίσεις και την κακομεταχείριση. Χρειάζονται νομική προστασία ως παιδιά αλλά και ως άνθρωποι που δικαιούνται προστασία λόγω της προσφυγικής τους ιδιότητας (Γιωτάκος, Τσιλιάκου και Τσίτσικα, 2011).

Αρκετές είναι οι περιπτώσεις που αφορούν την εκμετάλλευση παιδιών από τους γονείς και από πρόσωπα που έχουν την επιμέλειά τους. Τα παιδιά αυτά, είτε έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα είτε όχι, δεν έχουν δηλωθεί στα ληξιαρχεία, με αποτέλεσμα να είναι αόρατος πληθυσμός και να μην μπορούν να λάβουν καμία δημόσια υπηρεσία. Επιπλέον, παρατηρούνται δυσκολίες ώστε τα παιδιά να υπαρχθούν στις διατάξεις περί εμπορίας ανθρώπων σε περιπτώσεις που αφορούν την εκμετάλλευση παιδιών από τους γονείς ή από πρόσωπα που έχουν την επιμέλειά τους καθώς είναι εξαιρετικά δύσκολο να αποδεχτεί ότι μια οικογένεια μετανάστευσε με αποκλειστικό σκοπό την εκμετάλλευση των παιδιών της. Οι περιπτώσεις αυτές συνήθως καταγράφονται ως παραμέληση εποπτείας ανηλίκου ή παραμέληση αποτροπής από επαιτεία. Οι ποινές συχνά είναι εξαγοράσιμες, ενώ ταυτόχρονα δημιουργείται στους γονείς εκμεταλλευτές των παιδιών ένα αίσθημα ατιμωρησίας αφού τους επιβάλλονται χρηματικές ποινές που πολλές φορές το ύψος τους αντιστοιχεί με τα χρήματα που τους αποφέρει 2 ή 3 ημερών εργασία του παιδιού (Γιωτάκος, Τσιλιάκου και Τσίτσικα, 2011).

Αν και τα αποτελέσματα ποικίλλουν, οι μελέτες δείχνουν γενικά ότι η ηλικία εισόδου στη σεξουαλική εμπορία και εμπορική εκμετάλλευση είναι περίπου 12 έως 16 ετών. Λόγω της νεαρής ηλικίας τους, οι νέοι είναι ευάλωτοι σε χειραγώγηση και εκμετάλλευση, επειδή έχουν περιορισμένες εμπειρίες ζωής, ανώριμο προμετωπιαίο φλοιό (με περιορισμένη ικανότητα να ελέγχει τις παρορμήσεις, να σκέφτεται κριτικά για εναλλακτικές ενέργειες και να αναλύει τους κινδύνους και τα οφέλη των καταστάσεων) και περιορισμένες επιλογές δράσης. Μαθαίνουν για τη σεξουαλικότητά τους και προσαρμόζονται στις σωματικές αλλαγές που σχετίζονται με την εφηβεία (Greenbaum et al, 2015).

Ωστόσο, ορισμένοι νέοι διατρέχουν περαιτέρω κίνδυνο λόγω ατομικών, οικογενειακών και κοινοτικών παραγόντων. Οι φυγάδες και οι άστεγοι νέοι, καθώς και οι νέοι που πετάγονται (αυτοί που τους λένε να φύγουν από το σπίτι ή δεν τους επιτρέπεται να επιστρέψουν), διατρέχουν ιδιαίτερα υψηλό κίνδυνο, όπως και τα παιδιά με ιστορικό σεξουαλικής ή σωματικής κακοποίησης ή παραμέλησης, άτομα από οικογένειες με άλλη δυσλειτουργία (π.χ. κατάχρηση ουσιών, ψυχιατρικά προβλήματα που δεν έχουν υποβληθεί σε θεραπεία,

βία από στενούς συντρόφους, εγκληματικότητα), νέοι με ιστορικό συμμετοχής σε υπηρεσίες δικαιοσύνης ανηλίκων ή παιδικής προστασίας, και όσοι είναι λεσβίες/γκέι/αμφιφυλόφιλος/τρανσέξουαλ ή αμφισβητούμενος. Νέοι με προβλήματα χρήσης ουσιών, προβλήματα συμπεριφοράς και ψυχικής υγείας ή μαθησιακές δυσκολίες μπορεί επίσης να διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο, όπως και τα κορίτσια που σχετίζονται με συμμορίες και τα παιδιά που ζουν σε περιοχές με υψηλά ποσοστά εγκληματικότητας, πορνεία ενηλίκων ή φτώχεια και περιοχές με ανδρικούς πληθυσμούς (π.χ στρατιωτικές βάσεις). Παιδιά και νέοι από χώρες με πολιτικές ή κοινωνικές αναταραχές ή αστυνομική/πολιτική διαφθορά διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο εμπορίας. Τέλος, οι κοινωνικές στάσεις μεροληψίας και διάκρισης λόγω φύλου, η σεξουαλικότητα των κοριτσιών και η εξύμνηση της κουλτούρας των μαστροπών προσθέτουν στην ευπάθεια των νέων (Greenbaum et al, 2015).

2.2. Μέθοδοι και τρόποι στρατολόγησης των θυμάτων

Η «στρατολόγηση» παιδιών στο trafficking οφείλεται κατά 41% σε συγγενείς, κατά 14% σε γνωστό πρόσωπο, κατά 11% σε φίλο και κατά 34% σε άλλες μεθόδους. Οι επικρατέστερες μέθοδοι ελέγχου και εκβιασμού από την πλευρά των θυτών, είναι ο ψυχολογικός εκβιασμός (24%), ο σωματικός (16%), ο σεξουαλικός (10%) και η χρήση ψυχοτρόπων χαπιών (9%). Σχεδόν επτά στα δέκα θύματα είναι κορίτσια (66%), ενώ τρία στα δέκα παιδιά εξωθούνται στο trafficking με στόχο του θύτη την εξαναγκαστική εργασία (31%) και τη σεξουαλική εκμετάλλευση (58%). Η πλειονότητα των παιδιών – θυμάτων trafficking (67%) είναι μεταξύ 15 και 17 ετών. Περισσότερα από τα μισά κορίτσια που εξωθούνται στον trafficking είναι μεταξύ 15 και 17 ετών, ενώ σχεδόν το 35% των αγοριών είναι μεταξύ 0 έως 8 ετών (IOM,2017).

Η εμπορική σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών σχετίζεται στενά με τη σεξουαλική εμπορία και περιλαμβάνει «εγκλήματα σεξουαλικής φύσης που διαπράττονται κατά ανήλικων θυμάτων για οικονομικούς ή άλλους οικονομικούς λόγους. Αυτά τα εγκλήματα περιλαμβάνουν εμπορία για σεξουαλικούς σκοπούς, πορνεία, σεξουαλικό τουρισμό, αλληλογραφία- εμπόριο νυφών, πρώιμο γάμο, πορνογραφία, απογύμνωση και παράσταση σε σεξουαλικούς χώρους, όπως παραστάσεις ή κλαμπ». Πολλοί περιλαμβάνουν επίσης το "σεξ επιβίωσης" σε αυτόν τον ορισμό (ανταλλαγή σεξουαλικής δραστηριότητας με βασικές

ανάγκες όπως στέγη, φαγητό ή χρήματα), μια πρακτική που παρατηρείται συνήθως στους άστεγους/δραπέτες νέους. Η διακρατική εμπορία περιλαμβάνει θύματα που μεταφέρονται πέρα από τα εθνικά σύνορα για σκοπούς εμπορικής εκμετάλλευσης. Το 2012, η πλειονότητα των διεθνικών θυμάτων που εντοπίστηκαν στις Ηνωμένες Πολιτείες προέρχονταν από το Μεξικό, την Ταϊλάνδη, τις Φιλιππίνες, την Ονδούρα, την Ινδονησία και τη Γουατεμάλα (Greenbaum, et al., 2015).

Ανήλικα θύματα εμπορίας ανθρώπων μπορεί να στρατολογηθούν από συνομηλίκους, συγγενείς ή αγνώστους που καλλωπίζουν τα παιδιά και τα αποπλανούν με υποσχέσεις αγάπης, χρημάτων, προσοχής, αποδοχής, θέσεων εργασίας, ευκαιριών υποκριτικής/μοντελοποίησης, ναρκωτικών ή άλλων επιθυμητών. Η στρατολόγηση μπορεί να ξεκινήσει μέσω του Διαδικτύου χρησιμοποιώντας μέσα κοινωνικής δικτύωσης ή μπορεί να περιλαμβάνει συναντήσεις πρόσωπο με πρόσωπο. Η διαδικασία μπορεί να είναι απότομη ή παρατεταμένη, μπορεί να κυριαρχείται από χειραγώγηση και δόλο ή από βία. Μόλις στρατολογηθούν στην εμπορία, πολλά παιδιά βιώνουν επαναλαμβανόμενη σωματική βία (π.χ. ξυλοδαρμό, πνιγμό, κάψιμο), σεξουαλική επίθεση και ομαδικό βιασμό, ψυχολογική κακοποίηση και χειραγώγηση, απειλές και εκβιασμό στα χέρια του διακινητή, των διευκολυντών στο εμπόριο και αγοραστές. Οι διακινητές χρησιμοποιούν αυτές τις στρατηγικές για να δημιουργήσουν και να διατηρήσουν τον απόλυτο έλεγχο ενός θύματος. Η εναλλαγή πράξεων βίας και σκληρότητας με πράξεις καλοσύνης και «αγάπης» συμβάλλει στη δημιουργία ισχυρών δεσμών μεταξύ του διακινητή και του θύματος, καθιστώντας πολύ δύσκολο για το θύμα να φύγει (Greenbaum et al., 2015).

Σε πολλές περιπτώσεις, η έναρξη της κακοποίησης και της εκμετάλλευσης των ανηλίκων μπορεί να τοποθετείται πριν το ταξίδι προς την χώρα προορισμού, καθώς με αυτόν τον τρόπο οι έμποροι/διακινητές διασφαλίζουν τον έλεγχο των ανηλίκων ακόμα και για τα διαστήματα κατά τα οποία οι ανήλικοι βρίσκονται υπό την προστασία άλλων (π.χ. κέντρα 1ης υποδοχής ή ξενώνες φιλοξενίας). . Κάποιοι ανήλικοι πέφτουν θύματα απαγωγής, ωστόσο η πλειοψηφία των ανηλίκων παγιδεύεται σε μια τέτοια κατάσταση εκμετάλλευσης, μέσω έμμεσων και παραπλανητικών μέσων, όπως υποσχέσεις στους ανηλίκους ευκαιρία για εκπαίδευση ή για μια «αξιοπρεπή» εργασία όπως είναι η απασχόληση σε εστιατόρια ή σε σπίτια ως οικιακοί βοηθοί. Οι γονείς/κηδεμόνες πείθονται ότι τα παιδιά τους θα έχουν περισσότερες πιθανότητες για μια καλύτερη ζωή κάπου αλλού κι έτσι οι ίδιοι τα παραδίδουν

στον διακινητή. Μεταξύ των μέσων που χρησιμοποιούν οι διακινητές περιλαμβάνονται είναι: η κατάσχεση των εγγράφων ταυτοποίησης των ανηλίκων, η χρήση απειλών για παράδοση των ανηλίκων στις αρχές και απέλαση καθώς και η χρήση βίας ή απειλές για πρόκληση βλάβης εναντίον των ανηλίκων ή αγαπημένων τους προσώπων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης. Επίσης, συνήθως υπάρχει περιορισμός της ελευθερίας κινήσεων, οι ανήλικοι μπορεί να κρατούνται κοινωνικά απομονωμένοι ή/και κλειδωμένοι σε έναν χώρο και δεσμός χρέους όπου οι ανήλικοι χρωστούν χρήματα στον έμπορο (π.χ., το ταξιδιωτικό κόστος) και οφείλουν να εργαστούν προκειμένου να τα εξοφλήσουν. Επιπροσθέτως, συχνά επικρατεί αποστέρηση από τους ανηλίκους των χρημάτων που μπορεί να διαθέτουν ή να κερδίζουν μέσω της εργασίας τους, ούτως ώστε να παραμένουν οικονομικά εξαρτημένοι από τον έμπορο/διακινητή, καθώς και απειλές για μάγια που χρησιμοποιούνται προκειμένου να τρομάζουν τους ανήλικους και να τους κάνουν να σκεφτούν ότι η ζωή των ιδίων ή των συγγενών τους απειλείται σε περίπτωση που αποκαλύψουν κάτι σε σχέση με τον έμπορο/διακινητή και την κατάστασή τους. Συχνή είναι επίσης η διατήρηση ή/και πρόκληση απρόβλεπτων και ανεξέλεγκτων καταστάσεων, προκειμένου να αποσταθεροποιήσουν τα θύματά τους και να πλήξουν την ικανότητά τους για σχεδιασμό και πρόβλεψη των μελλοντικών τους κινήσεων βάσει της προηγούμενης αντίληψής τους για τον κόσμο. Άλλες συχνές αντίξοες καταστάσεις είναι η εξάλειψη της ικανότητας των ανηλίκων για λήψη αποφάσεων, προκειμένου να δημιουργήσουν την εντύπωση ότι η επιβίωσή τους εξαρτάται από το κατά πόσο ο έμπορος είναι ευχαριστημένος από εκείνους. Επιπλέον συχνή είναι και η συναισθηματική χειραγώγηση, όπου οι θύτες trafficking ελέγχουν και διατηρούν την εγγύτητα με τα ανήλικα θύματά τους μέσω του χειρισμού της ανάγκης τους για αγάπη και εξάρτηση (κάτι το οποίο συμβαίνει συχνά σε περιπτώσεις όπου το θύμα αρχικά εμπλέκεται σε στενή, ρομαντική σχέση με τον έμπορο) ή εξιδανικεύοντας τα οφέλη που θα αποκομίσουν από την εμπλοκή τους στην εκμεταλλευτική δραστηριότητα της εμπορίας. Σε αυτήν την μορφή εμπορίας συμπεριλαμβάνονται δύο εκ των νεότερων τάσεων στην εμπορία ανθρώπων: το happy trafficking (ο ανήλικος μπορεί να έχει πρόσβαση σε οικονομικά και άλλα οφέλη και να νοιώθει ότι επωφελείται από την κατάσταση) και η περίπτωση των lover boys (ο έμπορος συνδέεται συναισθηματικά με το θύμα, το πείθει για τα τρυφερά του αισθήματα, συχνά το ωθεί να μεταναστεύσουν μαζί, και εν συνεχεία το εμπορεύεται ή το εκμεταλλεύεται ο ίδιος). Τέλος, συχνός είναι και ο εθισμός σε ναρκωτικές ουσίες, τις οποίες σε κάποιες περιπτώσεις οι έμποροι χρησιμοποιούν σαν δόλωμα προκειμένου να

προσελκύσουν τους ανήλικους και στη συνέχεια να μπορούν να τους ελέγχουν μέσω της εξάρτησης τους από τις ναρκωτικές ουσίες(Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, 2015).

2.3. Χαρακτηριστικά των ανηλικών θυμάτων και συνθήκες επιβίωσης

Στις γενικές ενδείξεις φαίνεται ότι χαρακτηριστικά που κυριαρχούν στην συμπεριφορά των ανηλικών θυμάτων αποτελούν ο φόβος και η δυσπιστία προς τις αρχές. Η έλλειψη εμπιστοσύνης προς τις αρχές μπορεί να σχετίζεται με προηγούμενες τραυματικές εμπειρίες ή και με την εσφαλμένη εντύπωση ο εκμεταλλευτής προσπαθεί να δημιουργήσει στα θύματα, ότι έχει δηλαδή την κάλυψη κρατικών αρχών. Στις περιπτώσεις των παιδιών θυμάτων, ενώ υπάρχουν πολλές κοινές ενδείξεις εκμετάλλευσης με εκείνες των ενηλίκων, πιο ειδικές ενδείξεις που εκδηλώνονται στην παιδική ηλικία αποτελούν ο γάμος ανηλικού, τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα ή η εγκυμοσύνη, η προσκόλληση σε άγνωστα άτομα και η συνοδεία από κάποιον ενήλικα που δεν είναι ο κηδεμόνας του παιδιού και ο οποίος επιμένει να βρίσκεται κοντά του αποτελούν από τα κυριότερα χαρακτηριστικά που παρουσιάζονται στα παιδιά θύματα trafficking (Εθνικός Μηχανισμός Αναφοράς για την προστασία θυμάτων εμπορίας ανθρώπων,2021).

Η εμπλοκή σε εγκληματικές δραστηριότητες, συνήθως μαζί με άλλα παιδιά, αποτελεί συχνό φαινόμενο. Το άτομο συμπεριφέρεται και ενεργεί με μοναδικό σκοπό την εκτέλεση των εντολών και οι αντιδράσεις του δίνουν την εντύπωση ότι οι κινήσεις του είναι ελεγχόμενες. Συχνά το ίδιο αποφεύγει να δώσει απαντήσεις για τον εαυτό του και αφήνει μόνο τον την συνοδό του να μιλήσει για ότι το αφορά ενώ οι απαντήσεις του είναι γενικές και αόριστες καθώς επαναλαμβάνει τα ίδια πράγματα, με δηλώσεις που είναι ασαφείς ή που φαίνεται να του έχουν υπαγορευτεί. Μπορεί επίσης να παρατηρηθεί κατά την διάρκεια της περιγραφής τραυματικών εμπειριών να μην υπάρχει καμία έκφραση συναισθημάτων(συναισθηματική αποσύνδεση) (Εθνικός Μηχανισμός Αναφοράς για την προστασία θυμάτων εμπορίας ανθρώπων,2021).

Τέλος, έχει καταγραφεί ως τακτική των διακινητών να «σημαδεύουν» με συγκεκριμένα σύμβολα τα θύματα , ώστε μπορούν εντοπίσουν τα υπόλοιπα μέλη του κυκλώματος σε άλλη χώρα. Ωστόσο, σταδιακά εγκαταλείπεται αυτή η πρακτική, γιατί είναι πλέον ευκολότερο να εντοπιστούν τα «σημάδια» από τις αρχές. Σημάδια από τραυματισμούς στο σώμα που

φαίνεται να έχουν προκληθεί από κακοποίηση ή εξαιτίας της σκληρών συνθηκών εργασίας, αμέλεια φροντίδας ως προς την προσωπική υγιεινή, σημάδια υποσιτισμού, έλλειψης ύπνου και ξεκούρασης παρατηρούνται συχνά. Στις περιπτώσεις της σεξουαλικής κακοποίησης τα προβλήματα υγείας στο αναπαραγωγικό σύστημα λόγω μη ασφαλών αμβλώσεων, η παραμέληση της αναπαραγωγικής υγείας καθώς και τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα μπορεί να παραπέμπουν σε παροχή από το άτομο σεξουαλικών υπηρεσιών (Εθνικός Μηχανισμός Αναφοράς για την προστασία θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, 2021).

2.4. Επιπτώσεις του κοινωνικού φαινομένου στην παιδική, εφηβική και ενήλικη ζωή

2.4.1. Επιπτώσεις στην παιδική ηλικία

1. Εκπαιδευτικά ελλείμματα

Τα θύματα εμπορίας παιδιών βιώνουν απάνθρωπες συνθήκες διαβίωσης, ανεπαρκή διατροφή και υγιεινή, ξυλοδαρμούς και κακοποίηση, παραμέληση και καταπάτηση των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους στην υγειονομική περίθαλψη και προστασία, με αποτέλεσμα μόνιμα προβλήματα υγείας (ECPAT, 2006a; ILO-IPEC, 2001). Τα παιδιά που είναι θύματα σωματεμπορίας έχουν λίγες ευκαιρίες για εκπαίδευση, και, ως εκ τούτου, λιγότερες ευκαιρίες να βελτιώσουν την μελλοντική οικονομική τους κατάσταση. Σχετική έρευνα έχει εντοπίσει δυσμενείς εκβάσεις της εκπαιδευτικής στέρησης μεταξύ θυμάτων παραμέλησης (ψυχολογικής και συναισθηματικής) και κακοποίησης (σωματική και σεξουαλική). Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν αναπτυξιακές καθυστερήσεις, γλωσσικές και γνωστικές δυσκολίες, ελλείμματα στη λεκτική και δεξιότητες μνήμης, φτωχότερες ακαδημαϊκές επιδόσεις και διατήρηση βαθμών (π.χ. Eckenrode, Laird, & Doris, 1993 ; Friedrich, Einbender, & Luecke, 1983; Gaudin, 1999; Kendall-Tackett & Eckenrode, 1996 ; Rafferty, 2008).

2. Προβλήματα σωματικής υγείας

Τα θύματα εμπορίας παιδιών βιώνουν απάνθρωπες συνθήκες διαβίωσης, ανεπαρκή διατροφή και υγιεινή, ξυλοδαρμούς και κακοποίηση, παραμέληση και άρνηση των βασικών

ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους στην υγειονομική περίθαλψη και προστασία, με αποτέλεσμα μόνιμα προβλήματα υγείας (ECPAT, 2006a; ILO-IPEC, 2001). Τα θύματα της παιδικής σωματεμπορίας απειλούνται περαιτέρω από μη ασφαλείς σεξουαλικές πρακτικές, αυξάνοντας τους κινδύνους για ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες, μη ασφαλείς αμβλώσεις, επιπλοκές από συχνές εγκυμοσύνες υψηλού κινδύνου και σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, συμπεριλαμβανομένου του HIV/AIDS (ECPAT, 2006b; Mitchels, 2004; UNFPA, 2000). Το HIV/AIDS και άλλα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα είναι επικρατέστερα μεταξύ των παιδιών που έχουν πέσει θύματα εμπορίας (ECPAT, 2005; Scarpa, 2005). Σχετική έρευνα έχει επίσης εντοπίσει μια σειρά από δυσμενείς επιπτώσεις στην υγεία για τα παιδιά που έχουν υποστεί κακοποίηση, κακομεταχείριση και θυματοποίηση (Malinosky-Rummell & Hansen, 1993; Sneddon, 2003 ; Rafferty, 2008).

3. Προβλήματα ψυχικής υγείας

Οι εμπειρίες που σχετίζονται με την εμπορία μπορεί να οδηγήσουν σε διαρκή ψυχολογικές προκλήσεις. Τα παιδιά βιώνουν σωματική και συναισθηματικό τραύμα που σχετίζεται με την απομάκρυνση από τις οικογένειές τους και έχουν υποστεί σημαντική βλάβη μέσω σωματικής, συναισθηματικής και σεξουαλικής κακοποίησης. Μελέτες περιπτώσεων ανέφεραν δυσμενείς συναισθηματικές επιδράσεις μεταξύ παιδιών θυμάτων εμπορίας, συμπεριλαμβανομένης της κατάθλιψης, της απελπισίας, της ενοχής, της ντροπής, των αναδρομών, εφιάλτες, απώλεια αυτοπεποίθησης, χαμηλότερη αυτοεκτίμηση και άγχος (ECPAT, 2006a).

Τα αρνητικά μηνύματα που λαμβάνουν συστηματικά μπορεί να επηρεάσουν την αίσθηση της αξίας τους, οδηγώντας σε συναισθήματα αυτοκατηγορίας (ECPAT, 2006a). Η ψυχολογική κακοποίηση που σχετίζεται με συνεχείς απειλές, απομόνωση και μαρτυρία κακοποίησης των άλλων επηρεάζει αρνητικά την αυτοαντίληψη, τους προσωπικούς στόχους και σχέσεις με άλλους, και θέτει σε σοβαρό κίνδυνο την συναισθηματική ευημερία (Hart & Brassard, 1987; Sneddon, 2003).

Η συναισθηματική και σωματική παραμέληση συνδέεται με την κοινωνική και συναισθηματική απόσυρση (Bousha & Twentyman, 1984), προβλήματα συμπεριφοράς (Watts-English, Forston, Gibler, Hooper & DeBellis, 2006) και χαμηλότερη αυτοεκτίμηση,

αυτοπεποίθηση και διεκδίκηση (Egeland, Sroufe, & Erickson, 1983). Παιδιά που βιώνουν σωματική και σεξουαλική κακοποίηση είναι πιο πιθανό να βιώνουν δυσμενή συναισθηματικά συμπτώματα, συμπεριλαμβανομένου του άγχους και της κατάθλιψης, χαμηλότερη αυτοεκτίμηση, κοινωνική απομόνωση, συμπτώματα της διαταραχής μετατραυματικού στρες (PTSD), κατάχρηση ουσιών και αυτοκτονία (Dykman et al., 1997; Kaufman, 1991; Nelson et al., 2002; Sneddon, 2003). Τα σεξουαλικά κακοποιημένα παιδιά μπορεί να υποφέρουν από σοβαρές ψυχολογικές επιπτώσεις, όπως το PTSD και η κατάθλιψη (Browne & Finkelhor, 1986; Kendall-Tackett, Williams, & Finkelhor, 2001).

4. Προβλήματα συμπεριφοράς

Ανεπιθύμητα αποτελέσματα συμπεριφοράς, συμπεριλαμβανομένων των δυσκολιών προσκόλλησης, της δυσπιστίας προς τους ενήλικες, των αντικοινωνικών συμπεριφορών και των δυσκολιών που σχετίζονται με άλλα, έχουν αναφερθεί μεταξύ παιδιών που ήταν θύματα σωματεμπορίας (ECPAT, 2006a). Τα παιδιά που κακοποιούνται σωματικά έχουν βρεθεί ότι είναι πιο επιθετικά από άλλα παιδιά, καθώς και πιο επιρρεπή σε αντιθετική συμπεριφορά, παραβατικότητα και εγκληματικότητα. Αυτά τα παιδιά μπορεί επίσης να εμφανίσουν αυτοτραυματικές και αυτοκτονικές συμπεριφορές, κατάχρηση ουσιών, συναισθηματικά προβλήματα και δυσκολίες στις σχέσεις με τους συνομηλίκους και ενήλικες (Sneddon, 2003). Αρκετές αναφορές υποδηλώνουν ότι η παιδική σωματεμπορία με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση αποτελεί παράγοντα κινδύνου για σεξουαλική συμπεριφορά, και ότι ορισμένοι έφηβοι μπορεί στραφούν στην πορνεία ή σε άλλη σεξουαλική δραστηριότητα επειδή νιώθουν αισθήματα αναξιότητας, ότι οι ζωές τους έχουν χαλάσει, και ότι δεν έχει μείνει κάτι το οποίο δεν έχουν χάσει (ECPAT, 2006a). Κάποια μικρότερα παιδιά καταφεύγουν στον αυτοτραυματισμό για να ανακτήσουν μια αίσθηση του ελέγχου μέσω του πόνου, ενώ τα μεγαλύτερα παιδιά αποσπώνται από τις σκληρές πραγματικότητες που έχουν υπομείνει κάνοντας κατάχρηση αλκοόλ ή ναρκωτικών (Mitchels, 2004). Η έρευνα έχει συνδέσει την εχθρική και επιθετική συμπεριφορά παιδιών που κακοποιήθηκαν σωματικά με επιθετικό τρόπο (Kaplan, Pelcovitz, & Labruna, 1999; Prino & Peyrot, 1994). Παιδιά που κακοποιήθηκαν σωματικά και σεξουαλικά βιώνουν αυτοκτονικές συμπεριφορές, συναισθηματικά προβλήματα και δυσκολίες που σχετίζονται με τους συνομηλίκους τους (Sneddon, 2003) και διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο για κατάχρηση ουσιών (Arellano, 1996).

2.4.2 Επιπτώσεις στην εφηβική και ενήλικη ηλικία

1. Προβλήματα υγείας

Οι επιζώντες βιώνουν προβλήματα υγείας, όπως σεξουαλικά μεταδιδόμενες λοιμώξεις, αναπαραγωγικά θέματα υγείας, επιληπτικές κρίσεις, υποσιτισμό, γαστρεντερικά προβλήματα, τραυματισμούς, διατροφικές διαταραχές και κατάχρηση ουσιών (Wallace C, Greenbaum J, Albright K, 2022). Τα προβλήματα υγείας που παρατηρούνται στα θύματα εμπορίας είναι σε μεγάλο βαθμό αποτέλεσμα πολλών παραγόντων: στέρηση τροφής και ύπνος, ακραίο στρες, κίνδυνοι ταξιδιών, βία (σωματική και σεξουαλική) και επικίνδυνη εργασία. Επειδή τα περισσότερα θύματα δεν έχουν έγκαιρη πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, από τη στιγμή που θα φτάσουν σε έναν κλινικό γιατρό είναι πιθανό ότι τα προβλήματα υγείας έχουν προχωρήσει αρκετά. Στις γυναίκες θύματα εμπορίας παρατηρείται υψηλός κίνδυνος απόκτησης πολλαπλών σεξουαλικά μεταδιδόμενων λοιμώξεων και επακόλουθα προβλήματα υγείας εξαιτίας των πολλαπλών αναγκαστικών και μη ασφαλών αμβλώσεων. Συχνά οι επιζώντες βιώνουν σωματική κακοποίηση και βασανιστήρια, τα οποία μπορεί να οδηγήσουν σε σπασμένα οστά, μώλωπες, οδοντικά προβλήματα (π.χ. απώλεια δοντιών) και/ή εγκαύματα από τσιγάρο (Donydaitis, T., 2010)

2. Προβλήματα ψυχικής υγείας

Οι έφηβοι και οι νεαροί ενήλικες με ιστορικό παιδικής κακοποίησης έχουν τρεις φορές περισσότερες πιθανότητες να εμφανίσουν συμπτώματα κατάθλιψης ή αυτοκτονίας σε σύγκριση με άτομα χωρίς τέτοιο ιστορικό. Δυσμενείς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένου του περιβάλλοντος στο οποίο μεγαλώνει ως παιδί καθώς της κακοποιητικής συμπεριφοράς του γονέα ή των ατόμων του έχουν την ευθύνη ανατροφής που παιδιού αντιπροσώπευαν μεγάλο μέρος του αυξημένου κινδύνου για καταθλιπτικές διαταραχές και απόπειρες αυτοκτονίας στην εφηβεία, αλλά όχι στην ενήλικη ζωή. Τα αποτελέσματα της παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης φαίνεται να είναι καθοριστικά και να μην επηρεάζονται από άλλους παράγοντες, ως προς την εκδήλωση αυτοκτονικής συμπεριφοράς, καθώς ο κίνδυνος επαναλαμβανόμενων αποπειρών αυτοκτονίας ήταν 8 φορές μεγαλύτερος για τους νέους με ιστορικό σεξουαλικής κακοποίησης (Brown et al., 1999). Τα άτομα με ιστορικό σεξουαλικής κακοποίησης διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο κατάθλιψης ή αυτοκτονίας κατά την εφηβεία και τη νεαρή ενήλικη ζωή. Η εφηβεία είναι η πιο ευάλωτη περίοδος εκείνους τους νέους που

μπορεί να επιχειρήσουν επανειλημμένα να αυτοκτονήσουν(J. Am. Acad. Child Adolesc. Psychiatry, 1999).

Πολλαπλές εμπειρίες θυματοποίησης κατά την παιδική ηλικία αυξάνουν τον κίνδυνο για ψυχικές ασθένειες (Read, 1997) και ψυχιατρικές δυσκολίες σε ενήλικες που θυματοποιήθηκαν ως παιδιά (Edwards, Holden, Felitti, & Anda, 2003; Horwitz, Widom, Loughlin, & White, 2001; Widom, 1999). Ενήλικες που παραμελήθηκαν ως παιδιά διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο για βία, αντικοινωνική συμπεριφορά και συναφή προβλήματα (Widom & White, 1998). Η σωματική κακοποίηση έχει συσχετιστεί με αυτοτραυματισμούς και αυτοκτονικές συμπεριφορές, καθώς και συναισθηματικά προβλήματα όπως η σωματοποίηση, το άγχος, η κατάθλιψη, η διάσπαση και η ψύχωση. Οι απόπειρες αυτοκτονίας και ο ιδεασμός είναι επίσης κοινές μεταξύ των ενήλικων επιζώντων. Σε ένα κοινοτικό δείγμα από την Ευρώπη, το 43% των επιζώντων σεξουαλικής κακοποίησης κατά την παιδική ηλικία είχαν αυτοκτονικό ιδεασμό, και το 14% είχε κάνει απόπειρες αυτοκτονίας (Teegan, 1999). Πολλοί επαγγελματίες που εργάζονται με άτομα που έχουν πέσει θύματα εμπορίας, συμφωνούν ότι οι όροι όπως η διαταραχή μετατραυματικού στρες (PTSD), η κατάθλιψη και το άγχος δεν αρκούν για να περιγράψουν την ψυχολογική τους κατάσταση. Ακόμη και με πρόσφατες αλλαγές στη διάγνωση PTSD στο DSM-5 (American Psychiatric Association [APA], 2013), η οποία παρέχει πιο σαφείς εννοιολογικές έννοιες στη διαταραχή (Anushka, Suris, & North, 2017), η υποκειμενική απάντηση των ατόμων που έχουν πέσει θύματα εμπορίας είναι πολύπλοκη και δεν είναι πλήρως κατανοητή (Pai, Suris και North, 2017). Οι Herman (1992; 1997) και van der Kolk (2005) έχουν από καιρό υποστηρίξει ότι η τρέχουσα ταξινόμηση της PTSD εφαρμόζεται καλύτερα σε ένα μόνο τραυματικό γεγονός. Για άτομα που έχουν υπομείνει πολλαπλά, επαναλαμβανόμενα ή πιο περίπλοκα τραύματα για μια χρονική περίοδο, η διάγνωση δεν περιγράφει πλήρως τη σειρά των συμπτωμάτων της συναισθηματικής απορρύθμισης, τις συμπεριφορικές και ψυχολογικές βλάβες που συμβαίνουν σε άτομα που έχουν βιώσει πολλαπλά τραύματα (Herman, 1992, 1997· van der Kolk, 2005). Αυτό το περίπλοκο και καταστροφικό το πρόβλημα έχει, σοβαρές ψυχολογικές και ψυχιατρικές επιπτώσεις στα θύματα (Stevens et al., 2019).

Οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις του τραύματος στην ψυχική υγεία μπορεί να δυσκολέψουν τους νέους να εγκαταλείψουν τους διακινητές και να συμμετάσχουν σε προγράμματα αποκατάστασης, όπως προγράμματα ψυχικής υγείας ή κατάχρησης ουσιών και εκπαίδευση

ή κατάρτιση δεξιοτήτων εργασίας. Η αντιμετώπιση της ψυχικής ασθένειας και του υποκείμενου τραύματος είναι ένα σημαντικό μέρος τόσο της πρόληψης της εμπορίας ανθρώπων όσο και της αποκατάστασης μετά την εμπορία. Η αντιμετώπιση της ψυχικής ασθένειας και του υποκείμενου τραύματος είναι ένα σημαντικό μέρος τόσο της πρόληψης της εμπορίας ανθρώπων όσο και της αποκατάστασης μετά την εμπορία. Αυτά τα χαρακτηριστικά μπορεί να επιδεινωθούν από τη χρήση ουσιών που είναι πιο διαδεδομένη τόσο σε νέους με διαταραχές ψυχικής υγείας όσο και σε θύματα τραύματος (Patrick A. Palines, et al.,2019).

3. Προβλήματα συμπεριφοράς

Αρκετές αναφορές υποδηλώνουν ότι η παιδική σεξουαλική εμπορία με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση αποτελεί παράγοντα κινδύνου για σεξουαλική συμπεριφορά, και ότι ορισμένοι έφηβοι μπορεί στραφούν στην πορνεία ή σε άλλη σεξουαλική δραστηριότητα επειδή νιώθουν αισθήματα αναξιοσύνης, ότι οι ζωές τους έχουν χαλάσει, και ότι δεν έχει μείνει κάτι το οποίο δεν έχουν χάσει (ECPAT, 2006a). Αρκετές μελέτες έχουν δείξει ότι οι κακοποιημένοι νέοι εμπλέκονται σε περισσότερες εξωτερικευτικές και εγκληματικές συμπεριφορές από τους νέους που δεν έχουν βιάσει παραμελητική και κακοποιητική συμπεριφορά κατά την παιδική ηλικία (Malinosky-Rummell, R., & Hansen, DJ, 1993).

Μελέτες για την οικογενειακή βία δείχνουν ότι τα δείχνουν ότι τα κακοποιημένα άτομα, ιδιαίτερα οι άνδρες, επιδεικνύουν περισσότερη βία από ό,τι τα άτομα που δεν έχουν κακοποιηθεί. Εκτιμάται ότι περίπου το 30% των σωματικών κακοποιήσεων ή ατόμων που έχουν παραμεληθεί κακοποιούν τα παιδιά τους (Kaufman & Zigler, 1987; Widom, 1989). Έρευνα που περιλαμβάνει πολλές διαφορετικές μεθοδολογίες, καταδεικνύει μια ισχυρή σχέση μεταξύ της σωματικής κακοποίησης και οικογενειακής βίας (Malinosky-Rummell, R., & Hansen, DJ, 1993). Η σωματική κακοποίηση στην παιδική ηλικία προβλέπει επίσης την πρόκληση και την αποδοχή της βίας στις συντροφικές σχέσεις ενηλίκων. Τέλος, οι κακοποιοί συζύγων αναφέρουν υψηλότερα ποσοστά σωματικής κακοποίησης κατά την παιδική ηλικία από ό,τι οι μη κακοποιητικοί σύζυγοι και τα άτομα που έχουν κακοποιηθεί σωματικά κακοποιούν τον σύζυγό τους πιο συχνά από ό,τι τα άτομα που δεν έχουν κακοποιηθεί. Έρευνες που αφορούν κυρίως άνδρες υποδηλώνουν επίσης ότι όσοι κακοποιούνται

σωματικά μπορεί να επιδείξουν συμπεριφορές κατάχρησης ουσιών (π.χ., διαταραχές χρήσης αλκοόλ, κατάχρηση αλκοόλ και ναρκωτικών, πρώιμη έναρξη χρήσης, επίδραση στον τρόπο ζωής και αυτοκτονική κατανάλωση αλκοόλ). Ωστόσο, έρευνα που αφορά πιο συγκεκριμένα διαπροσωπικά προβλήματα υποδηλώνουν ότι άτομα που έχουν κακοποιηθεί μπορεί αντιμετωπίζουν περισσότερα προβλήματα στον τομέα της εργασιακής απασχόλησης από ότι άτομα που δεν έχουν κακοποιηθεί (Malinosky-Rummell, R., & Hansen, DJ, 1993).

4. Κοινωνικά προβλήματα (στίγμα)

Ο στιγματισμός των επιζώντων σωματεμπορίας είναι μια πολύπλοκη διαδικασία κατά την οποία διάφοροι παράγοντες συμβάλλουν στην αντιμετώπιση τους ως στιγματισμένων. Οι δύσκολες εμπειρίες που έχουν βιώσει, τα αισθήματα ντροπής που κυριαρχούν στην συμπεριφορά τους, οι οικογενειακές και κοινοτικές διακρίσεις που βιώνουν και οι πρακτικές της διάκρισης από τους παρόχους υπηρεσιών, οδηγούν σε μειωμένη πρόσβαση σε περίθαλψη, έλλειψη χρηματοδότησης, πόρων και εξειδικευμένου προσωπικού, και τελικά καταλήγουν σε υγειονομικές και κοινωνικές διακρίσεις όπως κοινωνική απομόνωση, δυσκολία επανένταξης και μυριάδες προβλήματα σωματικής και ψυχικής υγείας (Wallace C, Greenbaum J, Albright K, 2022).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

3.1. Τα δικαιώματα του Παιδιού

3.1.1. Η σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού-Επισκόπηση

Σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού, υπάρχει από το 1989 ένα κείμενο με συμβατικό χαρακτήρα που αναγνωρίζεται από το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα και έχει αναγνωριστεί από 191 κράτη παγκοσμίως. Πρόκειται για την Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Η σύμβαση αυτή, η οποία έχει νομικό χαρακτήρα, αποτελεί ένα πλαίσιο υψηλής δεσμευτικότητας για την κοινωνική-πολιτική και την κοινωνική-παιδαγωγική δράση. Τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να καταστήσουν τις προδιαγραφές της σύμβασης εθνικό δίκαιο (Lenhart,2006).

Τα Άρθρα της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού μπορούν να χωριστούν σε πέντε ομάδες:

- Ορισμός της παιδικής ηλικίας και βασικές αρχές(Άρθρα 1-3)
- Δικαιώματα κατά την ανάπτυξη(Άρθρα 5-11)
- Πολιτικά δικαιώματα(Άρθρα 12-17,31)
- Δικαιώματα προστασίας σε ιδιαίτερες καταστάσεις ζωής και προστασίας από την κακοποίηση και την εκμετάλλευση (Άρθρα 18-30,32-40)
- Διαδικαστικές διατάξεις(Άρθρα 4,41-54)

3.1.2. Ορισμός της παιδικής ηλικίας και βασικές αρχές

Για τους σκοπούς της παρούσας Σύμβασης, (Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ Έγγραφο A/RES/44/25,12 Δεκεμβρίου 1989, http://wunrn.org/reference/pdf/Convention_Rights_Child.PDF):

«Θεωρείται παιδί κάθε ανθρώπινο όν μικρότερο των δεκαοκτώ ετών, εκτός εάν η ενηλικίωση επέρχεται νωρίτερα, σύμφωνα με την ισχύουσα για το παιδί νομοθεσία» (Άρθρο 1).

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να σέβονται τα δικαιώματα, που αναφέρονται στην παρούσα Σύμβαση και να τα εγγυώνται σε κάθε παιδί που υπάγεται στη δικαιοδοσία τους, χωρίς καμία διάκριση φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων του παιδιού ή των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του ή της εθνικής, εθνικιστικής ή κοινωνικής καταγωγής τους, της περιουσιακής τους κατάστασης, της ανικανότητάς τους, της γέννησής τους ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε να προστατεύεται αποτελεσματικά το παιδί έναντι κάθε μορφής διάκρισης ή κύρωσης, βασισμένης στη νομική κατάσταση, στις δραστηριότητες, στις εκφρασμένες απόψεις ή στις πεποιθήσεις των γονέων του, των νόμιμων εκπροσώπων του ή των μελών της οικογένειάς του (Άρθρο 2).

Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, είτε αυτές έχουν θεσπιστεί από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, χρειάζεται να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη έχουν την υποχρέωση να εξασφαλίζουν στο παιδί την αναγκαία για την ευημερία του προστασία και φροντίδα, ώστε να λαμβάνονται υπόψη τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των γονέων του, των επιτρόπων του ή των άλλων προσώπων που είναι νόμιμα υπεύθυνοι γι' αυτό και παίρνουν για το σκοπό αυτόν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα. Τέλος, τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν για την λειτουργία των οργανισμών, των υπηρεσιών και των ιδρυμάτων που είναι υπεύθυνα για την προστασία των παιδιών προκειμένου να είναι σύμφωνα με τους κανόνες που έχουν θεσπιστεί από τις αρμόδιες αρχές ιδιαίτερα στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας και σε ό,τι αφορά τον αριθμό και την αρμοδιότητα του προσωπικού τους, καθώς και την ύπαρξη μιας κατάλληλης εποπτείας (Άρθρο 3).

3.1.3. Δικαιώματα κατά την ανάπτυξη

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται την ευθύνη, το δικαίωμα και το καθήκον που κατέχουν οι γονείς ή, κατά περίπτωση, τα μέλη της διευρυμένης οικογένειας ή της κοινότητας, όπως προβλέπεται από τα τοπικά έθιμα, οι επιτροποι ή άλλα πρόσωπα που έχουν νόμιμα την ευθύνη για το παιδί, να του παράσχουν, κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη των ικανοτήτων του, τον προσανατολισμό και τις κατάλληλες συμβουλές για την άσκηση των

δικαιωμάτων που του αναγνωρίζει η παρούσα Σύμβαση (Άρθρο 5, <https://www.unicef.org/child-rights-convention>). Επισημαίνεται ότι:

- Τα Κράτη Μέλη αναγνωρίζουν ότι κάθε παιδί έχει το εγγενές δικαίωμα στη ζωή και στοχεύουν να διασφαλίζουν στο μέγιστο δυνατό βαθμό την επιβίωση και την ανάπτυξη του παιδιού(Άρθρο 6).
- Το παιδί μπορεί να εγγράφεται αμέσως μετά τη γέννησή του και έχει δικαίωμα από τη γέννησή του σε όνομα, δικαίωμα απόκτησης ιθαγένειας και στο μέτρο του δυνατού, το δικαίωμα να γνωρίζει και να τον φροντίζουν οι γονείς του/της (Άρθρο 7).
- Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν να σέβονται το δικαίωμα του παιδιού να διατηρεί την ταυτότητά του, συμπεριλαμβανομένης της ιθαγένειας, του ονόματος και των οικογενειακών σχέσεων, όπως τα παραπάνω έχουν αναγνωριστεί από το νόμο χωρίς παράνομη παρέμβαση (Άρθρο 8).
- Διασφαλίζεται επίσης ότι ένα παιδί δεν επιτρέπεται να χωρίζεται από τους γονείς του παρά τη θέλησή τους, εκτός εάν οι αρμόδιες αρχές που υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο αποφασίσουν, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και διαδικασίες, ότι αυτός ο χωρισμός είναι απαραίτητος για το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Αυτός ο προσδιορισμός μπορεί να είναι απαραίτητος σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, όπως σε περίπτωση κακοποίησης ή παραμέλησης του παιδιού από τους γονείς ή σε περίπτωση όπου οι γονείς ζουν χωριστά και πρέπει να ληφθεί απόφαση ως προς τον τόπο διαμονής του παιδιού(Άρθρο 9).
- Κάθε αίτηση από ένα παιδί ή από τους γονείς του για την είσοδο σε ένα Συμβαλλόμενο Κράτος ή την έξοδο από αυτό με σκοπό την οικογενειακή επανένωση πρέπει να αντιμετωπίζεται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη με θετικό πνεύμα, ανθρωπισμό και ταχύτητα. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη φροντίζουν ώστε η υποβολή μιας τέτοιας αίτησης να μην επισύρει δυσμενείς συνέπειες για τον αιτούντα ή για τα μέλη της οικογένειάς του. Το παιδί του οποίου οι γονείς διαμένουν σε διαφορετικά Κράτη έχει το δικαίωμα να διατηρεί, εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων, προσωπικές σχέσεις και τακτική άμεση επαφή με τους δύο γονείς του. Το δικαίωμα εγκατάλειψης οποιασδήποτε χώρας μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μόνο των περιορισμών που ορίζει ο νόμος και που είναι αναγκαίοι για την προστασία της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημοσίων ηθών, ή των δικαιωμάτων

και των ελευθεριών των άλλων, και είναι συμβατοί με τα υπόλοιπα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση(Άρθρο 10)

- Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν μέτρα εναντίον των αθέμιτων μετακινήσεων παιδιών στο εξωτερικό και εναντίον της μη επανόδου τους. τον σκοπό αυτόν, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ευνοούν τη σύναψη διμερών ή πολυμερών συμφωνιών ή την προσχώρηση στις ήδη υπάρχουσες συμφωνίες (Άρθρο 11).

3.1.4. Πολιτικά δικαιώματα

Για τα πολιτικά δικαιώματα του παιδιού εφαρμόζεται η αρχή ότι πρόκειται για ίδια δικαιώματα με εκείνα των ενηλίκων και ότι η εξάσκηση τους υπόκειται μόνον στους περιορισμούς οι οποίοι ισχύουν επίσης και για τους ενηλίκους. Το γεγονός ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η επιθυμία του παιδιού αποτελεί το κέντρο βάρους του Άρθρου 12 (Lenhart,2006):

- Τα Συμβαλλόμενα Κράτη εγγυώνται στο παιδί που έχει ικανότητα διάκρισης, το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά και λαμβάνουν υπόψη τις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία του και με το βαθμό της ωριμότητάς του.
- Για το σκοπό αυτόν θα πρέπει ιδίως να δίνεται στο παιδί η δυνατότητα να ακούγεται σε οποιαδήποτε διοικητική ή δικαστική διαδικασία που το αφορά, είτε άμεσα είτε μέσω ενός εκπροσώπου ή ενός αρμοδίου οργανισμού, κατά τρόπο που είναι συμβατός με τους διαδικαστικούς κανόνες της εθνικής νομοθεσίας.

Το παιδί έχει το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος να αναζητά, να λαμβάνει και να μεταδίδει πληροφορίες και ιδέες κάθε είδους (Άρθρο 13). Το δικαίωμα του παιδιού στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας πρέπει να γίνεται σεβαστό(Άρθρο 14). Το παιδί διατηρεί το δικαίωμα στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και του ειρηνικού συνέρχεσθαι (Άρθρο 15). Κανένα παιδί δεν πρέπει να υπόκειται σε αυθαίρετη ή παράνομη επέμβαση στην ιδιωτική του ζωή, την οικογένεια, το σπίτι ή την αλληλογραφία του. Το παιδί θα πρέπει να προστατεύεται από παράνομες επιθέσεις στην τιμή και τη φήμη του/της (Άρθρο 16). Το κράτος διασφαλίζει το δικαίωμα του

παιδιού να έχει πρόσβαση σε πληροφορίες και υλικό από εθνικές και διεθνείς πηγές(Άρθρο 17). Το παιδί έχει δικαίωμα στην ανάπαυση και τον ελεύθερο χρόνο, να παίζει και να συμμετέχει ελεύθερα στην πολιτιστική ζωή και τις τέχνες(Άρθρο 41). (<https://www.coe.int/en/web/compass/convention-on-the-rights-of-the-child>)

3.1.5. Δικαιώματα προστασίας σε ιδιαίτερες καταστάσεις ζωής και απέναντι στην κακοποίηση και την εκμετάλλευση

Η από κοινού ευθύνη των γονέων για το συμφέρον του παιδιού προετοιμάζεται στον κατάλογο των δικαιωμάτων προστασίας σε ιδιαίτερες καταστάσεις ζωής και απέναντι στην κακοποίηση και την εκμετάλλευση. Περιεχόμενο του αποτελούν η προστασία από κάθε μορφή βίας, κακοποίηση, παραμέληση, συμπεριλαμβανομένης μεταξύ άλλων της απαγόρευσης των σωματικών ποινών (Άρθρο 19), τα παιδιά τα οποία στερούνται οικογενειακού περιβάλλοντος, η ανάδοχη οικογένεια(Άρθρο 20), η υποστήριξη των ανάπηρων παιδιών(Άρθρο 23), η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας(Άρθρο 24), η τοποθέτηση σε οικογένεια με σκοπό τη θεραπεία(Άρθρο 25), η κοινωνική πρόνοια(Άρθρο 26), η κατάλληλη συνθήκες ζωής και η διατροφή(Άρθρο 27), το δικαίωμα στην εκπαίδευση(Άρθρο 28), οι εκπαιδευτικοί στόχοι και εκπαιδευτικά ιδρύματα (Άρθρο 29), η προστασία των μειονοτήτων(Άρθρο 30), η παιδική εργασία και η προστασία από την οικονομική εκμετάλλευση(Άρθρο 32), η προστασία από ναρκωτικές ουσίες(Άρθρο 33), η προστασία από τη σεξουαλική κακοποίηση(Άρθρο 34), τα μέτρα κατά των απαγωγών και του δουλεμπορίου παιδιών(Άρθρο 35), η προστασία από κάθε άλλη μορφή εκμετάλλευσης(Άρθρο 36), η απαγόρευση των βασανιστηρίων, της θανατικής ποινής, της ισόβιας κάθειρξης, το δικαίωμα σε νομική συμπαράσταση(Άρθρο 37), η προστασία σε περίπτωση ένοπλων συρράξεων, η επιστράτευση στις ένοπλες δυνάμεις(Άρθρο 38), η ανάρρωση και η κοινωνική επανένταξη παιδιών θυμάτων(Άρθρο 39), η αντιμετώπιση του παιδιού στο ποινικό δίκαιο και η ποινική διαδικασία(Άρθρο 40). Τα επιτακτικά προβλήματα των παιδιών προσφύγων, των εργαζόμενων παιδιών, των παιδιών που ζουν υπό συνθήκες επικίνδυνες για την υγεία τους, των παιδιών που έχουν υποστεί σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση και των παιδιών σε συνθήκες πολέμου έχουν προκαλέσει στο χώρο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τεράστια συζήτηση με απώτερο σκοπό την προστασία και την διασφάλιση της ευημερίας τους. (Lenhart,2006).

3.2. Καταπάτηση των δικαιωμάτων των παιδιών και νομοθετικό πλαίσιο

3.2.1. Καταπάτηση των δικαιωμάτων των παιδιών

Κάθε μέρα, 30.500 παιδιά κάτω των 5 ετών πεθαίνουν κυρίως από ασθένειες που μπορούν να προληφθούν, και ακόμη περισσότερα παιδιά και νέοι υποκύπτουν σε ασθένειες, παραμέληση, ατυχήματα και επιθέσεις (UNICEF, 2000). Σύμφωνα με εκτιμήσεις του Κοινού Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών στις HIV/AIDS (1999), περισσότερα από 3 εκατομμύρια παιδιά και νέοι σε όλο τον κόσμο μολύνθηκαν από τον ιό HIV το 1998. Αυτό περιελάβανε σχεδόν 590.000 παιδιά ηλικίας κάτω των 15 ετών και πάνω από 2,5 εκατομμύρια άτομα ηλικίας 15 έως 24 ετών. Μόνο το 1999, περίπου 31 εκατομμύρια πρόσφυγες και εκτοπισμένοι πιάστηκαν σε συγκρούσεις, με τα θύματά τους να είναι κυρίως γυναίκες και παιδιά. Στο δεκαετία από την υιοθεσία του CRC, περισσότερα από 2 εκατομμύρια παιδιά έχουν σκοτωθεί και περισσότερα από 6 εκατομμύρια έχουν τραυματιστεί ή έχουν υποστεί αναπηρία από την συμμετοχή τους σε ένοπλες συγκρούσεις. Περισσότερα από 300.000 παιδιά εμπλέκονται άμεσα ή έμμεσα σε ένοπλους συγκρούσεις. Αυτά τα παιδιά συμμετέχουν σε όλες τις πτυχές του πολέμου. Πολλοί από αυτούς χρησιμεύουν ως επιτιθέμενοι αυτοκτονίας και μαχητές πρώτης γραμμής. Τα παιδιά είναι επίσης τα κύρια θύματα του οικονομικού αποκλεισμού που προκύπτουν από διακρατικές συγκρούσεις. Ο κόσμος έχει περισσότερα παιδιά που ζουν στη φτώχεια τώρα από ό,τι πριν από 10 χρόνια. Τα τελευταία 20 χρόνια, καθώς ο πλούτος της παγκόσμιας οικονομίας αυξήθηκε εκθετικά, ο αριθμός των ανθρώπων που ζουν στη φτώχεια αυξήθηκε σε περισσότερα από 1,2 δισεκατομμύρια ή ένα στα πέντε άτομα, συμπεριλαμβανομένων περισσότερων από 600 εκατομμυρίων παιδιών. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, περίπου 250 εκατ παιδιά ηλικίας μεταξύ 5 και 14 ετών εργάζονται σε αναπτυσσόμενες χώρες, με περίπου 50-60 εκατομμύρια ηλικίας μεταξύ 5 και 11 ετών που εργάζονται σε επικίνδυνες συνθήκες (Boyden, 1997).

3.2.2. Συμβούλιο της Ευρώπης: νομοθεσία για τα δικαιώματα του παιδιού και τομείς προστασίας

Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει από την πρώτη στιγμή της ίδρυσής του σαφή εντολή για την προστασία και την προαγωγή των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η κύρια σύμβασή του για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η οποία έχει κυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη του ΣτΕ, είναι η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, ή αλλιώς Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), η οποία περιέχει συγκεκριμένες αναφορές για τα παιδιά. Οι διατάξεις της ΕΣΔΑ ισχύουν για όλα τα παιδιά χωρίς καμία απολύτως εξαίρεση. Κάποιες από αυτές είναι, ιδιαίτερα σημαντικές για τα παιδιά, όπως κυρίως το Άρθρο 8, το οποίο κατοχυρώνει το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, και το Άρθρο 3, το οποίο απαγορεύει τα βασανιστήρια, την απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση και τιμωρία. Χρησιμοποιώντας ερμηνευτικές προσεγγίσεις που επικεντρώνονται στις θετικές υποχρεώσεις που είναι σύμφυτες στις διατάξεις της ΕΣΔΑ, το ΕΔΔΑ έχει παράγει ογκώδες σώμα νομολογίας που ασχολείται με τα δικαιώματα των παιδιών, στο οποίο γίνονται συχνά αναφορές στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για τα δικαιώματα του παιδιού, 2016).

Η άλλη κύρια συνθήκη του ΣτΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (ΕΚΧ23 – που αναθεωρήθηκε το 1996²⁴), κατοχυρώνει την προστασία των κοινωνικών δικαιωμάτων και προβλέπει ειδικές διατάξεις για τα δικαιώματα που αφορούν τα παιδιά. Κανένα άλλο νομικό μέσο σε πανευρωπαϊκό επίπεδο δεν μπορεί να παράσχει τόσο εκτεταμένη και πλήρη προστασία των κοινωνικών δικαιωμάτων όπως αυτή που προβλέπει ο Χάρτης, ο οποίος λειτουργεί επίσης ως σημείο αναφοράς στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα περισσότερα από τα κοινωνικά δικαιώματα στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ βασίζονται στα σχετικά άρθρα του Χάρτη. Στο Άρθρο 7 ορίζεται η υποχρέωση να προστατεύονται τα παιδιά από την οικονομική εκμετάλλευση. Με το Άρθρο 17 τα κράτη υποχρεώνονται να λαμβάνουν όλα τα προσφερόμενα μέτρα που είναι αναγκαία και έχουν ως στόχο να διασφαλίζουν ότι τα παιδιά λαμβάνουν τη φροντίδα, βοήθεια, εκπαίδευση και κατάρτιση που χρειάζονται (συμπεριλαμβανομένης δωρεάν πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης), να προστατεύουν τα παιδιά και τα νεαρά πρόσωπα από την παραμέληση, τη βία ή την εκμετάλλευση και να παρέχουν προστασία στα

παιδιά που στερούνται τη στήριξη της οικογένειάς τους. Την εφαρμογή του ΕΚΧ εποπτεύει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων (ΕΕΚΔ), η οποία αποτελείται από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες που αποφαινόμενοι επί της συμμόρφωσης της εθνικής νομοθεσίας και πρακτικής με τον ΕΚΧ, είτε μέσω της διαδικασίας εξέτασης συλλογικής προσφυγής είτε μέσω της διαδικασίας υποβολής εθνικών εκθέσεων (<https://www.coe.int/en/web/european-social-charter> , Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για τα δικαιώματα του παιδιού,2016).

Επίσης, το ΣτΕ έχει θεσπίσει μια σειρά από συνθήκες που πραγματεύονται διάφορα ειδικά δικαιώματα των παιδιών. Σε αυτές συγκαταλέγονται οι εξής:

- Σύμβαση για το Νομικό Καθεστώς των Τέκνων που γεννήθηκαν χωρίς Γάμο των γονέων τους (Συμβούλιο της Ευρώπης, 1975)
- Σύμβαση περί της Υιοθεσίας Παιδιών, η οποία αναθεωρήθηκε το 2008 (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2008).
- Σύμβαση για τις Προσωπικές Σχέσεις όσον αφορά τα Παιδιά (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2003).
- Σύμβαση για την Άσκηση των Δικαιωμάτων των Παιδιών (Συμβούλιο της Ευρώπης, 1996).
- Σύμβαση για την Προστασία των Παιδιών κατά της Γενετήσιας Εκμετάλλευσης και Κακοποίησης (Σύμβαση Lanzarote) (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2007).

Σε επίπεδο πολιτικής, τέλος, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι το 2006 το ΣτΕ παρουσίασε το πρόγραμμά του με τίτλο «Οικοδόμηση μιας Ευρώπης για τα παιδιά, με τα παιδιά» – ένα πολυδύναμο σχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση των θεμάτων που άπτονται των δικαιωμάτων των παιδιών μέσω, μεταξύ άλλων, της θέσπισης πράξεων που καθιερώνουν πρότυπα σε μια σειρά από τομείς. Οι τρέχουσες προτεραιότητες επικεντρώνονται σε τέσσερις κύριους τομείς (Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για τα δικαιώματα του παιδιού,2016):

- προαγωγή φιλικών προς τα παιδιά υπηρεσιών και συστημάτων·
- εξάλειψη κάθε μορφής βίας κατά των παιδιών·

- κατοχύρωση των δικαιωμάτων των παιδιών που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση·
- προώθηση της συμμετοχής των παιδιών.

Υπό την αιγίδα του προγράμματος θεσπίστηκαν αρκετές πράξεις για τα δικαιώματα των παιδιών που παρέχουν πρακτικές κατευθύνσεις λειτουργώντας συμπληρωματικά με δεσμευτικά ευρωπαϊκά νομικά μέτρα, όπως μεταξύ άλλων οι εξής:

- Κατευθυντήριες γραμμές για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη (Επιτροπή Υπουργών, 2010),
- Κατευθυντήριες γραμμές για μια φιλική προς τα παιδιά υγειονομική περίθαλψη (Επιτροπή Υπουργών, 2011)
- Σύσταση σχετικά με την ανάπτυξη ολοκληρωμένων εθνικών στρατηγικών με γνώμονα την προστασία των παιδιών από τη βία (Επιτροπή Υπουργών, 2009).
- Σύσταση σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών και την παροχή φιλικών προς τα παιδιά και τις οικογένειές τους κοινωνικών υπηρεσιών (Επιτροπή Υπουργών, 2011).
- Σύσταση σχετικά με τη συμμετοχή των παιδιών και των νέων ηλικίας κάτω των 18 ετών (Επιτροπή Υπουργών, 2012).

3.2.3. Η Ευρωπαϊκή νομοθεσία για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Η ευρωπαϊκή νομοθεσία για τα δικαιώματα του παιδιού βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Το γεγονός ότι όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και του ΣτΕ είναι συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού δίνει στη Σύμβαση εξέχουσα βαρύτητα σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ουσιαστικά επιβάλλει κοινές νομικές υποχρεώσεις στα ευρωπαϊκά κράτη, οι οποίες με τη σειρά τους επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο οι ευρωπαϊκοί θεσμοί κατοχυρώνουν και εφαρμόζουν τα δικαιώματα των παιδιών. Με τον τρόπο αυτόν, η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού έχει αναδειχθεί σε σημείο αναφοράς για την εξέλιξη της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τα δικαιώματα του παιδιού, με αποτέλεσμα να αυξάνεται ολοένα η επιρροή που ασκεί στο ΣτΕ και την ΕΕ. Πιο συγκεκριμένα, η ενσωμάτωση των αρχών και των διατάξεων της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού σε δεσμευτικές

πράξεις και στη νομολογία σε ευρωπαϊκό επίπεδο καθιστά ισχυρότερη τη σύμβαση και ανοίγει πιο αποτελεσματικούς διαύλους επιβολής σε όσους επιδιώκουν την εφαρμογή των δικαιωμάτων των παιδιών στην Ευρώπη. Η ΕΕ βασίζεται σε «γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης» (γραπτές και άγραφες αρχές που απορρέουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών), οι οποίες συμπληρώνουν και κατευθύνουν τις ερμηνείες των Συνθηκών της ΕΕ (Άρθρο 6 παράγραφος 3 της ΣΕΕ). Οι αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) επιβεβαιώνουν ότι οι υποχρεώσεις που προκύπτουν από τη συμμετοχή ενός κράτους μέλους στη ΕΕ δεν μπορούν να είναι ασυμβίβαστες με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το εθνικό σύνταγμά του και τις δεσμεύσεις που αναλαμβάνει σε διεθνές επίπεδο για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τα δικαιώματα των παιδιών αντιμετωπίζονται ως μέρος ενός πιο συντονισμένου θεματολογίου της ΕΕ, που εδράζεται σε τρία σημαντικά ορόσημα (Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για τα δικαιώματα του παιδιού, 2016):

- τη θέσπιση του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας τον Δεκέμβριο του 2009,
- την έγκριση της Ανακοίνωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Μια ξεχωριστή θέση για τα παιδιά στην εξωτερική δράση της ΕΕ» και των κατευθυντήριων γραμμών του Συμβουλίου της ΕΕ σχετικά με την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού.

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβεβαιώνει – λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις αρμοδιότητες και τις δράσεις της ΕΕ, καθώς και την αρχή της επικουρικότητας – τα δικαιώματα που έχουν θεσπιστεί σύμφωνα με τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις και τις κοινές διεθνείς υποχρεώσεις των κρατών μελών της ΕΕ, που περιλαμβάνουν την ευρωπαϊκή σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, τους κοινωνικούς χάρτες που έχουν ψηφιστεί από την ΕΕ και από το Συμβούλιο της Ευρώπης και τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Ο χάρτης, παρέχοντας διαφάνεια και σαφήνεια στα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες, δημιουργεί νομική ασφάλεια στην ΕΕ. Ο χάρτης περιλαμβάνει ένα εισαγωγικό προοίμιο και

54 άρθρα που κατανέμονται σε επτά κεφάλαια (http://data.europa.eu/eli/treaty/char_2016/oj):

- Κεφάλαιο I: αξιοπρέπεια (ανθρώπινη αξιοπρέπεια, δικαίωμα στη ζωή, δικαίωμα στην ακεραιότητα του προσώπου, απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης, απαγόρευση της δουλείας και της καταναγκαστικής εργασίας).
- Κεφάλαιο II: ελευθερία (δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια, σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, δικαίωμα γάμου και δικαίωμα δημιουργίας οικογένειας, ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας, ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι, ελευθερία των τεχνών και των επιστημών, δικαίωμα εκπαίδευσης, επαγγελματική ελευθερία και δικαίωμα στην εργασία, ελευθερία ίδρυσης επιχείρησης, δικαίωμα ιδιοκτησίας, δικαίωμα ασύλου, προστασία σε περίπτωση απομάκρυνσης, επαναπροώθησης και απέλασης).
- Κεφάλαιο III: ισότητα (ισότητα έναντι του νόμου, μη διάκριση, πολιτισμική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία, ισότητα ανδρών και γυναικών, δικαιώματα του παιδιού, δικαιώματα των ηλικιωμένων, ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες).
- Κεφάλαιο IV: αλληλεγγύη (δικαίωμα στην πληροφόρηση και στη διαβούλευση με τους εργαζομένους στο πλαίσιο της επιχείρησης, δικαίωμα διαπραγματεύσεων και συλλογικών ενεργειών, δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας, προστασία έναντι αδικαιολόγητης απόλυσης, δίκαιοι και ισότιμοι όροι εργασίας, απαγόρευση της εργασίας των παιδιών και προστασία των εργαζόμενων νέων, οικογενειακή και επαγγελματική ζωή, κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική αρωγή, προστασία της υγείας, πρόσβαση σε υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος, προστασία του περιβάλλοντος, προστασία των καταναλωτών).
- Κεφάλαιο V: ιθαγένεια (δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι κατά τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τις δημοτικές εκλογές, δικαίωμα χρηστής διαχείρισης, δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα, Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής, δικαίωμα αναφοράς, ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή, διπλωματική και προξενική προστασία).
- Κεφάλαιο VI: δικαιοσύνη (δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου, τεκμήριο αθωότητας και δικαιώματα υπεράσπισης, αρχές νομιμότητας

και αναλογικότητας αξιόποινων πράξεων και ποινών, δικαίωμα του προσώπου να μην δικάζεται ή να μην τιμωρείται ποινικά δύο φορές για την ίδια αξιόποινη πράξη).

- Κεφάλαιο VII: γενικές διατάξεις.

Ο χάρτης εφαρμόζεται σε όλες τις πράξεις που τελούνται από τα θεσμικά και λοιπά όργανα, και οργανισμούς της ΕΕ. Δεν προβλέπει την επέκταση των εξουσιών και των καθηκόντων που τους ανατίθενται από τις συνθήκες. Ο χάρτης εφαρμόζεται επίσης στα κράτη μέλη όταν εφαρμόζουν τη νομοθεσία της ΕΕ. Ο χάρτης εφαρμόζεται σε συνδυασμό με εθνικά και διεθνή συστήματα προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Κάθε χρόνο από το 2010, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκδίδει μια ετήσια έκθεση, με την οποία παρακολουθείται η πρόοδος που σημειώνεται όσον αφορά την εφαρμογή του χάρτη. Από το 2021, στο πλαίσιο της στρατηγικής για την ενίσχυση της εφαρμογής του χάρτη στην ΕΕ (βλέπε σύνοψη), η έκθεση για τον χάρτη εστιάζει κάθε χρόνο σε διαφορετικό θεματικό τομέα στρατηγικής σημασίας που διέπετε από το δίκαιο της ΕΕ (Χάρτης Θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ, 2012).

Με την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας, την 1η Δεκεμβρίου 2009, ο Χάρτης έχει την ίδια νομική υπόσταση με τις συνθήκες της ΕΕ (Άρθρο 6 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ). Με την πράξη αυτή επήλθαν σημαντικές θεσμικές, δικονομικές και συνταγματικές αλλαγές στην ΕΕ μέσω της τροποποίησης της ΣΕΕ και της πρώην Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (νυν Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ). Οι αλλαγές αυτές αύξησαν τα περιθώρια παρέμβασης της ΕΕ στον τομέα της προαγωγής των δικαιωμάτων των παιδιών, κυρίως μέσω της αναγνώρισης της «προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού» ως γενικού δεδηλωμένου στόχου της ΕΕ (Άρθρο 3 παράγραφος 3 της ΣΕΕ) και ως σημαντικής πτυχής της πολιτικής εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ (Άρθρο 3 παράγραφος 5 της ΣΕΕ). Πιο συγκεκριμένες αναφορές στα παιδιά συμπεριλαμβάνονται και στη ΣΛΕΕ, επιτρέποντας στην ΕΕ να θεσπίζει νομοθετικά μέτρα με στόχο την καταπολέμηση της γενετήσιας εκμετάλλευσης και της εμπορίας ανθρώπων (Άρθρο 79 παράγραφος 2 στοιχείο δ) και Άρθρο 83 παράγραφος 1, Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για τα δικαιώματα του παιδιού, 2016). Αποτέλεσμα των ανωτέρω ήταν η θέσπιση της οδηγίας για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας, και της οδηγίας για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των

θυμάτων της, οι οποίες επίσης περιέχουν διατάξεις για την κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών των παιδιών-θυμάτων. Ομοίως, πολλές από τις διατάξεις της πιο πρόσφατης οδηγίας με την οποία θεσπίζονται ελάχιστα πρότυπα σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας αφορούν τα παιδιά (Οδηγία 2011/93/ΕΕ, ΕΕ 2011 L 335, Οδηγία 2011/36/ΕΕ, ΕΕ 2011 L 101, Οδηγία 2012/29/ΕΕ, ΕΕ 2012 L 315,).

Το τρίτο σημαντικό ορόσημο αφορά ένα πιο στρατηγικό επίπεδο πολιτικής, αρχικά στο πλαίσιο του προγράμματος εξωτερικής συνεργασίας της ΕΕ και, πρόσφατα, σε σχέση με εσωτερικά ζητήματα. Ειδικότερα, το Συμβούλιο της Ευρώπης ενέκρινε τις «Κατευθυντήριες γραμμές του Συμβουλίου της ΕΕ σχετικά με την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού» (Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ σχετικά με την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού, 2007) και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε την Ανακοίνωση με τίτλο «Μια ξεχωριστή θέση για τα παιδιά στην εξωτερική δράση της ΕΕ» (Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή Περιφερειών, 2008) με στόχο την ενσωμάτωση των δικαιωμάτων των παιδιών σε όλες τις κοινές δραστηριότητες της ΕΕ και κρατών μελών εκτός ΕΕ.

Ομοίως, το 2011, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέσπισε το θεματολόγιο της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού, στο οποίο ορίζονται οι βασικές προτεραιότητες για την παραγωγή νομοθεσίας και την κατάστρωση πολιτικής για τα δικαιώματα των παιδιών σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Το θεματολόγιο περιλαμβάνει επίσης τη στόχευση του νομοθετικού έργου που σχετίζεται με την προστασία του παιδιού, όπως η προαναφερθείσα έγκριση της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011).

3.2.4. Η Ευρωπαϊκή νομοθεσία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων

Για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων δημιουργήθηκε από το Ευρωπαϊκό δίκαιο η στρατηγική για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, την εξάρθρωση των εγκληματικών επιχειρηματικών μοντέλων, την προστασία και την ενδυνάμωση των θυμάτων. (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_21_1663). Η στρατηγική βασίζεται στο ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο και πλαίσιο πολιτικής της ΕΕ για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων, το οποίο έχει ως βάση την οδηγία για την

καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να υποστηρίζει τα κράτη μέλη στην ενσωμάτωση και εφαρμογή της οδηγίας και, αν κριθεί αναγκαίο, θα προτείνει αναθεωρήσεις για να διασφαλίσει ότι η οδηγία είναι κατάλληλη για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων. Ο συντονιστής δράσης της ΕΕ κατά της εμπορίας ανθρώπων θα εξακολουθήσει να διαδραματίζει βασικό ρόλο στην υλοποίηση αυτής της στρατηγικής. Επιπλέον, η στρατηγική επικεντρώνεται στα εξής σημεία:

1.Μείωση της ζήτησης που ευνοεί την εμπορία ανθρώπων

Η Επιτροπή θα αξιολογήσει το ενδεχόμενο θέσπισης ελάχιστων κανόνων σε επίπεδο ΕΕ για την ποινικοποίηση της χρήσης των υπηρεσιών που προέρχονται από την εκμετάλλευση των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων και θα οργανώσει, από κοινού με τις εθνικές αρχές και με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, εκστρατεία πρόληψης που θα επικεντρώνεται στους τομείς υψηλού κινδύνου. Η Επιτροπή θα εξετάσει επίσης το ενδεχόμενο ισχυροποίησης της οδηγίας για τις κυρώσεις κατά των εργοδοτών και θα προτείνει νομοθεσία σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση με στόχο να διευκρινίσει τις ευθύνες των εταιρειών και θα παράσχει καθοδήγηση σχετικά με τη δέουσα επιμέλεια για να συμβάλει στην πρόληψη της καταναγκαστικής εργασίας.

2.Εξάρθρωση του επιχειρηματικού μοντέλου των διακινητών, τόσο στο διαδίκτυο όσο και εκτός διαδικτύου

Η Επιτροπή θα διεξαγάγει διάλογο με εταιρείες παροχής υπηρεσιών διαδικτύου και εταιρείες τεχνολογίας με στόχο τη μείωση της χρήσης διαδικτυακών πλατφορμών για την προσέλκυση και την εκμετάλλευση των θυμάτων. Η Επιτροπή θα ενθαρρύνει τη συστηματική κατάρτιση των επαγγελματιών του τομέα της επιβολής της νομοθεσίας και του δικαστικού κλάδου σχετικά με την ανίχνευση και την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων.

3.Προστασία, υποστήριξη και ενδυνάμωση των θυμάτων με ιδιαίτερη έμφαση στις γυναίκες και τα παιδιά

Στόχος της στρατηγικής είναι να βελτιώσει τον έγκαιρο εντοπισμό των θυμάτων και την παραπομπή τους για να λάβουν περαιτέρω υποστήριξη και προστασία, να διευκολύνει την επανένταξη των θυμάτων και να ενισχύσει τα προγράμματα που στοχεύουν στην ενδυνάμωσή τους. Επίσης, η Επιτροπή θα χρηματοδοτήσει την ειδική ανά φύλο κατάρτιση

καθώς και την κατάρτιση που εστιάζεται ιδιαίτερα στα παιδιά για να βοηθήσει την αστυνομία, τους κοινωνικούς λειτουργούς, τους συνοριοφύλακες ή το υγειονομικό προσωπικό να εντοπίζουν τα θύματα.

4. Προώθηση της διεθνούς συνεργασίας

Καθώς περισσότερα από το ήμισυ των θυμάτων που εντοπίζονται στην ΕΕ είναι πολίτες τρίτων χωρών, η συνεργασία με διεθνείς εταίρους είναι καίριας σημασίας για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων. Η ΕΕ θα αξιοποιήσει ένα φάσμα εργαλείων εξωτερικής πολιτικής και την επιχειρησιακή συνεργασία για να συμβάλει στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στις χώρες καταγωγής και διέλευσης, μεταξύ άλλων μέσω διαλόγων που επικεντρώνονται ειδικά στα ανθρώπινα δικαιώματα και την ασφάλεια, καθώς και μέσω ενισχυμένης συνεργασίας με το Συμβούλιο της Ευρώπης και τακτικής και στοχευμένης επικοινωνίας, δράσης και ανταλλαγής πληροφοριών με τις αντιπροσωπίες της ΕΕ στις χώρες εταίρους. Το επικείμενο σχέδιο δράσης κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών θα συμβάλει επίσης στην εξάρθρωση των δραστηριοτήτων των διακινητών όσον αφορά τη μεταφορά των θυμάτων για εκμετάλλευση στην Ευρώπη

3.2.5 Η Ελληνική νομοθεσία

Με το νόμο 3064/2002 (ΦΕΚ Α' 248) για την «καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλίκων και γενικότερα της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και αρωγή στα θύματα των πράξεων αυτών», αντιμετωπίζονται πλέον και οι σύγχρονες μορφές εμπορίας ανθρώπων καθώς και η εκμετάλλευση της γενετήσιας ζωής ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, όπως είναι οι γυναίκες, οι αλλοδαποί και οι ανήλικοι. Επίσης ο νόμος περιλαμβάνει μια σειρά μέτρων για την προστασία και αρωγή των θυμάτων των αδικημάτων που προβλέπονται σ' αυτόν. Οι βασικότεροι τομείς της συγκεκριμένης νομοθετικής παρέμβασης συνοψίζονται στα εξής (Εθνικό σχέδιο δράσης κατά της εμπορίας ανθρώπων, 2006):

1. Μετά το άρθρο 323 του Ποινικού Κώδικα (εμπόριο δούλων), προστέθηκε νέο άρθρο (323Α) με τίτλο εμπορία ανθρώπων, ώστε εκτός από το δουλεμπόριο, να αντιμετωπίζονται πλέον και οι σύγχρονες μορφές εμπορίας ανθρώπων, όπως είναι αυτές

που γίνονται με σκοπό την αφαίρεση οργάνων του σώματος, την εξαναγκαστική ή απατηλή εκμετάλλευση της εργασίας προσώπων, αλλά και της στρατολόγησης ανηλίκων με σκοπό τη χρησιμοποίησή τους σε ένοπλες συγκρούσεις. Οι προβλεπόμενες ποινές είναι κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και χρηματική ποινή, ενώ αν η πράξη στρέφεται κατ' ανηλίκου, τελείται κατ' επάγγελμα ή από υπάλληλο ή επέφερε κατ' αποτέλεσμα βαριά σωματική βλάβη του παθόντος, απειλείται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή.

2. Αναμορφώθηκε το έγκλημα της μαστροπείας (άρθρο 349 του Π.Κ.), ώστε να παρέχεται ουσιαστική προστασία στους ανηλίκους, δεδομένου ότι οι προβλεπόμενες ποινές, αντί αυτών της φυλάκισης, είναι κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και χρηματική ποινή και στις διακεκριμένες περιπτώσεις (αν το έγκλημα τελέστηκε εναντίον προσώπου νεότερου των δεκαπέντε ετών ή με απατηλά μέσα ή από ανιόντα συγγενή εξ αίματος ή εξ αγχιστείας, θετό γονέα, σύζυγο ή από υπάλληλο) κάθειρξη και χρηματική ποινή. Επίσης σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 349 του Π.Κ. με φυλάκιση τουλάχιστον δεκαοκτώ μηνών και με χρηματική ποινή τιμωρείται όποιος κατ' επάγγελμα ή από κερδοσκοπία προάγει στην πορνεία γυναίκες. Η τέλεση της πράξης αυτής από υπάλληλο, ο οποίος κατά την άσκηση της υπηρεσίας του ή επωφελούμενος από την ιδιότητά του αυτή διαπράττει ή συμμετέχει με οποιονδήποτε τρόπο στην πράξη, συνιστά επιβαρυντική περίσταση.

3. Το έγκλημα της σωματεμπορίας (άρθρο 351 του Π.Κ.) μετατρέπεται στη βασικότερη διάταξη του 19ου Κεφαλαίου του Ποινικού Κώδικα, που αναφέρεται στην οικονομική εκμετάλλευση της γενετήσιας ζωής, ώστε να αντιμετωπίζεται ειδικότερα η εμπορία ανθρώπων, όταν τελείται με τη χρήση βίας, απειλής ή άλλου εξαναγκαστικού μέσου και με σκοπό την εκμετάλλευση της γενετήσιας ζωής. Έτσι σε βαθμό κακουργήματος τιμωρείται εφεξής η αναγκαστική ή η εν γνώσει της ευάλωτης θέσης των θυμάτων εκμετάλλευση της γενετήσιας ζωής τους, ενώ ως διακεκριμένη περίπτωση τιμωρείται η πράξη, όταν αφορά ανηλίκους ή συνδέεται με την παράνομη είσοδο, παραμονή ή έξοδο του παθόντος από τη χώρα ή διαπράττεται από συγγενικά πρόσωπα ή τελείται κατ' επάγγελμα ή από υπάλληλο ή είχε ως συνέπεια τη βαριά σωματική βλάβη του παθόντος. Στην παρ. 6 του άρθρου ορίζεται η έννοια της γενετήσιας εκμετάλλευσης, στην οποία δεν υπάγεται μόνο η από κερδοσκοπία επιχείρηση κάθε ασελγούς πράξης, αλλά και οποιαδήποτε χρησιμοποίηση του σώματος, της φωνής ή της εικόνας και της εργασίας ή άλλων υπηρεσιών του παθόντος με σκοπό τη γενετήσια διέγερση.

4. Με σκοπό την ακόμα πιο αποτελεσματική προστασία των θυμάτων, θεσπίζεται ως αξιόποινη και η συμπεριφορά εκείνων, που ενώ γνωρίζουν τη μειονεκτική θέση στην οποία βρίσκονται οι άνθρωποι αυτοί (δηλαδή τα θύματα), σπεύδουν και αποδέχονται είτε την εργασία τους είτε τις «υπηρεσίες τους», που έχουν να κάνουν με την ικανοποίηση της γενετήσιας επιθυμίας των ίδιων (άρθρα 323 Α παρ. 3 και 351 παρ. 3 του Π.Κ.). 5. Στον Ποινικό Κώδικα προστέθηκαν ακόμη δύο νέα άρθρα και ειδικότερα τα άρθρα 348 Α και 351 Α. Με το πρώτο θεσπίζεται το έγκλημα της πορνογραφίας ανηλίκων και μάλιστα το προστατευτικό όριο ηλικίας αυξάνεται και ανέρχεται στα δεκαοκτώ έτη και με το δεύτερο θεσπίζεται το αξιόποινο της ασέλγειας που διαπράττει ενήλικος σε βάρος ανηλίκου με αμοιβή άλλα υλικά ανταλλάγματα και ανάλογα με την ηλικία του ανηλίκου κλιμακώνεται και η απειλούμενη ποινή.

6. Οι πράξεις του δουλεμπορίου, της εμπορίας ανθρώπων, της σωματεμπορίας και της ασέλγειας με ανήλικο έναντι αμοιβής, προστίθενται με το άρθρο 11 παρ. 2 του Ν. 3064/2002 στο άρθρο 8 του Ποινικού Κώδικα, ώστε να είναι δυνατή η εκτέλεση ποινής τους και όταν τελούνται στην αλλοδαπή ανεξάρτητα από τους νόμους του τόπου τέλεσης.

7. Επίσης, οι πράξεις της εμπορίας ανθρώπων, της σωματεμπορίας, της πορνογραφίας ανηλίκων και της ασέλγειας με ανήλικο έναντι αμοιβής, εντάσσονται με το άρθρο 11 παρ. 3 του Ν. 3064/2002 στον κατάλογο των εγκλημάτων του άρθρου 187 του Ποινικού Κώδικα (εγκληματική οργάνωση). Κατ' αυτόν τον τρόπο θα ισχύουν στην περίπτωση αυτή και οι διατάξεις για την προστασία μαρτύρων. Επιπλέον, με την παράγραφο 5 του άρθρου 11 του ίδιου νόμου (3064/2002), οι πράξεις της εμπορίας ανθρώπων (άρθρο 323 Α του Π.Κ.) και της σωματεμπορίας (άρθρο 351 του Π.Κ.) προστίθενται στον κατάλογο των αξιόποινων πράξεων του άρθρου 1 παρ. 1 του νόμου 2331/1995 (ΦΕΚ Α' 173), όπως αυτό ισχύει μετά την αντικατάστασή του από το άρθρο 2 παρ. 1 στοιχ. α' του νόμου 3424/2005 «περί τροποποίησης, συμπλήρωσης και αντικατάστασης διατάξεων του ν. 2331/95 και προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας στην οδηγία 2001/97/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος με σκοπό τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και άλλες διατάξεις». Συνεπώς θα ισχύουν και στην περίπτωση αυτή και οι διατάξεις του νόμου 2331/1995 που προβλέπουν την κατάσχεση και την υποχρεωτική

δήμευση με την καταδικαστική απόφαση περιουσιακών στοιχείων τα οποία προέρχονται από εγκληματική δραστηριότητα.

8. Εξάλλου στον ίδιο νόμο έχουν περιληφθεί και διατάξεις για την προστασία των θυμάτων, των αδικημάτων που προβλέπονται σ' αυτόν. Ειδικότερα, τα μέτρα αυτά αφορούν την προστασία βασικών έννομων αγαθών των θυμάτων, ιδίως της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας και της προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας τους, εφόσον αυτά απειλούνται από άμεσο κίνδυνο, την κοινωνική υποστήριξη των θυμάτων με την παροχή στέγης, διατροφής, ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και ψυχολογικής συνδρομής, τη νομική αρωγή των θυμάτων με την εξασφάλιση νομικού παραστάτη και διερμηνέα.

Το εθνικό νομικό πλαίσιο για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων είναι πλήρως εναρμονισμένο με τις σχετικές διεθνείς και ευρωπαϊκές συμβάσεις και οδηγίες. Ειδικότερα, η χώρα μας έχει επικυρώσει τις συμβάσεις των Η.Ε. (Ν. 3875/2010 - Κύρωση και εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και των τριών Πρωτοκόλλων αυτής) και του Συμβουλίου της Ευρώπης (Ν. 4216/2013-Σύμβαση του ΣτΕ για Δράση Εναντίον της Εμπορίας Ανθρώπων) και έχει ενσωματώσει την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2001/36. Σε συνέχεια της ενσωμάτωσης της Ευρωπαϊκής Οδηγίας στο εθνικό νομικό πλαίσιο με τον Ν.4198/2013 (Περί Πρόληψης και Καταπολέμησης της Εμπορίας Ανθρώπων και Προστασίας των Θυμάτων αυτής), το Υπουργείο Εξωτερικών επιτελεί τον ρόλο της εθνικής συντονιστικής αρχής Καταπολέμησης της Εμπορίας Ανθρώπων, μέσω του Γ.ΕΘ.ΕΙΣ. (Γραφείο Εθνικού Εισηγητή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων). Το Γ.ΕΘ.ΕΙΣ., λειτουργώντας ως Εθνική Συντονιστική Αρχή στο θέμα της καταπολέμησης της Εμπορίας Ανθρώπων, είναι επιφορτισμένο με την υλοποίηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης (ΕΣΔ) 2019-2023. Το ΕΣΔ του Γ.ΕΘ.ΕΙΣ. αποτελεί ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο δράσεων για την πρόληψη και την καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων και την προστασία και αρωγή των θυμάτων της. Οι προβλεπόμενες δράσεις δομούνται γύρω από 5 στρατηγικούς άξονες (Υπουργείο Εξωτερικών, 2020):

1. Πρόληψη, Ευαισθητοποίηση και Περιορισμός της Ευαλωτότητας

Εθνικός Μηχανισμός Αναφοράς (Ε.Μ.Α.). Βασική προτεραιότητα του Γ.ΕΘ.ΕΙΣ. αποτέλεσε η δημιουργία του Εθνικού Μηχανισμού Αναφοράς και Παραπομπής Θυμάτων και πιθανών Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων (Ε.Μ.Α.). Ο Ε.Μ.Α. αποτελεί ένα διεθνώς αναγνωρισμένο

συνεργατικό «εργαλείο» αναφοράς, μέσω του οποίου, συναρμόδιοι κρατικοί φορείς, διεθνείς οργανισμοί και ανθρωπιστικές οργανώσεις συντονίζουν τις ενέργειες ταυτοποίησης, παραπομπής και αρωγής για την έμπρακτη προστασία θυμάτων και πιθανολογούμενων θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Ο Ε.Μ.Α. συστάθηκε επίσημα τον Σεπτέμβριο του 2016 (ΦΕΚ 3003/2016) και συνιστά πλέον το εθνικό 'εργαλείο' συγκέντρωσης των απαραίτητων στοιχείων εντοπισμού και προστασίας θυμάτων, λειτουργώντας παράλληλα ως το πλαίσιο για την ανάπτυξη σταθερής συνεργασίας μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων εταίρων (Υπουργείο εξωτερικών, 2020).

Το Γ.ΕΘ.ΕΙΣ. εποπτεύει τον Ε.Μ.Α., ενώ το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.) έχει αναλάβει τη διαχειριστική μέριμνα του Μηχανισμού. Ο Ε.Μ.Α. διαθέτει σημεία επαφής από κάθε συναρμόδιο Υπουργείο, καθώς επίσης και από τους εμπλεκόμενους στο πεδίο διεθνείς Οργανισμούς και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Η διεύρυνση του Μηχανισμού με τη συμμετοχή φορέων, όπως η Υπηρεσία Υποδοχής & Ταυτοποίησης, η Υπηρεσία Ασύλου, το ΣΕΠΕ, τα νοσοκομεία και η τοπική αυτοδιοίκηση, που έχουν ευρύτερη πρόσβαση σε ευάλωτες ομάδες-στόχους για τα κυκλώματα εκμετάλλευσης, αποτελεί σημαντικό βήμα προς την πραγματική αποτύπωση του φαινομένου της Εμπορίας Ανθρώπων και την ανάλογη αντιμετώπισή του (Υπουργείο εξωτερικών, 2020).

2) Εκπαίδευση και Κατάρτιση Ανθρώπινου Δυναμικού και ανάπτυξη Θεσμικού πλαισίου

Το Γ.ΕΘ.ΕΙΣ. προωθεί και επιβλέπει με τη συνεργασία διεθνών και εγχώριων εταίρων την πραγματοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και ειδικών προγραμμάτων κατάρτισης δημοσίων υπαλλήλων και επαγγελματιών πρώτης γραμμής επί της νομοθεσίας, καθώς και επί θεμάτων προστασίας και υποστήριξης των θυμάτων. Σημαντικές εκπαιδεύσεις επαγγελματιών πεδίου έχουν ήδη υλοποιηθεί από το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης (ΙΝ.ΕΠ.) του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης, αλλά και από διεθνείς οργανισμούς, όπως το Γραφείο Η.Ε. για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (UNODC).

3) Προστασία, Αρωγή, Κοινωνική επανένταξη των Θυμάτων

Το Γ.ΕΘ.ΕΙΣ. αναλαμβάνει πρωτοβουλίες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του ευρύτερου κοινού με στόχο τη μείωση της «Ζήτησης» για υπηρεσίες και προϊόντα που προέρχονται από

θύματα Εμπορίας & Εκμετάλλευσης Ανθρώπων, καθώς και την αντιμετώπιση της «κουλτούρας της ατιμωρησίας». Η πολύ-θεματική εκστρατεία κοινωνικής ευαισθητοποίησης «Break the Chain», που πραγματοποιήθηκε με τη μορφή Φεστιβάλ για πρώτη φορά τον Οκτώβριο του 2015, με αφορμή την Πανευρωπαϊκή Ημέρα Καταπολέμησης της Εμπορίας Ανθρώπων, και έχει πλέον θεσμοθετηθεί, διέπεται από την ιδέα συ-στράτευσης του πολιτισμού και της τέχνης με την κοινωνική αφύπνιση και δράση, με στόχο να φωτιστούν οι πολλές και διαφορετικές οπτικές του φαινομένου της Εμπορίας Ανθρώπων. Υπάρχει επίσης, συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας σχετικά με τον σχεδιασμό παρεμβάσεων στα σχολεία για την εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση μαθητών και γονέων πάνω στα ανθρώπινα δικαιώματα (Υπουργείο εξωτερικών, 2020).

Ενδεικτικά, υλοποιήθηκε πρόγραμμα κατάρτισης 200 εκπαιδευτικών σε συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης και το Υπουργείο Παιδείας (“Human Rights for Beginners”), με βασικό κείμενο αναφοράς τους τρεις τόμους του Πλαισίου Αναφοράς Ικανοτήτων για το Δημοκρατικό Πολιτισμό (Reference Framework of Competences for Democratic Culture- RFCDC) του Συμβουλίου της Ευρώπης. Επίσης, βρίσκεται σε επεξεργασία πρόγραμμα κατάρτισης εκπαιδευτικών σε συνεργασία με τον UNODC στο οποίο θα περιλαμβάνεται και υλικό συμπεριληπτικής σεξουαλικής εκπαίδευσης και αναπαραγωγικής υγείας. Επιπρόσθετα, ο Εθνικός Εισηγητής έχει οριστεί ως εκπρόσωπος του Υπουργείου Εξωτερικών στην Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ).

4) Δίωξη εγκλημάτων εμπορίας ανθρώπων και Απονομή Δικαιοσύνης

Το 2016, συστάθηκε η Κοινοβουλευτική Υπο-Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας και της Εκμετάλλευσης Ανθρώπων, η οποία λειτουργεί στο πλαίσιο της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, και υπό τον συντονισμό του Γ.ΕΘ.ΕΙΣ.. Η ειδική συνεδρίαση τριών κοινοβουλευτικών Επιτροπών (της Υποεπιτροπής για την Καταπολέμηση της Εμπορίας και της Εκμετάλλευσης Ανθρώπων, της Διαρκούς Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων, και της Διαρκούς Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης) με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα του Ο.Η.Ε. κατά της Εμπορίας Ανθρώπων στις 30 Ιουλίου 2020 συνδιοργανώθηκε από το Γ.ΕΘ.ΕΙΣ. και εξέπεμψε ένα ισχυρό μήνυμα

δέσμευσης της ελληνικής πολιτειακής και πολιτικής ηγεσίας στη μάχη κατά της Εμπορίας Ανθρώπων.

5) Συνεργασίες

Το Γ.ΕΘ.ΕΙΣ. έχει την ευθύνη της προώθησης και της υποστήριξης συνεργασιών με στόχο την πρόληψη και την καταστολή του φαινομένου της Εμπορίας Ανθρώπων. Συνεργασίες προωθούνται σε πολλαπλά επίπεδα: μεταξύ Εθνικών φορέων, μεταξύ Εθνικών φορέων και φορέων της κοινωνίας των πολιτών, μεταξύ Εθνικών και Ευρωπαϊκών φορέων, μεταξύ Εθνικών φορέων και φορέων άλλων Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και μεταξύ Εθνικών και Διεθνών φορέων και οργανισμών.

Η Στρατηγική για την αντιμετώπιση της Εμπορίας Ανθρώπων για την περίοδο 2021- 2025 εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη να ενισχύσει το αίσθημα ασφάλειας και το επίπεδο προστασίας της καθημερινής ζωής, των δικαιωμάτων και των ελευθεριών, της οικογένειας και κυρίως των πιο ευάλωτων ανθρώπων και ομάδων. Η αποτελεσματική αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων αποτελεί βασική προτεραιότητα του «Προγράμματος αντεγκληματικής πολιτικής 2020-2024» της Ελληνικής Αστυνομίας, ενώ στο Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Ελληνικής Αστυνομίας», η εξάλειψη της στρατολόγησης-διακίνησης ανθρώπων με σκοπό την εκμετάλλευση, αποτελεί στόχο στη «Στρατηγική Προτεραιότητα 2» για την καταπολέμηση του σοβαρού & οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας. Η όλη φιλοσοφία της προσέγγισης του Υπουργείου, όπως έχει αποτυπωθεί και στη Λευκή Βίβλο για την Προστασία του Πολίτη, είναι θυματοκεντρική, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στην έγκαιρη αναγνώριση των θυμάτων, στην πρόληψη της δευτερογενούς θυματοποίησης και στην προστασία των ευάλωτων ομάδων από την απειλή της εμπορίας. Οι προβλέψεις της Στρατηγικής είναι εναρμονισμένες με το πλαίσιο και τις αρχές των διεθνών και περιφερειακών οργανισμών, με την Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της και με τους άξονες της νέας Στρατηγικής της Ε.Ε. για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων 2021- 2025, καθώς και του Εθνικού Σχεδίου Δράσης 2019- 2023. για την αντιμετώπιση της Εμπορίας Ανθρώπων που έχει εκπονήσει το Γραφείο του Εθνικού Εισηγητή για την

Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων. Στόχοι της Στρατηγικής είναι οι εξής (Στρατηγική Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη για την Καταπολέμηση της Εμπορίας ανθρώπων, 2021):

1. Ο καλύτερος συντονισμός και η ενίσχυση της επιχειρησιακής ανταπόκρισης της Ελληνικής Αστυνομίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.
2. Η έγκαιρη αναγνώριση και η προστασία των θυμάτων, με έμφαση στην αποτροπή της δευτερογενούς θυματοποίησης και στην προστασία των ανηλίκων και κυρίως αυτών που προέρχονται από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.
3. Η πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων και η προστασία των ευάλωτων ομάδων από την πιθανή θυματοποίησή τους.
4. Η αποτελεσματική αντιμετώπιση των οργανωμένων κυκλωμάτων εμπορίας ανθρώπων.
5. Η ενδυνάμωση της δι-υπηρεσιακής συνεργασίας.
6. Η ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας για την αντιμετώπιση των υποθέσεων στις οποίες εμπλέκονται διεθνικές εγκληματικές ομάδες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ TRAFFICKING

4.1. Φορείς πρόληψης και ανίχνευσης παιδιών θυμάτων trafficking

4.1.1 Ευρωπαϊκή Επιτροπή: νέα στρατηγική για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, την εξάρθρωση των εγκληματικών επιχειρηματικών μοντέλων, την προστασία και την ενδυνάμωση των θυμάτων

Σήμερα η Επιτροπή παρουσιάζει μια νέα στρατηγική για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων για το 2021-2025, η οποία εστιάζεται στην πρόληψη του εγκλήματος, στην προσαγωγή των διακινητών στη δικαιοσύνη και στην προστασία και ενδυνάμωση των θυμάτων. Κατά την περίοδο 2017 - 2018 υπήρξαν περισσότερα από 14.000 καταγεγραμμένα θύματα εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε παγκόσμιο επίπεδο εκτιμάται ότι τα κέρδη των διακινητών ανέρχονται σε 29,4 δισ. ευρώ μέσα σε ένα μόνο έτος. Καθώς η ζήτηση για εκμετάλλευση ανθρώπων αναμένεται να συνεχιστεί, καθώς οι διακινητές μεταφέρουν τις δραστηριότητές τους στο διαδίκτυο και η πανδημία ενδέχεται να διαμορφώσει συνθήκες που να ευνοούν την αύξηση της εκμετάλλευσης, η σημερινή στρατηγική παρουσιάζει τα μέτρα που θα επιτρέψουν στην ΕΕ και στα κράτη μέλη της να εξακολουθήσουν να ενισχύουν την αντίδρασή τους. Η στρατηγική βασίζεται στο ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο και πλαίσιο πολιτικής της ΕΕ για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων, το οποίο έχει ως βάση την οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να υποστηρίζει τα κράτη μέλη στην ενσωμάτωση και εφαρμογή της οδηγίας και, αν κριθεί αναγκαίο, θα προτείνει αναθεωρήσεις για να διασφαλίσει ότι η οδηγία είναι κατάλληλη για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων. Ο συντονιστής δράσης της ΕΕ κατά της εμπορίας ανθρώπων θα εξακολουθήσει να διαδραματίζει βασικό ρόλο στην υλοποίηση αυτής της στρατηγικής. Επιπλέον, η στρατηγική επικεντρώνεται στα εξής σημεία (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_21_1663):

- Μείωση της ζήτησης που ευνοεί την εμπορία ανθρώπων:

Η Επιτροπή θα αξιολογήσει το ενδεχόμενο θέσπισης ελάχιστων κανόνων σε επίπεδο ΕΕ για την ποινικοποίηση της χρήσης των υπηρεσιών που προέρχονται από την εκμετάλλευση των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων και θα οργανώσει, από κοινού με τις

εθνικές αρχές και με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, εκστρατεία πρόληψης που θα επικεντρώνεται στους τομείς υψηλού κινδύνου. Η Επιτροπή θα εξετάσει επίσης το ενδεχόμενο ισχυροποίησης της οδηγίας για τις κυρώσεις κατά των εργοδοτών και θα προτείνει νομοθεσία σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση με στόχο να διευκρινίσει τις ευθύνες των εταιρειών και θα παράσχει καθοδήγηση σχετικά με τη δέουσα επιμέλεια για να συμβάλει στην πρόληψη της καταναγκαστικής εργασίας.

- Εξάρθρωση του επιχειρηματικού μοντέλου των διακινητών, τόσο στο διαδίκτυο όσο και εκτός διαδικτύου:

Η Επιτροπή θα διεξαγάγει διάλογο με εταιρείες παροχής υπηρεσιών διαδικτύου και εταιρείες τεχνολογίας με στόχο τη μείωση της χρήσης διαδικτυακών πλατφορμών για την προσέλκυση και την εκμετάλλευση των θυμάτων. Η Επιτροπή θα ενθαρρύνει τη συστηματική κατάρτιση των επαγγελματιών του τομέα της επιβολής της νομοθεσίας και του δικαστικού κλάδου σχετικά με την ανίχνευση και την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων.

- Προστασία, υποστήριξη και ενδυνάμωση των θυμάτων με ιδιαίτερη έμφαση στις γυναίκες και τα παιδιά:

Στόχος της στρατηγικής είναι να βελτιώσει τον έγκαιρο εντοπισμό των θυμάτων και την παραπομπή τους για να λάβουν περαιτέρω υποστήριξη και προστασία, να διευκολύνει την επανένταξη των θυμάτων και να ενισχύσει τα προγράμματα που στοχεύουν στην ενδυνάμωσή τους. Επίσης, η Επιτροπή θα χρηματοδοτήσει την ειδική ανά φύλο κατάρτιση καθώς και την κατάρτιση που εστιάζεται ιδιαίτερα στα παιδιά για να βοηθήσει την αστυνομία, τους κοινωνικούς λειτουργούς, τους συνοριοφύλακες ή το υγειονομικό προσωπικό να εντοπίζουν τα θύματα.

- Προώθηση της διεθνούς συνεργασίας:

Καθώς περισσότερα από το ήμισυ των θυμάτων που εντοπίζονται στην ΕΕ είναι πολίτες τρίτων χωρών, η συνεργασία με διεθνείς εταίρους είναι καίριας σημασίας για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων. Η ΕΕ θα αξιοποιήσει ένα φάσμα εργαλείων εξωτερικής πολιτικής και την επιχειρησιακή συνεργασία για να συμβάλει στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στις χώρες καταγωγής και διέλευσης, μεταξύ

άλλων μέσω διαλόγων που επικεντρώνονται ειδικά στα ανθρώπινα δικαιώματα και την ασφάλεια, καθώς και μέσω ενισχυμένης συνεργασίας με το Συμβούλιο της Ευρώπης και τακτικής και στοχευμένης επικοινωνίας, δράσης και ανταλλαγής πληροφοριών με τις αντιπροσωπίες της ΕΕ στις χώρες εταίρους. Το επικείμενο σχέδιο δράσης κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών θα συμβάλει επίσης στην εξάρθρωση των δραστηριοτήτων των διακινητών όσον αφορά τη μεταφορά των θυμάτων για εκμετάλλευση στην Ευρώπη.

4.1.2 Εθνικός Μηχανισμός Αναφοράς για την Προστασία Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων (EMA)

Ο Εθνικός Μηχανισμός Αναφοράς για την Προστασία Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων (EMA) είναι ένας μηχανισμός με συντονιστικό χαρακτήρα, ο οποίος παρακολουθεί όλα τα στάδια της ένταξης ενός θύματος στο σύστημα προστασίας της χώρας, ξεκινώντας αρχικά από τον εντοπισμό και την ταυτοποίησή του, έπειτα στην παροχή υπηρεσιών προστασίας και νομικής υποστήριξης, έως τέλος τον υποβοηθούμενο και οικειοθελή επαναπατρισμό στη χώρα καταγωγής ή την κοινωνική ένταξη στη χώρα υποδοχής. Η σημασία ενός τέτοιου Μηχανισμού στην Ελλάδα αντικατοπτρίζεται στον Νόμο 4198/2013 (μεταφορά της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ), για την αποτροπή και καταπολέμηση της εμπορίας των ανθρώπων και προστασία των θυμάτων της, ο οποίος περιλαμβάνει τη δημιουργία του «Εθνικού Συστήματος Αναγνώρισης και Παραπομπής των θυμάτων εμπορίας» υπό την εποπτεία του Γραφείου Εθνικού Εισηγητή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων (Γ.ΕΘ.ΕΙΣ.). Με την ΚΥΑ αρ. 30840 (ΦΕΚ 3003/20-9-2016) συστήνεται ο EMA και ανατίθεται στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης η διαχείριση και στο Γ.ΕΘ.ΕΙΣ η εποπτεία και ο συντονισμός του. Για την εύρυθμη λειτουργία του EMA έγιναν ενισχύσεις με ανθρώπινο δυναμικό, ενημερωτικές δράσεις και τη δημιουργία ηλεκτρονικής πλατφόρμας με το Έργο «Ενίσχυση της λειτουργίας του Εθνικού Μηχανισμού Αναφοράς για την Προστασία Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων» στο πλαίσιο του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας – Τομέας Αστυνομική Συνεργασία 2014-2020 (Εθνικός Μηχανισμός Αναφοράς για την Προστασία Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων, 2021).

Φορείς που έχουν ενταχθεί στον Εθνικό Μηχανισμό Αναφοράς έως σήμερα:

Κρατικοί Φορείς

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων:

- Σώμα Επιθεωρητών Εργασίας – ΣΕΠΕ
- Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων - ΓΓΔΟΠΙΦ
- Συμβουλευτικά Κέντρα για τη Βία κατά των Γυναικών και,
- Ξενώνες Φιλοξενίας των Γυναικών θυμάτων βίας και των παιδιών τους που λειτουργούν στο πλαίσιο των Δήμων
- Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας - ΚΚΠ
- Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης – ΕΚΚΑ

Υπουργείο Εσωτερικών – Α' Βάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση:

- Κέντρα Κοινότητας & Κοινωνικές Υπηρεσίες Δήμων

Υπουργείο Δικαιοσύνης:

- Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων & Κοινωνικής Αρωγής

Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη:

- Ελληνική Αστυνομία

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου:

- Υπηρεσία Ασύλου
- Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης

Υπουργείο Υγείας:

- Υγειονομικές Περιφέρειες (ΥΠΕ), Νοσοκομεία, Κέντρα Υγείας, ΤΟΜΥ
- Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας - ΕΟΔΥ
- Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού
- Ανώνυμη Εταιρεία Μονάδων Υγείας (ΑΕΜΥ Α.Ε.)
- ΚΕΘΕΑ (Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων)

- Μονάδα Απεξάρτησης «18 ΑΝΩ» του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αττικής

Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων:

- Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας

Διεθνείς Οργανισμοί και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

- Η ΑΓΚΑΛΙΑ
- A 21 Campaign
- ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ
- SOLIDARITY NOW
- ΑΠΟΣΤΟΛΗ
- ΑΡΣΙΣ
- ΒΑΒΕΛ
- ΓΙΑΤΡΟΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ – Ελληνική αντιπροσωπεία
- ΓΙΑΤΡΟΙ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ – Ελληνική αντιπροσωπεία
- ΔΑΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ (DRC GREECE)
- ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
- ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ (ΔΟΜ) ΕΛΛΑΔΑΣ
- ΔΙΚΤΥΟ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
- ΔΙΚΤΥΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΡΙΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ “ΜΕΛΙΣΣΑ”
- ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
- ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ
- Ένα παιδί – Ένας κόσμος
- Μη κερδοσκοπική εταιρεία «ΖΑ΄ΑΤΑΡ»
- ΖΕΥΞΙΣ

- ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ-MedIn
- ΚΑΡΙΤΑΣ ΕΛΛΑΣ
- ΣΥΝΥΠΑΡΞΙΣ - ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ
- ΚΕΝΤΡΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ & ΕΡΕΥΝΩΝ «ΔΙΟΤΙΜΑ»
- ΚΛΙΜΑΚΑ
- ΚΜΟΠ – Κέντρο Κοινωνικής Δράσης και Καινοτομίας
- ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΣΠΙΤΙ ΔΑΜΑΡΙΣ
- ΜΕΤΑΔΡΑΣΗ – ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ & ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
- Παιδικά Χωριά SOS
- ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ & Ν.ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
- Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR)
- ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ (RSA)
- ΤΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
- ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ACTION AID
- EQUAL RIGHTS BEYOND BORDERS
- GENERATION 2.0 FOR RIGHTS, EQUALITY & DIVERSITY
- HIAS
- HOPE SPOT - ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΠΙΔΑΣ
- HUMAN RIGHTS 360
- PRAKSIS
- RED UMBRELLA ATHENS-ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΟΡΟΘΕΤΙΚΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ ΘΕΤΙΚΗ ΦΩΝΗ
- TERRE DES HOMMES HELL

4.1.3 Γραφείο Μελέτης και Αντιμετώπισης Trafficking

Το Γραφείο Μελέτης και Αντιμετώπισης Trafficking του Κέντρου Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων, βρίσκεται σε άμεση και συνεχή επικοινωνία με την Ελληνική Αστυνομία, το αρμόδιο γραφείο του Υπουργείου Εσωτερικών, τις ΜΚΟ του χώρου και τα καταφύγια/ξενώνες φιλοξενίας θυμάτων. Στόχοι του γραφείου είναι (Trafficking and Smuggling, 2019):

- Η άμεση ιατρική και ψυχολογική αποκατάσταση των θυμάτων, πριν από την εγκατάστασή τους στα κέντρα υποστήριξης (24ωρη βάση).
- Η τήρηση αρχείου των περιστατικών που αντιμετωπίστηκαν (διαφύλαξη απορρήτου) και μελέτης των δεδομένων των αρχείων που φυλάσσονται.
- Η διερεύνηση περιστατικών που μπορεί να αποτελούν θύματα εμπορίας και διακίνησης καθώς και η επικοινωνία και συνεργασία με υγειονομικούς και έξω-υγειονομικούς φορείς για τον εντοπισμό των θυμάτων.
- Η δικτύωση με τις κοινωνικές υπηρεσίες των νοσοκομείων της χώρας, καθώς επίσης και με αρμόδιες ΜΚΟ και άλλους φορείς με σκοπό την αρωγή, όπως προβλέπεται από τον Ν. 3064/2002 και το Π.Δ. 233/2003.
- Η εκπαίδευση και εποπτεία του προσωπικού που στελεχώνει τις ομάδες κοινωνικής εργασίας στο δρόμο «street work» και ενημέρωσης του ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ με σκοπό την ευαισθητοποίηση των πολιτών.
- Η καταγραφή, η μελέτη και η επεξεργασία των προβλημάτων από την διακίνηση και την σωματεμπορία ανθρώπων στον Ελλαδικό χώρο.
- Η εισήγηση πιθανών τροποποιήσεων που αφορούν την υπάρχουσα νομοθεσία και η εναρμόνιση των ενεργειών που απαιτούνται με τους διεθνείς οργανισμούς και τις υποχρεώσεις της χώρας.

4.1.4 Ομάδα Καταπολέμησης Εμπορίας Ανθρώπων (Ο.Κ.Ε.Α.)

Τον Απρίλιο του 2001 με Κοινή Υπουργική Απόφαση Υπουργών Εσωτερικών Δ.Δ. & Α. και Δημόσιας Τάξης συστάθηκε η Ομάδα Καταπολέμησης Εμπορίας Ανθρώπων (ΟΚΕΑ), μια ομάδα με διυπουργική και διεπιστημονική σύνθεση στην οποία προέδρευε ο Αρχηγός της Ελληνικής Αστυνομίας και μετείχαν ως μέλη, υψηλόβαθμοι και εξειδικευμένοι Αξιωματικοί, Επιστήμονες, Εκπρόσωποι των Υπουργείων, Εσωτερικών Δ.Δ. & Α., Δικαιοσύνης, Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, της Γ.Γ. Ισότητας και του ΔΟΜ με κύριο στόχο την εισήγηση νομοθετικού πλαισίου, καθώς και την ενημέρωση-ευαισθητοποίηση και υποβολή πρότασης για Οργάνωση Υπηρεσιών. Με βάση τις εισηγήσεις της ΟΚΕΑ καταρτίστηκε ο Ν.3064/2002, ο οποίος αποτελεί ένα πρωτοποριακό και συνάμα αποτελεσματικό εργαλείο για την καταπολέμηση του φαινομένου. Περαιτέρω η ΟΚΕΑ (<https://www.astynomia.gr/yliko-archeiou/katapolemisi-tis-eborias-anthropon-trafficking/>):

- Εισηγήθηκε την ίδρυση και την λειτουργία υπηρεσιών anti-trafficking της Ελληνικής Αστυνομίας.
- Εξέδωσε news letter (2000 τεύχη) και ήταν η πρώτη που ευαισθητοποίησε όλους τους φορείς του Δημοσίου.
- Διοργάνωσε Έκθεση με έργα τέχνης.(Ευρώπη Ενωμένη κατά της δουλείας)
- Συμμετείχε σε ημερίδες εκδηλώσεις.
- Μέλη της έδωσαν συνεντεύξεις στον έντυπο και ηλεκτρονικό Τύπο.
- Δημοσιεύθηκαν άρθρα των μελών της στον ημερήσιο και περιοδικό Τύπο.

4.1.5. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α)

Το Ε.Κ.Κ.Α. είναι ο κύριος κρατικός φορέας αρωγής και φιλοξενίας θυμάτων παράνομης εμπορίας και διακίνησης με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Στα πλαίσια υλοποίησης του σκοπού αυτού λειτουργεί (Εθνικό σχέδιο δράσης κατά της εμπορίας ανθρώπων, 2016):

1. Δύο ξενώνες προσωρινής φιλοξενίας (έναν Αττική & έναν Θεσ/νίκη). Στους ξενώνες παρέχεται προσωρινή φιλοξενία, τροφή, ψυχολογική υποστήριξη και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη με σκοπό την ψυχοκοινωνική αποκατάσταση. Διενεργούνται όλες οι διαδικασίες για αποκατάσταση των θυμάτων.

2. Την Τηλεφωνική Γραμμή Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας (197). Αποδέχεται τις καταγγελίες που αφορούν την παράνομη εμπορία και διακίνηση. Παρέχει στα θύματα συμβουλευτική και ψυχολογική στήριξη και γίνεται παραπομπή των περιστατικών στις αρμόδιες υπηρεσίες του Ε.Κ.Κ.Α. ή άλλων φορέων για αντιμετώπιση. Λειτουργεί σε 24ωρη βάση όλες της ημέρες εβδομαδιαία.

3. Την Υπηρεσία Υποδοχής Προσωρινής Φιλοξενίας και Επιτόπιας Παρέμβασης. Παρέχεται η δυνατότητα προσωρινής φιλοξενίας σε περιπτώσεις που χρήζουν ιδιαίτερης και έκτακτης αντιμετώπισης, έως ότου διεκπεραιωθούν οι διαδικασίες για την αντιμετώπιση του προβλήματός τους (ιατρικές εξετάσεις, συγκέντρωση στοιχείων κ.λπ.). Λειτουργεί σε 24ωρη βάση, όλες τις ημέρες της εβδομάδας. Παρεμβαίνει με αυτοκίνητο και εξειδικευμένο προσωπικό στο σημείο που αναφέρεται ή καταγγέλλεται κάποιο περιστατικό. Επιπλέον, το Ε.Κ.Κ.Α. έχει συνάψει προγραμματικές συμβάσεις με σκοπό την λειτουργία ξενώνων προσωρινής φιλοξενίας με Μ.Κ.Ο. όπως με το «Χαμόγελο του Παιδιού» και τη Δ.Ε.Σ.Ο. (Διεθνή Εταιρεία Στήριξης Οικογένειας). Το Ε.Κ.Κ.Α. συνεργάζεται επίσης, με όλους τους φορείς που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση του θέματος (Αστυνομία, Εισαγγελία και Μ.Κ.Ο.). Τα θύματα trafficking μπορούν να απευθυνθούν απευθείας στο Ε.Κ.Κ.Α., μέσω της τηλεφωνικής γραμμής 197 ή στα Κ.Κ.Σ (Κέντρα Κοινωνικής Στήριξης). Επίσης παραπέμπονται στην υπηρεσία από την Αστυνομία, από το αρμόδιο Τμήμα Antitrafficking, από την Εισαγγελία και από Μ.Κ.Ο. που δραστηριοποιούνται και εμπλέκονται στο σχετικό χώρο.

4.1.6 Χαμόγελο του Παιδιού

«Το Χαμόγελο του Παιδιού» έχει μεγάλη εμπειρία και πρωτίστως στην «πρώτη γραμμή» στον τομέα της προστασίας & αρωγής των παιδιών-θυμάτων /δυνητικών θυμάτων εμπορίας. Οι δράσεις, που υλοποιεί ο Οργανισμός αφορούν (<https://www.hamogelo.gr/gr/el/trafficking%20-%20smuggling/>):

- στην άμεση κοινωνική παρέμβαση
- στην παροχή ασφαλούς περιβάλλοντος διαβίωσης, ψυχολογικής, ιατρικής και υλικής στήριξης
- στην πρόληψη του φαινομένου της διακίνησης ανθρώπων
- στην υλοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων που αφορούν την σωματεμπορία
- στην ευαισθητοποίηση του κοινού μέσω εκστρατειών ενημέρωσης
- στη συνεργασία με το γραφείο του Εθνικού Εισηγητή για την καταπολέμηση της Εμπορίας, με άλλους εθνικούς και διεθνείς εταίρους, με διεθνείς οργανισμούς καθώς και άλλες μη κυβερνητικές οργανώσεις

Δράσεις με στόχο την προστασία των παιδιών θυμάτων trafficking:

- Εθνική Τηλεφωνική Γραμμή για τα Παιδιά SOS 1056

Η Γραμμή λειτουργεί σε 24ώρη βάση, 7 ημέρες την εβδομάδα και στελεχώνεται αποκλειστικά από εξειδικευμένους επαγγελματίες, ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς. Δέχεται και προωθεί στις αρμόδιες αρχές ανώνυμες και επώνυμες αναφορές και πραγματοποιεί επιτόπιες παρεμβάσεις σε περιπτώσεις παιδιών, που βρίσκονται σε κίνδυνο. Οι τηλεφωνικές συνομιλίες είναι απόρρητες και δεν καταγράφονται, ενώ οι κλήσεις είναι δωρεάν από σταθερά και κινητά τηλέφωνα.

- Ευρωπαϊκή Τηλεφωνική Γραμμή για τα Εξαφανισμένα Παιδιά 116000

Το 116000 είναι η Ευρωπαϊκή Γραμμή έκτακτης ανάγκης για παιδιά που αγνοούνται (μεταξύ των οποίων και δυνητικά θύματα εμπορίας). Σήμερα η γραμμή αυτή λειτουργεί στα ακόλουθα κράτη-μέλη: Βέλγιο, Γαλλία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιταλία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Ολλανδία, Δανία, Γερμανία, Εσθονία, Μάλτα, Ισπανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Κύπρος, Βουλγαρία, Ιρλανδία, Σλοβενία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Κροατία και Τσεχία. Επίσης λειτουργεί και στα εξής μη κράτη-μέλη: Ελβετία, Αλβανία και Σερβία. Η Γραμμή 116000 λειτουργεί όλο το 24ωρο και η κλήση είναι δωρεάν από σταθερά και κινητά. Η Γραμμή 116000 στελεχώνεται από Κοινωνικούς Λειτουργούς και Ψυχολόγους κατάλληλα εκπαιδευμένους, ώστε να προσφέρουν υποστήριξη σε γονείς παιδιών που αγνοούνται, να λαμβάνουν πληροφορίες από τους πολίτες σχετικά με ένα παιδί που αγνοείται και να έρχονται σε επαφή με τις αρμόδιες Αρχές σε κάθε περίπτωση, σε άμεση συνεργασία με την Αστυνομία.

- Πιλοτικός Κόμβος Ενημέρωσης για την Εμπορία Παιδιών 116000 - INFO DESK

Ο κόμβος, ο οποίος τέθηκε σε λειτουργία τον Ιούλιο του 2014 στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος «VICTOR», δέχεται καταγγελίες, παρέχει υπηρεσίες υποστήριξης σε παιδιά θύματα/δυνητικά θύματα εμπορίας, παρέχει υπηρεσίες παραπομπής σε συνεργαζόμενους φορείς, ενημερώνει το κοινό και προωθεί στοχευμένες δράσεις που απευθύνονται σε ευάλωτες ομάδες ατόμων, με στόχο την ευαισθητοποίηση και πρόληψη του φαινομένου. Το INFO DESK, που βασίζεται στην Ευρωπαϊκή Γραμμή για τα Εξαφανισμένα Παιδιά 116000 που διαχειρίζεται «Το Χαμόγελο του Παιδιού», προωθείται ως καλή πρακτική στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης.

- Ευρωπαϊκή Γραμμή Υποστήριξης Παιδιών 116111

Η Γραμμή 116111 λειτουργεί σε 24ώρη βάση, 7 ημέρες την εβδομάδα και στελεχώνεται αποκλειστικά από εξειδικευμένους ψυχολόγους. Παρέχει υπηρεσίες συμβουλευτικής. Οι τηλεφωνικές συνομιλίες είναι απόρρητες και δεν καταγράφονται, ενώ οι κλήσεις είναι δωρεάν από σταθερά και κινητά τηλέφωνα.

- Το Σπίτι του Παιδιού

«Το Σπίτι του Παιδιού» αποτελεί ένα Κέντρο Ημέρας Εξατομικευμένης Παροχής Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας σε Παιδιά και Εφήβους, θύματα κακοποίησης, παραμέλησης ή ενδοοικογενειακής βίας, παιδιά θυματοποιημένα, εμπλεκόμενα σε περιστατικά bullying και γενικά παιδιά που έχουν εκτεθεί πρόσφατα ή παλαιότερα σε έντονες ψυχοτραυματικές εμπειρίες και ως εκ τούτου αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας, προσαρμογής ή συμπεριφοράς. Η διεπιστημονική ομάδα του Κέντρου Ημέρας αναλαμβάνει τη σφαιρική και ολόπλευρη διαγνωστική αξιολόγηση και θεραπευτική αντιμετώπιση των πολύπλοκων διαταραχών, που τα παιδιά - θύματα αντιμετωπίζουν, ενώ παράλληλα υποστηρίζει συμβουλευτικά τους γονείς/φροντιστές των παιδιών αυτών.

- Φιλοξενία παιδιών θυμάτων

«Το Χαμόγελο του Παιδιού» λειτουργεί συνολικά 11 Σπίτια για παιδιά θύματα κάθε μορφής βίας. Δέχεται αιτήματα φιλοξενίας για, μεταξύ άλλων, παιδιά θύματα εμπορίας και παράνομης διακίνησης από τις αρμόδιες εισαγγελικές αρχές, την Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, κοινωνικές υπηρεσίες και άλλες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

«Το Χαμόγελο του Παιδιού» παράλληλα, υλοποιεί δράσεις και συνεργασίας με φορείς με σκοπό την ανεύρεση της οικογένειας του παιδιού, τον ασφαλή επαναπατρισμό του και τη συνοδεία του στη χώρα καταγωγής του, με γνώμονα πάντοτε το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.

Δράσεις με στόχο την πρόληψη του φαινομένου Trafficking - Smuggling

- Διαδραστικές παρεμβάσεις πρόληψης και ευαισθητοποίησης στα σχολεία

Στον τομέα της πρόληψης, «Το Χαμόγελο του Παιδιού», στο πλαίσιο μνημονίου συνεργασίας με το Υπουργείο Παιδείας, πραγματοποιεί διαδραστικές παρεμβάσεις πρόληψης και ευαισθητοποίησης σε μαθητές, εκπαιδευτικούς, γονείς και κηδεμόνες. Οι παρεμβάσεις πραγματοποιούνται από ομάδα εξειδικευμένων Ψυχολόγων και με τη χρήση εργαλείων κατάλληλα προσαρμοσμένων στις ηλικιακές και αναπτυξιακές ανάγκες των παιδιών. Στα εργαλεία αυτά συγκαταλέγονται μεταξύ άλλων: κουκλοθέατρο, θέατρο σκιών, βιωματικά δρώμενα και χρήση νέων τεχνολογιών. Μία από τις θεματικές που αναπτύσσονται είναι και το Trafficking – Smuggling. Το βασικό πρόγραμμα που υλοποιείται είναι το «Real Life Stories: Εμπορία-Εκμετάλλευση παιδιών». Το Πρόγραμμα με τίτλο «RealLifeStories», εγκεκριμένο από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.), περιλαμβάνει ιστορίες που βασίζονται στο μοντέλο και τις αρχές της «Βιβλιοθεραπείας». Ο ψυχολόγος αφηγείται μια δομημένη κατασκευασμένη ιστορία σε ομάδα μαθητών και μαθητριών. Πρόκειται για σύγχρονες ιστορίες, οι οποίες συμβάλλουν στη γνωστική κατανόηση και στη συναισθηματική βίωση, τόσο του ίδιου του εαυτού του μαθητή, όσο και του περιβάλλοντα κόσμου του. Η ιστορία σχετίζεται με την εμπορία-εκμετάλλευσης παιδιών. Αναφορικά με την μεθοδολογία υλοποίησης, το Πρόγραμμα υλοποιείται με την αφήγηση ιστοριών και βασίζεται στην θεωρία του παιδαγωγικού κονστρουκτιβισμού και στο μοντέλο ανάπτυξης Δεξιοτήτων Ζωής (Life Skills) με έμφαση στην καλλιέργεια της ενσυναίσθησης των παιδιών.

Στόχος του προγράμματος είναι η ευαισθητοποίηση των μαθητών και μαθητριών για το φαινόμενο της παιδικής εκμετάλλευσης και εμπορίας. Συγκεκριμένα μέσα από την ιστορία επιχειρείται τα παιδιά να αντιληφθούν το ευρύ φάσμα της παιδικής εκμετάλλευσης με έμφαση στην επαιτεία, την καταναγκαστική εργασία, την παραμέληση καθώς και στην σωματική και συναισθηματική κακοποίηση.

Μέσα από το συγκεκριμένο Πρόγραμμα οι μαθητές/ μαθήτριες αναμένεται:

- Να μπορούν να αναγνωρίζουν τα εν λόγω φαινόμενα.
- Να μπορούν να προστατεύονται άμεσα από συνθήκες κακοποίησης και εμπορίας-εκμετάλλευσης.

- Να είναι σε θέση να αντιληφθούν τον συναισθηματικό κόσμο του παιδιού που βιώνει βία.
- Να αναγνωρίζουν τις διαθέσιμες πηγές βοήθειας.

Επιπλέον, στο πλαίσιο του προγράμματος «Catch and Sustain», «Το Χαμόγελο του Παιδιού» δημιούργησε εκπαιδευτικό υλικό για παιδιά, το οποίο αποτελεί μια δέσμη εκπαιδευτικών εργαλείων ενδυνάμωσης ευάλωτων παιδιών μέσω της επεξήγησης του κόσμου τους με τους δικούς τους όρους, το δικό τους παρελθόν και το δικό τους παρόν, καθώς και εμπύχωσης όλων των παιδιών να κατανοήσουν το φαινόμενο της Εμπορίας και να γίνουν πολλαπλασιαστές της εμπειρίας αυτής. Τα εργαλεία αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν ευρέως στα ελληνικά σχολεία.

- Εκστρατείες Ενημέρωσης και Ευαισθητοποίησης

«Το Χαμόγελο του Παιδιού» στο πλαίσιο της υλοποίησης του έργου VICTOR (βλ. παρακάτω) προχώρησε:

- στη δημιουργία 2 τηλεοπτικών spot με έμφαση στην πρόληψη και τη μείωση της ζήτησης, με στόχο την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με την εμπορία ανθρώπων, και ειδικότερα παιδιών. Τα spot αυτά προβάλλονται, μεταξύ άλλων, σε τηλεοπτικά κανάλια εθνικής εμβέλειας
- στη δημιουργία σχετικής ιστοσελίδας και στην υλοποίηση στοχευμένων δράσεων προώθησης των μηνυμάτων ευαισθητοποίησης μέσω χρήσης των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης
- στη διανομή ενημερωτικών φυλλαδίων σε σημεία ενδιαφέροντος όπως πχ αεροδρόμια, σχολεία και αστυνομικά τμήματα
- σε συμμετοχή σε πλήθος εκδηλώσεων με στόχο την ενημέρωση του κοινού
- Υλοποίηση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων

Κέντρο Νοτιοανατολικής Ευρώπης για τα Εξαφανισμένα και Θύματα εκμετάλλευσης Παιδιά

«Το Χαμόγελο του Παιδιού» τον Οκτώβριο του 2010 προχώρησε στη δημιουργία του Κέντρου Νότιο-Ανατολικής Ευρώπης για τα Εξαφανισμένα & Θύματα Εκμετάλλευσης Παιδιά, το οποίο υλοποιεί δράσεις που στοχεύουν:

- στην ανάπτυξη σταθερών δομών συνεργασίας με κρατικούς και μη κρατικούς φορείς που δραστηριοποιούνται στο πεδίο καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης
- στην προώθηση των κόμβων ενημέρωσης (Info Desks -116000) στις χώρες της περιοχής
- στην πραγματοποίηση εκπαιδευτικών επισκέψεων για την παροχή τεχνικής υποστήριξης και ανταλλαγής τεχνογνωσίας
- στη διοργάνωση διεθνών συνεδρίων με στόχο την κατανόηση, την πρόληψη και την αντιμετώπιση του φαινομένου. Το πιο πρόσφατο εξ' αυτών με θεματική: «Missing Children in the Context of Child Trafficking», έλαβε χώρα στη Θεσσαλονίκη τον Μάιο 2014, με τη συμμετοχή εκπροσώπων διεθνών φορέων όπως: GRETA, Συμβουλίου της Ευρώπης, OSCE, ICMEC, MCE και IOM.

Συνεργασία με άλλους φορείς

«Το Χαμόγελο του Παιδιού» συνεργάζεται στενά με:

- το Γραφείο του Εθνικού Εισηγητή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας
- Το Γραφείο της Ευρωπαϊκής Συντονίστριας για την Καταπολέμηση της Εμπορίας
- Άλλους αρμόδιους εθνικούς και διεθνείς, κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς φορείς

Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής και με στόχο τη συνδιαμόρφωση αποτελεσματικής πολιτικής, υποβάλλει αναφορές, υπομνήματα και προτάσεις όπως προκύπτουν μέσα από την εμπειρία στο πεδίο.

4.1.7 ΑΡΣΙΣ

Η ΑΡΣΙΣ παρεμβαίνει σταθερά από τα πρώτα χρόνια εμφάνισης του trafficking με (<https://arsis.gr/drasis-ke-ipiresies/trafficking-pediki-ergasia/>) :

- Κοινωνική εργασία στο δρόμο (streetwork) που στόχο έχει την καταγραφή περιστατικών εκμετάλλευσης παιδιών και την προσέγγιση του παιδιού και της οικογένειάς του.
- Δράσεις εκπαίδευσης, ψυχαγωγίας, ενημέρωσης και άμεσης βοήθειας από εκειδικευμένους επιστήμονες και εκπαιδευμένους εθελοντές.
- Σχεδιασμό ενεργειών για την υποστήριξη κάθε παιδιού, σύμφωνα με το βέλτιστο συμφέρον του, προωθώντας είτε τον ασφαλή επαναπατρισμό του σε συνεργασία με αντίστοιχες κοινωνικές οργανώσεις στη χώρα προέλευσης του παιδιού, είτε την ομαλή ένταξή του στην χώρα προέλευσης.
- Τη λειτουργία Κέντρου Ημέρας, όπου τα παιδιά βρίσκουν ψυχοκοινωνική και εκπαιδευτική υποστήριξη και φροντίδα σε καθημερινή βάση.
- Δράσεις ενημέρωσης με σκοπό την ευαισθητοποίηση των πολιτών.
- Προσωρινή φιλοξενία σε ξενώνα με στόχο την άμεση φροντίδα των αναγκών του παιδιού και ταυτόχρονα την αναζήτηση λύσεων για βελτίωση του οικογενειακού περιβάλλοντος, ασφαλείς παραπομπές σε φορείς μακροχρόνιας φιλοξενίας, δυνατότητα φιλοξενίας απο ανάδοχη οικογένεια.
- Την προώθηση θεσμικών προτάσεων αντιμετώπισης του φαινομένου σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο σε συνεργασία με δημόσιες υπηρεσίες και μη κυβερνητικούς οργανισμούς.

Σε περίπτωση που το παιδί διαπιστωθεί ότι είναι θύμα διακίνησης (trafficking), εκμετάλλευσης και κακοποίησης, δρομολογείται -σε συνεργασία τις Κρατικές αρχές, τις κοινωνικές υπηρεσίες και φορείς παιδικής προστασίας - η ένταξή του παιδιού σε κέντρο παιδικής προστασίας, και εφόσον προέρχεται από άλλη χώρα η ασφαλής επιστροφή στην πατρίδα του έχοντας υποστηρικτικό περιβάλλον.

4.1.8 A21

Η Μη Κυβερνητική Οργάνωση A21 πραγματοποιεί πληθώρα δράσεων με στόχο την πρόληψη και την αποκατάσταση της σωματεμπορίας. Πιο συγκεκριμένα (<https://www.a21.org/content/greece/gr4wco>) :

- Πραγματοποιούνται ενημερωτικές παρουσιάσεις με θέμα την εμπορία ανθρώπων και το πώς μπορεί ο κάθε άνθρωπος να γίνει μέρος της λύσης.
- Υλοποιείται πρόγραμμα για μαθητές άνω των 14 ετών το οποίο περιλαμβάνει πληροφορίες, βίντεο και δραστηριότητες που έχουν ως στόχο την ευαισθητοποίηση της σχολικής κοινότητας ώστε οι μαθητές να μάθουν να προστατεύονται από τους κινδύνους της εμπορίας ανθρώπων αλλά και να αναφέρουν τυχόν ύποπτα περιστατικά.
- Πραγματοποιείται ετησίως η ημέρα παγκόσμιας ευαισθητοποίησης σε τοπικό επίπεδο για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων
- Έχει δημιουργηθεί τηλεφωνική γραμμή βοήθειας, 24ωρης λειτουργίας που δίνει τη δυνατότητα ανωνυμίας και είναι διαθέσιμη στο κοινό, στα πιθανά θύματα και στις αρχές για πληροφόρηση, βοήθεια ή αναφορά ύποπτων περιστατικών.
- Γίνονται προσπάθειες για την ταυτοποίηση και διάσωση θυμάτων σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές.
- Πραγματοποιούνται εκπαιδεύσεις επαγγελματιών που εργάζονται στην πρώτη γραμμή με στόχο να μπορούν να αναγνωρίσουν πιθανές ενδείξεις εμπορίας ανθρώπων και να ανταποκριθούν κατάλληλα.
- Υπάρχει η δυνατότητα νομικής εκπροσώπησης και υποστήριξης των διασωθέντων θυμάτων στα δικαστήρια.
- Δίνεται η δυνατότητα στα διασωθέντα θύματα που έχουν μόλις διαφύγει από τα κυκλώματα εκμετάλλευσης να φιλοξενηθούν σε ξενώνα βραχυπρόθεσμης φιλοξενίας.
- Παρέχονται υποστηρικτικές υπηρεσίες από Κέντρο ημέρας, για διασωθέντες εμπορίας ανθρώπων με στόχο την ενδυνάμωση και την αποκατάσταση και μετέπειτα την επανένταξη στην κοινωνία.
- Παρέχεται η δυνατότητα ανεξάρτητης και μακροπρόθεσμης στέγασης που προσφέρει ασφάλεια και σταθερότητα.

- Δίνεται η δυνατότητα για μετεγκατάσταση στην χώρα προορισμού ή στο άλλη χώρα και για επαναπατρισμό των διασωθέντων θυμάτων, καθώς και παραπομπή στις απαραίτητες υπηρεσίες φροντίδας στο νέο τόπο διαμονής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Η ΑΣΚΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

5.1 Πρωτογενής πρόληψη

Η πρωτογενής πρόληψη, που παρέχεται πριν επέλθει η κακοποίηση, πρέπει να στοχεύει στα πιο ευάλωτα παιδιά, το οποία κινδυνεύουν ήδη ή θα κινδυνέψουν στο μέλλον. Τα άμεσα μέτρα όπως η εκπαίδευση της κοινής γνώμης και η άμεση παρέμβαση αποτελούν μόνο ένα πρώτο βήμα. Η κακοποίηση μπορεί επίσης να αναπτυχθεί σε ένα πολύ οργανωμένο έγκλημα με πολλαπλούς δράστες. Μπορεί δε να αποβεί εξαιρετικά επικερδής· η εμπορία ανθρώπων είναι το τρίτο σημαντικότερο διεθνές έγκλημα παγκοσμίως , με σχεδόν 2,5 εκατομμύρια θύματα στον κόσμο . Εκτιμάται ότι το 43% των θυμάτων σωματεμπορίας υφίσταται σεξουαλική εκμετάλλευση και ότι σχεδόν τα μισά είναι παιδιά . Η σεξουαλική κακοποίηση παιδιών συχνά είναι ένα έγκλημα χωρίς σύνορα, το οποίο πρέπει να αντιμετωπιστεί με υπέρβαση των εθνικών συνόρων. Η συμμετοχή των παιδιών και των νέων έχει ζωτική σημασία για να διασφαλιστεί ότι οι απόψεις τους ακούγονται και εντάσσονται στις προληπτικές στρατηγικές. Υπάρχουν πολλά σχετικά μοντέλα που εφαρμόζονται ήδη και μπορούν να κατηγοριοποιηθούν στους εξής άξονες (Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, 2011):

1^{ος} άξονας: Εκπαίδευση

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα έχουν αποδειχθεί επιτυχημένη στρατηγική πρωτογενούς πρόληψης σε άλλους τομείς. Παρέχουν εξαιρετες δυνατότητες πρόληψης και είναι ιδανικοί τρόποι προώθησης της αναφοράς των κρουσμάτων. Όπου είναι δυνατό, τα εκπαιδευτικά προγράμματα ευαισθητοποίησης μπορούν να ενσωματωθούν σε υπάρχοντα προγράμματα. Τα προγράμματα θα πρέπει (Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, 2011):

- να είναι κατάλληλα για το αναπτυξιακό στάδιο των παιδιών, να ενσωματώνουν την υγιή ανάπτυξη της σεξουαλικότητας και να αποφεύγουν τη θυματοποίηση, ώστε να συντείνουν στη μεγαλύτερη χειραφέτηση των παιδιών
- να απευθύνονται ειδικά στα παιδιά και όχι στους γονείς, με ιδιαίτερη έμφαση στα παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας

- να επιτρέπουν στοχοθετημένες προσεγγίσεις της πρόληψης για τα παιδιά που κινδυνεύουν περισσότερο
- να συνδέονται με φιλικούς προς τα παιδιά μηχανισμούς άμεσης πρόσβασης σε συμβουλές, καταγγελίες και αναφορές
- να συνδέονται με τις απαραίτητες υπηρεσίες υποστήριξης, οι οποίες θα πρέπει να είναι επαρκώς στελεχωμένες
- να παρακολουθούνται τακτικά και να αξιολογούνται με βάση τις νεοεμφανιζόμενες βέλτιστες πρακτικές.

2^{ος} άξονας: Αρχές επιβολής του νόμου και άλλες δομές υποστήριξης

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) συνιστά να υιοθετηθεί μια συνεκτική σε όλα τα κράτη μέλη προσέγγιση της επιβολής του νόμου, της ανταλλαγής πληροφοριών και της συνεργασίας μεταξύ των αστυνομικών αρχών και των αναγνωρισμένων διεθνών οργανώσεων. Η προσέγγιση αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνει διμερείς συμφωνίες συνεργασίας, αποτελεσματικότερα εργαλεία πληροφορικής για τον εντοπισμό των δραστών και καλύτερους μηχανισμούς ελέγχων ασφαλείας. Οι καθυστερήσεις στα δικαστήρια μπορούν να λειτουργήσουν αποτρεπτικά για την αναφορά της κακοποίησης. Για να αποφευχθεί η μακροχρόνια αναμονή, θα πρέπει να δίνεται προτεραιότητα στα περιστατικά σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών. Θα πρέπει επίσης να καταβάλλεται ιδιαίτερη προσοχή ώστε να αποφεύγεται η παρουσία των θυμάτων εντός του δικαστηρίου. Απαιτείται επείγοντως κατάλληλη κατάρτιση του προσωπικού των αρχών επιβολής του νόμου στο πεδίο της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών και ανάπτυξη ειδικών πρωτοκόλλων για τις συνεντεύξεις, προκειμένου να αποφευχθεί η δευτερογενής θυματοποίηση. Η ανάπτυξη συνεκτικών πανευρωπαϊκών προτύπων θα βοηθήσει να αποτραπούν οι μετακινήσεις των δραστών μεταξύ των κρατών μελών. Σε παγκόσμιο επίπεδο, η πρόσφατη επιχείρηση διάσωσης της Ευρώπης και άλλων, κατά την οποία εντοπίστηκαν πάνω από 200 παιδιά, έδειξε πώς μπορεί η ΕΕ να πρωτοστατήσει σε αυτό το πεδίο (Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, 2011).

3^{ος} άξονας: Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών

Η πρόληψη της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών αποτελεί ευθύνη κάθε μέλους της κοινωνίας. Η ΕΟΚΕ συνιστά να συνεχιστεί η συνεργασία των κρατικών αρχών με τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών για την εφαρμογή μέτρων πρόληψης της παιδικής κακοποίησης. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πρωτοβουλίες όπως η «Εκστρατεία 1 στα 5» και «Ο κανόνας του εσώρουχου» του Συμβουλίου της Ευρώπης. Σε επίπεδο ΜΚΟ, η πρωτοβουλία «Stop It Now!», ειδικές εκστρατείες όπως η «Cut Them Free» της οργάνωσης Barnardo's του Ηνωμένου Βασιλείου ή η εκστρατεία «Τέρμα στην εμπορία παιδιών και νέων για σεξουαλική εκμετάλλευση» του δικτύου ECPAT International και της εταιρείας The Body Shop είναι σημαντικά παραδείγματα δράσης της κοινωνίας των πολιτών (Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, 2011).

4ος άξονας: Έρευνα και πρότυπα

Η ΕΟΚΕ ζητεί να αυξηθούν οι έρευνες, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η έλλειψη δεδομένων σχετικά με τη σεξουαλική κακοποίηση παιδιών, να διαμορφωθεί σαφέστερη εικόνα των χαρακτηριστικών των θυμάτων και των δραστών και να πραγματοποιηθούν ανταλλαγές βέλτιστων πρακτικών. Σήμερα, τα δεδομένα παρέχονται, κατά μεγάλο μέρος τους, από τις αρχές επιβολής του νόμου. Θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα Ευρωπαϊκό Κέντρο Συγκέντρωσης Πληροφοριών, το οποίο θα παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις έρευνες, τις πολιτικές και τις πρακτικές πρόληψης της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών, ανάλογο του National Child Protection Clearinghouse στην Αυστραλία ή του Child Welfare Information Gateway στις ΗΠΑ. Το κέντρο αυτό θα βασιστεί και θα αναπτύξει περαιτέρω το έργο συγκεκριμένων προγραμμάτων όπως το European Online Grooming Project (Ευρωπαϊκό πρόγραμμα κατά της άγρας παιδιών για σεξουαλικούς σκοπούς μέσω του Διαδικτύου) και εθνικών οργανώσεων όπως η Child Focus του Βελγίου. Οι κοινοί πανευρωπαϊκοί ορισμοί θα συμβάλουν στην προώθηση της ανταλλαγής και στη βελτίωση της συγκρισιμότητας των δεδομένων (Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, 2011).

5.2. Δευτερογενής πρόληψη

Ο/η υπεύθυνος/η διαχείρισης περιστατικού είναι ο/η επαγγελματίας που εργάζεται σε ένα φορέα παροχής υπηρεσιών και ο/η οποίος/α έχει το καθήκον να διαχειρίζεται περιστατικά παρέχοντας τις υπηρεσίες του/της σε ωφελούμενους/ες. Είναι κατά κύριο λόγο κοινωνικοί

λειτουργοί, οι οποίοι συνεργάζονται με άλλους επαγγελματίες προστασίας όπως ψυχολόγοι, δικηγόροι αλλά και ιατρικό προσωπικό. Κατά τη διαχείριση περιστατικού εμπορίας πρέπει να (Πρακτικός Οδηγός για τον Εντοπισμό και την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας, 2021):

- Αναπτύσσουμε σχέση εμπιστοσύνης με το θύμα.

Δημιουργούμε μια ασφαλή επικοινωνία με στόχο την αμφίδρομη ανταλλαγή πληροφοριών. Προσπαθούμε να μιλάμε με σαφήνεια και ρεαλιστικά, χωρίς να δημιουργούμε υπερβολικές προσδοκίες στο άτομο από εμάς, που να μην ανταποκρίνονται στο ρόλο μας. Εξηγούμε τι μπορούμε να κάνουμε για να βοηθήσουμε αλλά και ποια είναι τα όρια μας και αφήνουμε το περιθώριο να αποφασίσει το ίδιο πώς θέλει να προχωρήσει.

- Διαβεβαιώνουμε το θύμα ότι θα είμαστε δίπλα του σε όλη τη διαδικασία.

Δείχνουμε ενσυναίσθηση σε όσα έζησε και στις παρούσες συνθήκες διαβίωσής του, λαμβάνοντας πάντα υπόψη ότι τα άτομα που είναι θύματα εκμετάλλευσης μπορεί να διατηρούν μια περίπλοκη σχέση με τον/την θύτη τους και να βρίσκεται ακόμα υπό τον έλεγχό του/ τους με διάφορους τρόπους (π.χ. μέσω απειλών ότι θα του κάνουν κακό, ότι θα βλάψουν την οικογένειά του αν δεν υπακούσει στις προσταγές των διακινητών).

- Υποστηρίζουμε και διεκδικούμε εκπροσωπώντας το θύμα

Είμαστε ενήμεροι/ες για τα δικαιώματα, τις νομικές διαδικασίες και συνέπειες αλλά και τις υποχρεώσεις, όπως προβλέπονται από τη σχετική νομοθεσία. Είμαστε προετοιμασμένοι/ες να διεκδικήσουμε αυξημένα μέτρα προστασίας σε περίπτωση που υπάρχει κίνδυνος το άτομο να δεχθεί επίθεση από τον περίγυρό του ή τους θύτες. Επίσης ενδέχεται να χρειαστεί να συνηγορήσουμε και να διεκδικήσουμε μεγαλύτερη προστασία και στήριξη στην περίπτωση που οι διαθέσιμοι πόροι προστασίας είναι περιορισμένοι, αλλά έχουν κρίσιμη σημασία για την ασφάλεια του θύματος.

- Λειτουργούμε ως πρόσωπο αναφοράς για το θύμα και αξιολογούμε μαζί του τις ανάγκες του

Είμαστε ενήμεροι για τις διαθέσιμες υπηρεσίες και τα υπάρχοντα συστήματα προστασίας, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες που προκύπτουν κάθε φορά. Χτίζουμε δίκτυα με στόχο την επικοινωνίας με τους αρμόδιους φορείς και ενημερωνόμαστε συνεχώς για τη διαθεσιμότητα των υπηρεσιών.

Η διαδικασία παροχής βοήθειας περιλαμβάνει(Πρακτικός Οδηγός για τον Εντοπισμό και την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας,2021):

1. Αρχικές συστάσεις και εμπλοκή του θύματος στη διαδικασία

Πρόκειται για την αρχική προσέγγιση-γνωριμία του/της Κοινωνικού/ής Λειτουργού με το θύμα και τα πρώτα βήματα στο χτίσιμο σχέσης εμπιστοσύνης, σημείο κομβικό για θύματα εμπορίας ανθρώπων(Πρακτικός Οδηγός για τον Εντοπισμό και την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας,2021).

- Καλωσορίζουμε το άτομο, συστηνόμαστε και εξηγούμε ακριβώς τον επαγγελματικό μας ρόλο, όσο πιο απλά και αναλυτικά γίνεται.
- Το καθησυχάζουμε ότι στον χώρο μας είναι ασφαλές και τονίζουμε την παροχή εμπιστευτικότητας,την τήρηση του απορρήτου αλλά και τα όρια που αυτό έχει, λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία του θύματος και την επικινδυνότητα της κατάστασής του.
- Εξηγούμε ότι είμαστε εκεί για να βοηθήσουμε αν μας το επιτρέψει το ίδιο το άτομο και μέχρι εκεί που το επιτρέπει ο ρόλος μας.
- Αφού ενημερώσουμε για τα δικαιώματα και τις επιλογές που έχει το θύμα, ζητάμε τη συναίνεσή του για την συνεργασία μας μαζί του και εξηγούμε πως σε όποια ενέργεια προβούμε θα το κάνουμε μόνο μετά από συνεννόηση μαζί του και μόνο εφόσον συμφωνεί.
- Δίνουμε χώρο στο θύμα να μιλήσει και να συστηθεί, να εκφράσει τα αιτήματά του όπως εκείνο θέλει, χωρίς να πιέσουμε.
- Είναι σημαντικό να ξεκαθαρίσουμε τα όρια μας σε αυτή τη φάση, να δείξουμε ότι έχουμε διάθεση να βοηθήσουμε αλλά και να διευκρινίσουμε ότι δεν είμαστε οι μοναδικοί αρμόδιοι. Απαιτείται η συνεργασία πολλών φορέων για να καλυφθούν τα αιτήματα του, π.χ. μπορεί το αίτημα του θύματος να είναι η νομική υποστήριξη, αλλά αυτό να προϋποθέτει μία χρονοβόρα και γραφειοκρατική διαδικασία.

- Αξιολογούμε άμεσες που χρειάζεται να καλυφθούν άμεσα, π.χ. τροφή, νερό, ρούχα, επικοινωνία με την οικογένειά του κ.ά.. . Φροντίζουμε να καλύψουμε όσες από αυτές μπορούμε ή με τη συνεργασία άλλων Φορέων.

2. Ενεργή συμμετοχή του θύματος και ενημερωμένη συναίνεση

Σε όλα τα στάδια συνεργασίας με ένα θύμα εμπορίας ανθρώπων είναι σημαντικό να κατοχυρωθεί ότι έχουμε την έγκυρη συναίνεση του για την παροχή των υπηρεσιών μας προς αυτό. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της συνειδητής συναίνεσης του θύματος, δηλαδή της συμφωνίας του να λάβει τις απαιτούμενες υπηρεσίες μετά από πλήρη ενημέρωσή του σχετικά με τα δικαιώματά του, το είδος των υπηρεσιών, τις επιλογές του και τους ενδεχόμενους κινδύνους που αυτές ενέχουν. Εκτός από δεοντολογική υποχρέωση του/της επαγγελματία είναι και βασικό δικαίωμα του θύματος να έχει ενημερωθεί επαρκώς προτού προβεί σε αποφάσεις. Τα βήματα για την επίτευξη ενημερωμένης συναίνεσης είναι(Πρακτικός Οδηγός για τον Εντοπισμό και την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας,2021):

- Ενημέρωση του ατόμου για τα στάδια της συνεργασίας μας και τι αυτά περιλαμβάνουν.
- Ενημέρωση για την τήρηση εχεμύθειας και εμπιστευτικότητας, του απορρήτου αλλά και τους περιορισμούς τους.
- Ενημέρωση για τα δικαιώματά του ατόμου κατά τη διάρκεια της συνεργασίας μας.
- Ρωτάμε τέλος αν το θύμα έχει απορίες επί της διαδικασίας και αν συμφωνεί να συνεχίσουμε.

3. Λήψη κοινωνικού ιστορικού και ιστορικού της εμπορίας

Για την σωστή διαχείριση του περιστατικού, μετά τις συστάσεις, τη λήψη συναίνεσης και την αξιολόγηση πρώτων βασικών αναγκών, είναι σημαντικό να ακούσουμε το θύμα έτσι ώστε να μπορέσουμε να αξιολογήσουμε και ιεραρχήσουμε τις ανάγκες του. Η αξιολόγηση αυτή προϋποθέτει τη συλλογή πληροφοριών για το θύμα και μετέπειτα την αξιοποίηση των πληροφοριών που συλλέχθηκαν για την περαιτέρω λήψη αποφάσεων και τον σχεδιασμό του πλάνου παρέμβασης. Η συλλογή πληροφοριών μπορεί να επιτευχθεί μέσω της ενεργητικής

ακρόασης, ώστε να καταλάβουμε τι ακριβώς συνέβη και ποια είναι η τωρινή κατάσταση του θύματος. Στη συνέχεια στηρίζουμε το θύμα προκειμένου το ίδιο να εντοπίσει και να κατανοήσει τα προβλήματα και τις ανάγκες του (Πρακτικός Οδηγός για τον Εντοπισμό και την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας, 2021).

- Διευκολύνουμε το θύμα να μας μιλήσει για ό,τι του συνέβη και συγχρόνως το στηρίζουμε ψυχολογικά στη διαδικασία αυτή.

- Ενθαρρύνουμε το άτομο να μας μιλήσει κάνοντας μια ανοιχτού τύπου ερώτηση, για παράδειγμα «τι σε φέρνει σήμερα εδώ;». Όσο το άτομο μας μιλάει το κοιτάμε με προσοχή και δείχνουμε το ενδιαφέρον μας, καταγράφουμε κάποιες βασικές πληροφορίες και παρατηρούμε ταυτόχρονα τα μη λεκτικά μηνύματα που μας δίνει η γλώσσα του σώματος, για παράδειγμα, αν υπάρχει βλεμματική επαφή, τη στάση του σώματος του ατόμου ή τον τόνο της φωνής.

- Συγκεντρώνουμε πληροφορίες για το κοινωνικό ιστορικό του ατόμου, τα προβλήματα που αφορούν την τωρινή του κατάσταση, βλέπουμε τυχόν έγγραφα που έχει μαζί του, το αφήνουμε να μιλήσει για τον εαυτό του, όσα συνέβησαν στο παρελθόν του και κάνουμε διευκρινιστικές ερωτήσεις αν χρειαστεί. Σε καμία περίπτωση δεν πιέζουμε το θύμα για να μας δώσει πληροφορίες όταν το ίδιο δεν είναι έτοιμο και κάνουμε μόνο τις απαραίτητες ερωτήσεις που χρειάζεται για να το βοηθήσουμε. Εάν παρατηρήσουμε ότι θέλει πολύ να μας μιλήσει για κάτι συγκεκριμένο, δίνουμε τον χώρο και τον χρόνο να το κάνει – στο βαθμό που αυτό δεν θα του προκαλέσει αναστάτωση και δε θα χαθεί πολύτιμος χρόνος προκειμένου να ληφθούν τα απαιτούμενα μέτρα. Η λήψη του κοινωνικού ιστορικού είναι κάτι που μπορεί να γίνει σε διαφορετικές φάσεις και όχι από την πρώτη συνεδρία απαραίτητα, καθώς μπορεί να έχουν προτεραιότητα άλλα θέματα άμεσης παρέμβασης, Προσπαθούμε να αποκτήσουμε μία καθαρή εικόνα του τι έχει συμβεί στο θύμα και αξιολογούμε τον κίνδυνο θυματοποίησης ή επαναθυματοποίησης. Διερευνούμε τα γεγονότα που οδήγησαν στην εκμετάλλευση και την αλληλουχία αυτών, όσο αυτό είναι δυνατό. Είναι σημαντικό εδώ να μπορέσουμε να αντιληφθούμε τί, πότε και πού συνέβη στο θύμα η απαγωγή, αν βρίσκεται ακόμα σε κίνδυνο ή αν έχει διαφύγει, εάν έχει υποστεί κακοποίηση, τι είδους (σωματική, σεξουαλική, συναισθηματική, ψυχολογική, λεκτική) και σε τι βαθμό, πριν πόσο καιρό, πού έλαβαν χώρα τα γεγονότα, ποιοι ήταν/είναι οι θύτες και τι επαφή έχει μαζί τους.

- Αφού το θύμα μας μιλήσει για την προσωπική του ιστορία χρειάζεται να δείξουμε ενσυναίσθηση, να μην είμαστε επικριτικοί, να δείξουμε ότι το πιστεύουμε και να τονίσουμε ότι δεν φταίει για αυτό που του έχει συμβεί. Είναι σημαντικό επίσης να το ευχαριστήσουμε για την εμπιστοσύνη που μας έδειξε και να αναγνωρίσουμε τη δύναμη που χρειάστηκε για να μας πει όλα όσα έχει ζήσει. Με αυτόν τον τρόπο, το ενδυναμώνουμε και ενισχύουμε τη σχέση εμπιστοσύνης που χτίζεται μεταξύ μας.

- Στη φάση αυτή χρειάζεται να ενημερώσουμε το θύμα, με όσο πιο απλά λόγια μπορούμε, για το γεγονός ότι η ιστορία του εμπίπτει στην κατηγορία της εμπορίας ανθρώπων, τι σημαίνει αυτό, ότι συνιστά έγκλημα και ότι ως θύμα αυτού του εγκλήματος έχει δικαίωμα να ζητήσει την προστασία του/της αλλά και τη δίωξη των δραστών. Είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι τα θύματα εμπορίας ανθρώπων δεν γνωρίζουν τι σημαίνει «εμπορία ανθρώπων» και τις περισσότερες φορές δεν μπορούν να αντιληφθούν ότι τα ίδια είναι θύματα ενός εγκλήματος. Στη συνέχεια ενημερώνουμε πλήρως για τις επιλογές που έχει να κινηθεί και στις δύο κατευθύνσεις που προαναφέρθηκαν (προστασία θύματος – δίωξη δραστών) και επιβεβαιώνουμε αν και προς ποια κατεύθυνση επιθυμεί να προχωρήσουμε.

4. Αξιολόγηση αναγκών του θύματος εμπορίας

Μετά τη συλλογή πληροφοριών και την ενημέρωση για τις επιλογές και τα δικαιώματά του ατόμου, του δίνουμε χώρο ώστε να μας εκφράσει το ίδιο τις ανάγκες του και τις επιθυμίες του για τα βήματα που θα ακολουθήσουν. Στο στάδιο αυτό αξιολογούνται οι ανάγκες του θύματος, διαδικασία η οποία αποτελεί τον κεντρικό άξονα της διαχείρισης ενός περιστατικού. Οι ανάγκες, οι στόχοι και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει ένα θύμα αξιολογούνται κατά την διάρκεια της συνεργασίας και είναι μια δυναμική διαδικασία που ο/η επαγγελματίας δεν σταματάει εως ότου κλείσει ο φάκελος του περιστατικού. Είναι σημαντικό στην φάση αυτή να χρησιμοποιηθούν οι επικοινωνιακές δεξιότητες μας έτσι ώστε να δημιουργήσουμε χώρο στο άτομο και να ακούσουμε από το ίδιο τον τρόπο που αντιλαμβάνεται την κατάστασή του και την σοβαρότητα αυτής, τις δυνάμεις του, τις δυσκολίες του, τις σχέσεις του με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον του και να το βοηθήσουμε να ορίσει τους δικούς του στόχους βάσει προτεραιοτήτων. Τα πεδία των αναγκών που πρέπει να εξετάσουμε μαζί με το θύμα, ανά προτεραιότητα είναι (Πρακτικός Οδηγός για τον Εντοπισμό και την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας, 2021):

- Άμεση ασφάλεια

Αξιολογούμε τον βαθμό επικινδυνότητας στον οποίο το θύμα είναι εκτεθειμένο αυτή τη στιγμή και λαμβάνουμε υπόψη πώς το ίδιο τον αντιλαμβάνεται στην παρούσα φάση. Διερευνούμε τις συνθήκες στις οποίες ζει, κάνουμε ερωτήσεις ανοιχτού τύπου ώστε δοθεί η δυνατότητα στο άτομο να μας περιγράψει καταστάσεις.

- Υγεία

Εξετάζουμε με βάση τα γεγονότα που περιγράφηκαν αν υπάρχουν ζητήματα υγείας και ιατρικού ιστορικού που χρειάζονται άμεση παρέμβαση. Για παράδειγμα, χρόνια προβλήματα υγείας, περιπτώσεις σωματικής ή σεξουαλικής κακοποίησης. Διερευνούμε αν υπάρχουν τραύματα που χρειάζονται εξέταση και φροντίδα, αν το περιστατικό σεξουαλικής κακοποίησης είναι πρόσφατο χρειάζεται να γίνουν συγκεκριμένες εξετάσεις και να παρασχεθεί η κατάλληλη αγωγή. Πρέπει να γνωρίζουμε ότι εάν το θύμα επιθυμεί να κινήσει διαδικασίες προκειμένου να ασκηθεί ποινική δίωξη, είναι χρήσιμη η έγκαιρη εξέταση από ιατροδικαστή και η χορήγηση ιατρικής γνωμάτευσης.

- Ψυχοκοινωνική κατάσταση

Εντοπίζουμε ενδείξεις ψυχολογικών και κοινωνικών επιπτώσεων, που αφορούν την εμφάνισή του, τον ύπνο, τη διατροφή, αλλά και την προηγούμενη της εμπειρίας καθημερινότητά του, τις δραστηριότητες, τη σχέση με τον περίγυρό του. Αναγνωρίζουμε τις τραυματικές εμπειρίες και τα συναισθήματα που εκφράζει μέσα από τη στάση του, τη γλώσσα του σώματος του, τις εκφράσεις του, τα λεγόμενά του και το βοηθάμε να κατανοήσει ότι είναι φυσιολογικά τοποθετώντας τα στο πλαίσιο των συνεπειών του βιώματος της εκμετάλλευσης (απότομες εναλλαγές συναισθημάτων, άγχος, φόβος, ενοχές, θυμός, ντροπή, αίσθημα απελπισίας και αβοήθητου, απώλεια εμπιστοσύνης προς τους ανθρώπους, απώλεια αυτοεκτίμησης, απώλεια αυτοελέγχου και αυτοπροσδιορισμού, απώλεια ταυτότητας). Εξίσου σημαντικό με τα παραπάνω είναι να εντοπίσουμε τα δυνατά σημεία του θύματος, τον βαθμό ανθεκτικότητας, τα ενδιαφέροντα του, πράγματα που έκανε στο παρελθόν και το ευχαριστούσαν ή ήταν καλός/ή σε αυτά, πράγματα και ανθρώπους που του δίνουν κουράγιο και ελπίδα. Σε αυτά τα δυνατά σημεία είναι που πρέπει να βασιστούμε και να ενδυναμώσουμε σταδιακά το θύμα.

- Νομικές διαδικασίες και δικαιώματα

Είναι σημαντικό να αντιληφθεί ο/η επαγγελματίας ότι αυτό που περιγράφει ότι έχει βιώσει το θύμα, νομικά αντιστοιχεί στην κατηγορία εγκλήματος, με βάση τον ισχύοντα ποινικό κώδικα αλλά και το διεθνές δίκαιο. Οφείλουμε να ενημερώσουμε το θύμα για αυτή την πληροφορία καθώς και για τα δικαιώματά του. Στη συνέχεια, -εφόσον μιλάμε για ενήλικο θύμα – του παραχωρούμε χώρο και χρόνο ώστε να αποφασίσει εάν επιθυμεί να κινηθεί νομικά προς τους δράστες και να διεκδικήσει τα δικαιώματά του. Η διαδικασία της λήψης αυτής της απόφασης από τον/την εξυπηρετούμενο/-η είναι κάτι που χρειάζεται χρόνο και μπορούμε να τον/την ενημερώσουμε ότι, όποτε εκείνος/-η θελήσει και λάβει την συγκεκριμένη απόφαση, έχει το δικαίωμα να μας το πει προκειμένου να βοηθήσουμε να κινηθεί ανάλογα.

- Διοικητικές, υλικές και εκπαιδευτικές/εργασιακές ανάγκες

Ανάλογα με το ιστορικό της περίπτωσης που διερευνούμε, το προφίλ και την κατάσταση στην οποία βρίσκεται το άτομο την συγκεκριμένη χρονική στιγμή που αναλαμβάνουμε τη στήριξή του, είναι πολύ πιθανό να χρειαστεί να μεριμνήσουμε ταυτόχρονα και για τα διοικητικά ζητήματά που αφορούν την προστασία και την ομαλή ένταξή του στη χώρα προέλευσης. Για παράδειγμα, ίσως χρειαστεί βοήθεια σε έκδοση ΑΜΚΑ ή ΑΦΜ, πρόσβαση σε επιδόματα που τυχόν δικαιούται κ.λπ.. Η διευθέτηση αυτών των ζητημάτων θα διευκολύνει επίσης τις διαδικασίες εύρεσης εργασίας αλλά και τη συμμετοχή σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες, όπως η εκμάθηση της τοπικής γλώσσας και/ή η ένταξη του σε κάποια εκπαιδευτική βαθμίδα.

4. Διαμόρφωση εξατομικευμένου σχεδίου δράσης

Μετά τη λήψη της συναίνεσης, την συγκέντρωση πληροφοριών και την αξιολόγηση των αναγκών του θύματος, ο/η επαγγελματίας, σε συνεργασία πάντα με το ίδιο το άτομο, προχωράει στη διαμόρφωση ενός εξατομικευμένου σχεδίου δράσης, το οποίο θα διαμορφωθεί βάσει των αναγκών και των επιθυμιών του ατόμου, με απώτερο στόχο την προστασία και την αυτονομία του. Στο στάδιο αυτό, πρέπει να καθοριστούν οι ενέργειες που πρέπει να γίνουν. (Οδηγός για τον Εντοπισμό και την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας, 2021).

Το σχέδιο δράσης πρέπει να περιλαμβάνει τόσο άμεσους και βραχυπρόθεσμους στόχους όσο και μακροπρόθεσμους και είναι δουλειά του επαγγελματία να βοηθήσει το θύμα να εντοπίσει ποιες ανάγκες του χρειάζεται να καλυφθούν πρώτα, ποιες είναι οι διαθέσιμες εναλλακτικές λύσεις και ποια τα βήματα που χρειάζονται για την επίτευξη των στόχων του.

- Εντοπίζουμε μαζί με το άτομο του πόρους που είναι διαθέσιμοι, αρχίζοντας από την αξιοποίηση πόρων του κοινωνικού περιβάλλοντος του (άτομα που μπορεί να εμπιστευθεί όπως φίλοι και συγγενείς) μέχρι και τη συνεργασία με τους κατάλληλους φορείς, έτσι ώστε να καλυφθούν ολιστικά οι ανάγκες του θύματος.
- Προτρέπουμε το ίδιο να αποφασίσει ποια θα είναι τα επόμενα βήματα και το εμπλέκουμε ενεργά στη διαδικασία διαμόρφωσης του σχεδίου δράσης, τις δυνατότητες που το άτομο έχει. Εφόσον καταστεί απαραίτητο, μπορούμε να κλείσουμε τακτικά ραντεβού ώστε να διερευνούμε τη δυνατότητα του ατόμου να συνεργαστεί με εξωτερικούς φορείς που ίσως χρειαστεί να το παραπέμψουμε, μεριμνώντας για την ασφάλεια, τη συνοδεία του και τις απαιτήσεις του προγράμματος του.
- Εξηγούμε στο θύμα την αναμενόμενη έκβαση της περίπτωσης του και μπορεί να προσδοκά από τους εκάστοτε φορείς, τις δυνατότητες αλλά και τους περιορισμούς. Για παράδειγμα, μπορεί να παραπέμψουμε για κάποια υπηρεσία σε εξωτερικό φορέα και να λόγω της λίστας αναμονής, των περιορισμένων θέσεων να απαιτείται χρόνος για την παροχή υπηρεσιών. Συζητάμε ξανά τις προσδοκίες του θύματος και το διαβεβαιώνουμε ότι εμείς θα κάνουμε το καλύτερο που μπορούμε για να το βοηθήσουμε.
- Απαντάμε σε τυχόν απορίες του θύματος και αν χρειαστεί του παρέχουμε γραπτώς το πλάνο που συμφωνήσαμε. Έτσι το βοηθάμε να έχει και το ίδιο μια εικόνα των αποφάσεων και των αναγκών που συμφωνήθηκαν από κοινού.

5. Εφαρμογή του σχεδίου δράσης

Στο στάδιο αυτό, ξεκινά η υλοποίηση του πλάνου και των βημάτων που συμφωνήθηκαν με τον/την εξυπηρετούμενο/-η, το οποίο περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενέργειες(Πρακτικός Οδηγός για τον Εντοπισμό και την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας,2021).

- Παραπομπές και πρόσβαση σε υπηρεσίες: Σε κάθε περιστατικό που καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε, ο/η υπεύθυνος/η επαγγελματίας έχει, μεταξύ άλλων, την ευθύνη του συντονισμού και της εποπτείας των απαιτούμενων διαδικασιών ώστε να καλυφθούν οι ανάγκες του θύματος. Αυτό δεν συνεπάγεται την κάλυψη όλων αυτών των αναγκών από ένα συγκεκριμένο φορέα αλλά ότι ο/η υπεύθυνος/η επαγγελματίας έχει αναλάβει να διασυνδέσει το θύμα με τις αναγκαίες Υπηρεσίες. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω της διαδικασίας «παραπομπής» σε έναν άλλο φορέα που κρίνεται αρμόδιος και κατάλληλος για την παροχή συγκεκριμένης υπηρεσίας.
- Τι δεν είναι η παραπομπή: Η διαδικασία της παραπομπής δεν περιλαμβάνει την απλή ενημέρωση του θύματος για την ύπαρξη μιας άλλης Υπηρεσίας την οποία μπορεί να αναζητήσει και να απευθυνθεί μόνο του, αλλά εμπεριέχει μια σειρά ενεργειών που απαιτούνται από τον/την επαγγελματία ώστε να διασυνδέσει το άτομο με την εκάστοτε υπηρεσία. Αυτό προϋποθέτει ότι οι επαγγελματίες που αναλαμβάνουν τη στήριξη θυμάτων εμπορίας ανθρώπων γνωρίζουν τις υπάρχουσες διαθέσιμες τοπικές υπηρεσίες καθώς και τα βήματα που απαιτούνται για την πρόσβαση σε αυτές. Χρειάζεται επομένως να είναι σε θέση να εντοπίσουν και να «ταιριάξουν» το κάθε θύμα, ανάλογα με το προφίλ και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, με την αντίστοιχη Υπηρεσία. Αυτό πρακτικά επιτυγχάνεται με την άμεση επικοινωνία του/της επαγγελματία με τον φορέα (μέσω τηλεφώνου ή email) και πάντα κατόπιν ενημέρωσης και συναίνεσης του θύματος, ακολουθώντας τις διαδικασίες που απαιτούνται για την παραπομπή στον φορέα (π.χ. συμπλήρωση φόρμας παραπομπής, παροχή πληροφοριών του ιστορικού του θύματος κλπ.). Έπειτα, ορίζεται ραντεβού με βάση τη διαθεσιμότητα και ενημερώνεται ο/η επαγγελματίας που διαχειρίζεται το περιστατικό. Ο/Η επαγγελματίας αναλαμβάνει την επικοινωνία με το θύμα και με τον φορέα σε περίπτωση που χρειαστεί, για να ενημερωθεί για την πορεία της παραπομπής και των παρεχόμενων υπηρεσιών. Σε περιπτώσεις που κάποιο είδος υπηρεσίας που έχει ανάγκη το θύμα παρέχεται από τον ίδιο τον φορέα στον οποίο βρίσκεται και ο/η υπεύθυνος/η επαγγελματίας, τότε πραγματοποιείται εσωτερική παραπομπή στο αρμόδιο τμήμα, ακολουθώντας την εσωτερική διαδικασία του φορέα.

- Συντονισμός των ενεργειών των συνεργαζόμενων Φορέων για την υλοποίηση του σχεδίου δράσης.

Μέσα από τη συνεχή παρακολούθηση των βημάτων που υλοποιήθηκαν με βάση το σχέδιο δράσης, γίνεται έλεγχος για τον εντοπισμό τυχόν εμποδίων στη λήψη υπηρεσιών του θύματος. Για παράδειγμα, μπορεί να διαπιστωθεί ότι το θύμα δεν ανταποκρίνεται στη συνεργασία με Φορέα στον οποίο παραπέμφθηκε, χωρίς να προσέρχεται στα ραντεβού του και συνεπώς ή να νιώθει φόβο ή να άλλαξε γνώμη σχετικά με τα βήματα που συμφωνήθηκαν, να υπάρχει δυσκολία με τη διερμηνεία στον άλλο φορέα (λόγω διαλέκτου, φύλου του/της διερμηνέα-π.χ. γυναίκες θύματα που φοβούνται να μιλήσουν σε άντρες διερμηνείς) και αυτό να λειτουργεί αποτρεπτικά προς το θύμα, καθιστώντας δύσκολη την συνεργασία. Στις περιπτώσεις αυτές η αναπροσαρμογή του πλάνου παρέμβασης κρίνεται αναγκαία (Πρακτικός Οδηγός για τον Εντοπισμό και την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας, 2021).

- Συνηγορία και προάσπιση των δικαιωμάτων του θύματος.

Κατά τον συντονισμό των ενεργειών, των παραπομπών και της παροχής διαφόρων υπηρεσιών, αξιολογείται η αποτελεσματικότητα στην κάλυψη των αναγκών του θύματος, στην υπεράσπιση των επιθυμιών και αναγκών του. Πολύ συχνά ο/η επαγγελματίας, εκπροσωπεί το θύμα και μεριμνά για τις ιδιαίτερες ανάγκες του, τους προβληματισμούς και τις δυσκολίες του και να συνηγορεί υπέρ της λήψης εξειδικευμένων υπηρεσιών. Μια από τις ενέργειες στις οποίες μπορεί να προβεί ο/η υπεύθυνος/η επαγγελματίας είναι και η συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς και επαγγελματίες ώστε να διευθετηθούν πιο αποτελεσματικά ενδεχόμενα προβλήματα, να αποφευχθεί η επικάλυψη υπηρεσιών, να αλληλοβοηθηθούν οι επαγγελματίες που εμπλέκονται, με στόχο την παροχή στήριξης και προστασίας του θύματος (Πρακτικός Οδηγός για τον Εντοπισμό και την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας, 2021).

5.3 Τριτογενής πρόληψη

Κατά τη διάρκεια της δημιουργίας του σχεδίου δράσης ο εξυπηρετούμενος έχει συμφωνήσει ότι θα ακολουθήσει συνεργασία μεταξύ του ίδιου και του/της Κοινωνικού Λειτουργού με σκοπό να παρέχεται η κατάλληλη στήριξη και να επαναξιολογείται το σχέδιο δράσης που συμφωνήθηκε (Πρακτικός οδηγός για τον Εντοπισμό και την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας, 2021).

- Η παρακολούθηση της πορείας της κάθε περίπτωσης περιλαμβάνει προγραμματισμένα ραντεβού με τον εξυπηρετούμενο ή και τηλεφωνικές επικοινωνίες ανά τακτά χρονικά διαστήματα τα οποία διαμορφώνονται βάσει των αναγκών του θύματος.
- Ο επαγγελματίας σε άμεση συνεργασία με τον εξυπηρετούμενο επαναξιολογούν τα βήματα που λειτούργησαν θετικά, εξετάζοντας τι δεν βοήθησε και ποιές αλλαγές θα μπορούσαν να γίνουν με γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον του θύματος. Εξετάζεται ο βαθμός επίτευξης των στόχων που τέθηκαν στην αρχή. Η ασφάλεια του θύματος είναι από τις πρώτες και άμεσες ανάγκες που πρέπει να καλυφθούν.
- Σε περίπτωση που η κατάσταση δεν παρουσιάζει βελτίωση ή παραμένει στάσιμη συζητάμε για τις εναλλακτικές που μπορεί να υπάρχουν, προσαρμόζουμε στο σχέδιο δράσης τα νέα βήματα και προχωράμε στην εκ νέου εφαρμογή του, επαναλαμβάνοντας τα προηγούμενα βήματα
- Δεν ξεχνάμε ότι η συνεργασία με τα θύματα εμπορίας ανθρώπων είναι μια δύσκολη διαδικασία με πολλά βήματα και είναι πολύ πιθανό να χρειαστεί να επαναλάβουμε αρκετές φορές τα ίδια βήματα ή να χρειαστεί πολύς χρόνος και υπομονή μέχρι να παρατηρήσουμε την αναμενόμενη αλλαγή στην πορεία της παρέμβασης. Συμβαίνει επίσης αρκετά συχνά το θύμα απροειδοποίητα να επανέλθει σε δεύτερο χρόνο προκειμένου να αναζητήσει την υποστήριξη μας. Σε κάθε περίπτωση, εξηγούμε ότι είμαστε διατεθειμένοι να βοηθήσουμε, δείχνουμε ενσυναίσθηση, κατανοώντας την δυσκολία της κατάστασης και έχοντας στο μυαλό μας ότι τα άτομα που έχουν υποστεί κακοποίηση και είναι θύματα εμπορίας χρειάζονται χρόνο προκειμένου να πάρουν αποφάσεις για αλλαγή.

Εφόσον όλα τα προηγούμενα βήματα καλυφθούν , ο/η εξυπηρετούμενος δηλαδή έχει παραμείνει στη συνεργασία μας, έχει λάβει τις αναγκαίες υπηρεσίες, τότε μπορούμε να κλείσουμε την υπόθεση. Πρακτικά, υπάρχουν οι εξής περιπτώσεις οι οποίες οδηγούν στο κλείσιμο μιας υπόθεσης και αυτές είναι οι εξής (Πρακτικός οδηγός για τον Εντοπισμό και την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας, 2021):

- Το θύμα έχει βρει ανταπόκριση στα αιτήματά του, οι ανάγκες του έχουν καλυφθεί ολιστικά, έχει φτάσει στην υλοποίηση του τελικού και επιθυμητού στόχου που είναι η ενδυνάμωση και εξασφάλιση της αυτονομίας του. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει: την κοινωνική του ένταξη στη χώρα προορισμού ή την εθελούσια επιστροφή του στη χώρα προέλευσης.
- Το θύμα δεν έχει ολοκληρώσει τη λήψη υπηρεσιών, όμως αποφασίζει να τερματίσει, είτε γιατί θεωρεί ότι καλύφθηκαν οι βασικές του ανάγκες είτε γιατί δεν επιθυμεί να λάβει υποστηρικτική βοήθεια. Σε αυτή την περίπτωση μπορεί να το εκφράσει το ίδιο ή μπορεί να σταματήσει απροειδοποίητα να προσέρχεται στα ραντεβού. Και στις δύο περιπτώσεις δείχνουμε σεβασμό για την απόφασή του και μετά από ένα εύλογο χρονικό διάστημα μπορούμε να προχωρήσουμε στο κλείσιμο της περίπτωσης.
- Το θύμα μεταφέρεται σε άλλη περιοχή εντός της χώρας ή παρέχεται στέγαση σε φορέα ο οποίος αναλαμβάνει πλέον τη στήριξή του. Στις περιπτώσεις αυτές, ο/η υπεύθυνος/η επαγγελματίας έχει την ευθύνη να παραδώσει την περίπτωση στον νέο φορέα που αναλαμβάνει πια το περιστατικό. Ακολουθείται μια συγκεκριμένη διαδικασία με βήματα, όπου ο νέος φορέας ενημερώνεται επαρκώς για την πορεία του περιστατικού για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα προκειμένου για διασφαλιστεί η συνέχεια της συνεργασίας με το θύμα. Στο τελευταίο στάδιο, υπενθυμίζουμε στο θύμα ότι ως επαγγελματίες παραμένουμε διαθέσιμοι οποιαδήποτε στιγμή το θύμα αλλάξει γνώμη ή θελήσει για οποιοδήποτε λόγο να αναζητήσει την βοήθεια μας. Η στάση μας αυτή βοηθά το θύμα παρέχοντας του μια αίσθηση σταθερότητας και ασφάλειας, κάνοντας πιο ομαλή και λιγότερο επώδυνη τη διαδικασία αποχωρισμού και της μετάβασής σε μια νέα κατάσταση στην ζωή του.

Για το κλείσιμο κάθε περίπτωσης ακολουθείται η διαδικασία αξιολόγησης της πορείας του περιστατικού, των ενεργειών, εξετάζοντας τι λειτούργησε θετικά και τι θα μπορούσε

να βελτιωθεί και να εφαρμοστεί διαφορετικά σε μελλοντικές περιπτώσεις. Η διαδικασία αξιολόγησης συνιστά μια εσωτερική διαδικασία κάθε φορέα που παρέχει υπηρεσίες προστασίας σε θύματα εμπορίας ανθρώπων, με ανατροφοδότηση μεταξύ επαγγελματιών, ανταλλαγή των πρακτικών που χρησιμοποιήθηκαν και εύρεση λύσεων σε προβλήματα που προέκυψαν κατά τη διαχείριση των περιπτώσεων, με στόχο τη βέλτιστη παροχή υπηρεσιών για προστασία, ενδυνάμωση και αυτονομία των θυμάτων(Πρακτικός οδηγός για τον Εντοπισμό και την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας, 2021).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 :ΜΕΘΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1 Στόχος και Σκοπός της Έρευνας

Η παρούσα έρευνα διενεργήθηκε με σκοπό την διερεύνηση των περιπτώσεων σωματεμπορίας ανηλίκων (trafficking) που φτάνουν στις Αστυνομικές Αρχές, στην Εισαγγελία Ανηλίκων και σε Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας. Απώτερος στόχος της μελέτης είναι η διερεύνηση των επιπτώσεων αυτού του κοινωνικού φαινομένου στα παιδιά θύματα.

6.2 Επιλογή Ποιοτικής Έρευνας

Η ποιοτική έρευνα αποτελεί στρατηγική έρευνας που εστιάζει στον λόγο και όχι στην ποσοτική συλλογή και ανάλυση δεδομένων. Είναι μια επαγωγική προσέγγιση που συνδυάζει θεωρία και έρευνα και επικεντρώνεται στη διαμόρφωση θεωριών και περιλαμβάνει στοιχεία της κοινωνικής πραγματικότητας τα οποία συνεχώς μεταβάλλονται και εξελίσσονται (Bryman, 2017).

Ο Hayes (1997) εντοπίζει πολλαπλές και διακριτές σημασίες της έννοιας «ποιοτική έρευνα». Ποιοτική έρευνα είναι η έρευνα που διεξάγεται χωρίς να χρησιμοποιηθούν αριθμητικά δεδομένα και μαθηματικοί υπολογισμοί. Οι ποσοτικές αναλύσεις είναι αρκετά πιθανό να εμπεριέχονται ακόμα και στο πλαίσιο μιας ποιοτικής έρευνας, όπως επίσης και σε μια ποσοτική έρευνα μπορούν να χρησιμοποιηθούν ερωτήσεις ανοιχτού τύπου. Σε μια δεύτερη προσέγγιση, η ποιοτική έρευνα πραγματοποιείται σε πραγματικές συνθήκες που δεν υπόκεινται στον έλεγχο πειραματικών και τεχνητών εργαλείων. Ο Parker (1995) υποστηρίζει ότι οι ποσοτικές έρευνες είναι χρήσιμες στην πραγματοποίηση ερευνών που έχουν ως αντικείμενο μελέτης ελεγχόμενες, πειραματικές εργαστηριακές συνθήκες, ενώ οι ποιοτικές έρευνες είναι καταλληλότερες για την μελέτη των γεγονότων στο πλαίσιο που λαμβάνουν χώρα (Ισάρη Φ. και Πούρκος Μ., 2015).

Σύμφωνα με μια τρίτη προσέγγιση, στις ποιοτικές προσεγγίσεις ο ερευνητής δίνει έμφαση στην μελέτη των δεδομένων και των νοημάτων που αναλύουν τις συμπεριφορές των ανθρώπων. Σύμφωνα με την Willing (2001), οι ποιοτικοί ερευνητές εστιάζουν στην απόδοση νοήματος που δίνουν οι ίδιοι οι άνθρωποι βάσει του τρόπου με τον οποίο οι ίδιοι βιώνουν τα γεγονότα. Τέλος, σε αρκετές ποιοτικές προσεγγίσεις αντικείμενο μελέτης αποτελεί η περιγραφή της συμπεριφοράς των υποκειμένων (Hayes, 1997), σε αντίθεση με τις ποιοτικές έρευνες που δεν εστιάζουν τόσο στη συμπεριφορά, όσο σε κάποιες εσωτερικές δομές (Lund, 2005, Ισάρη Φ. και Πούρκος Μ., 2015).

Σύμφωνα με μια τέταρτη προσέγγιση, η ποιοτική έρευνα απορρίπτει το μοντέλο έρευνας που κυριαρχεί στις φυσικές επιστήμες (Hayes, 1997). Οι ποιοτικοί ερευνητές δίνουν έμφαση στη μελέτη του κοινωνικο-ιστορικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος, με βάση τις εμπειρίες των υποκειμένων και των συμμετεχόντων σε αυτή την έρευνα. Η ποιοτική έρευνα είναι νατουραλιστική, συγκειμενική (contextual), πλαίσιοθετημένη (situated), ερμηνευτική (Ισάρη Φ. και Πούρκος Μ., 2015, Henwood & Pidgeon, 1994).

6.2.1 Μεθοδολογία Μελέτης Περίπτωσης

Η προσέγγιση της μελέτης περίπτωσης είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για εφαρμογή όταν υπάρχει ανάγκη να επιτευχθεί μια εις βάθος εκτίμηση ενός θέματος, γεγονότος ή φαινομένου ενδιαφέροντος, στο φυσικό του πλαίσιο της πραγματικής ζωής. Μια μελέτη περίπτωσης είναι μια ερευνητική προσέγγιση που χρησιμοποιείται για να δημιουργήσει μια εις βάθος, πολύπλευρη κατανόηση ενός περίπλοκου ζητήματος στο πραγματικό του πλαίσιο. Είναι ένα καθιερωμένο ερευνητικό σχέδιο που χρησιμοποιείται εκτενώς σε μια ευρεία ποικιλία επιστημονικών κλάδων, ιδιαίτερα στις κοινωνικές επιστήμες. Μια μελέτη περίπτωσης μπορεί να οριστεί με διάφορους τρόπους με το κεντρικό δόγμα να είναι η ανάγκη να διερευνηθεί ένα γεγονός ή ένα φαινόμενο σε βάθος και στο φυσικό του πλαίσιο (Crowe, S. *et al.*, 2011).

Η μεθοδολογία της μελέτης περίπτωσης εξελίσσεται και επανερμηνεύεται τακτικά. Οι συγκριτικές ή πολλαπλές μελέτες περίπτωσης χρησιμοποιούνται ως εργαλείο για τη σύνθεση πληροφοριών στο χρόνο και στο χώρο για την έρευνα του αντίκτυπου της πολιτικής και της πρακτικής σε διάφορα πεδία της κοινωνικής έρευνας. Οι πηγές αποδεικτικών στοιχείων για

τις μελέτες περίπτωσης περιλαμβάνουν συνεντεύξεις, τεκμηρίωση, αρχειακά αρχεία, άμεσες παρατηρήσεις, συμμετοχική παρατήρηση και φυσικά αντικείμενα. Μια από τις σημαντικότερες πηγές δεδομένων στην ποιοτική έρευνα μελέτης περίπτωσης είναι η συνέντευξη. Εκτός από τις συνεντεύξεις, μπορούν να συγκεντρωθούν έγγραφα και αρχειακά αρχεία για να επιβεβαιώσουν και να ενισχύσουν τα ευρήματα της μελέτης. Για την κατανόηση του φαινομένου ή των συνθηκών που το δημιούργησαν, οι άμεσες παρατηρήσεις μπορούν να χρησιμεύσουν ως άλλη πηγή στοιχείων και μπορούν να διεξάγονται καθ' όλη τη διάρκεια της μελέτης (Alpi KM et Evans JJ., 2019).

6.2.2 Ημι-δομημένες συνεντεύξεις

Στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε ως εργαλείο συλλογής δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν ημι-δομημένες συνεντεύξεις. Η ερευνήτρια επικοινωνήσε με αρκετές Μ.Κ.Ο. όπου αρκετές της απάντησαν αρνητικά λόγω ότι δεν είχαν αναλάβει την τελευταία 5ετία κάποια περίπτωση παιδιού trafficking. Στη συνέχεια προσέγγισε το Γραφείο Προστασίας Ανηλίκων της Υποδιεύθυνσης Ασφάλειας Πατρών, την Κοινωνική Υπηρεσία και την Παιδοψυχιατρική Κλινική του Γενικού Νοσοκομείου Παίδων Πατρών «Καραμανδάνειο», τα Παιδικά Χωριά SOS και την Μ.Κ.Ο. ΑΡΣΙΣ, όπου της απάντησαν θετικά και βοήθησαν στην διεξαγωγή της παρούσας ερευνητικής μελέτης. Προς αποφυγή ταυτοποίησης των ανήλικων θυμάτων trafficking, δεν αναφέρεται από ποια συγκεκριμένη υπηρεσία ανακτήθηκαν οι συγκεκριμένες μελέτες περίπτωσης.

Η ημι-δομημένη συνέντευξη αποτελείται από προκαθορισμένες ερωτήσεις στις οποίες η διάταξη μπορεί να τροποποιηθεί προκειμένου να εξυπηρετείται καταλλήλότερα η μελέτη του κοινωνικού φαινομένου. Η διατύπωση των ερωτήσεων μπορεί να αλλάξει, ορισμένες ερωτήσεις μπορούν να παραληφθούν ή να περιληφθούν επιπλέον ερωτήσεις. Ο συνεντευκτής ορίζει ένα αρχικό θέμα και καθοδηγείται από τις απαντήσεις του ερωτώμενου ώστε να συνεχίσει την επόμενη ακολουθία θεμάτων (Robson C, 2010).

Το σχέδιο της συνέντευξης (interview schedule) μπορεί να είναι απλούστερο από εκείνο της δομημένης συνέντευξης. Τα βήματα που μπορεί να περιλαμβάνουν(Robson C, 2010):

- Εισαγωγικά σχόλια και κατάλογος από επικεφαλίδες θεμάτων και πιθανές βασικές ερωτήσεις για να τεθούν υπό αυτές τις επικεφαλίδες
- Ένα σύνολο από σχετικές διερευνητικές ερωτήσεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

7.1 Μελέτες Περιπτώσεων Παιδιών Θυμάτων Trafficking

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ Α

Στην πρώτη περίπτωση πρόκειται για ένα 13χρονο αγόρι το οποίο εντοπίστηκε στην πόλη της Αθήνας ενώ επαιτούσε. Η χώρα καταγωγής του ήταν η Αλβανία και η χώρα προορισμού ήταν η Ελλάδα.

Το εν λόγω παιδί μεταφέρθηκε από τις Αστυνομικές Αρχές σε Γενικό Παιδιατρικό Νοσοκομείο, όπου εξετάσθηκε από την διεπιστημονική ομάδα.

Κατά την διάρκεια της ανακριτικής διαδικασίας το αγόρι αφηγήθηκε ότι όταν ήταν 8 ετών επέστρεφε μόνος του από το σχολείο και στην διαδρομή τον άρπαξαν βίαια δύο άγνωστα άτομα, του έκλεισαν το στόμα και τον επιβίβασαν σε ένα μικρό πούλμαν. Όταν δε έφτασε στην Ελλάδα, το πρώτο χρονικό διάστημα τον έκλεισαν σε ένα διαμέρισμα, όπου δεν του επιτρεπόταν να βγει έξω από αυτό, και έπρεπε να υπακούει πιστά στις εντολές αυτών των ατόμων.

Στη συνέχεια, το παιδί εξιστόρησε στην παιδοψυχίατρο και την κοινωνική λειτουργό κατά την διάρκεια της παιδοψυχιατρικής εξέτασης του τα εξής:

*«Αυτή η γυναίκα που ήταν στο σπίτι μου μιλούσε στα Αλβανικά,
κάθε φορά που την ρωτούσα που είμαστε και που είναι η μαμά
μου δεν μου απαντούσε. Όταν έβαζα τα κλάματα με χτύπαγε και
με φώναζε. Μου έλεγε ψέματα ότι άμα βγάλω πολλά λεφτά θα με
στείλει πίσω στη μαμά»*

Η συνεντευξιαζόμενη κοινωνική λειτουργός έκανε επίσης αναφορά στα λόγια του παιδιού, αναφορικά με τις συνθήκες στο σπίτι που διέμενε το εν λόγω αγόρι:

*«...ήταν πολύ τρομακτικά μέσα σε όλο αυτό το σκοτάδι, δεν μπορούσα να
δω έξω γιατί όλα τα παράθυρα τα είχαν κλείσει. Όταν εγώ και τα άλλα παιδιά*

τους λέγαμε πότε θα γυρίσουμε στο σπίτι μας, μας έλεγαν όλο αύριο και αύριο μέχρι που καταλάβαμε ότι τόσο καιρό μας έλεγαν ψέματα και μας κορόιδευαν. Όταν φωνάζαμε και κλαίγαμε γιατί δεν αντέχαμε άλλο εκεί μέσα μας έλεγαν «ζώα», «άχρηστα», «τεμπέλικα» και κάποιες φορές μας έκαναν και βασανιστήρια».

Κατά την διάρκεια της διενέργειας παιδοψυχιατρικής εξέτασης του εφήβου διαπιστώθηκε διαταραχή της ψυχικής υγείας του. Πιο συγκεκριμένα, ο έφηβος εκμυστηρεύτηκε στο προσωπικό ότι:

« Όταν δεν είμαι καλά θέλω να πίνω για να ξεχνάω γιατί δεν μπορώ να τα θυμάμαι όσα έγιναν και όσα μου έκαναν. Προσπάθησα να κάνω κακό στο εαυτό μου γιατί δεν άντεχα άλλο τον πόνο αυτό, τα θυμάμαι όλα και τα βλέπω στον ύπνο μου ξανά και ξανά όταν είμαι ταραγμένος. Θέλω να τιμωρηθούν όλοι αυτοί που με οδήγησαν εδώ, δεν αντέχω αυτό τον πόνο. Όλοι οι άλλοι έχουν δικά τους άτομα εγώ δεν έχω κανένα και νιώθω ότι δεν ανήκω πουθενά και ότι είμαι βάρος για όλους, ότι ποτέ κανένας δε θα με θέλει για παρέα».

Έπειτα από σειρά συναντήσεων της δι-επιστημονικής ομάδας με τον έφηβο, επισημάνθηκε ότι οι περιβαλλοντικοί παράγοντες (ψυχοπιεστικές καταστάσεις, άθλιες συνθήκες διαμονής και διαβίωσης, άγνοια προσώπων αναφοράς, κακοποίηση από άγνωστα άτομα), είχαν συντελέσει σε διαταραχή της ψυχικής του υγείας, και ότι ο έφηβος διαγνώστηκε από την παιδοψυχίατρο ότι πάσχει από κατάθλιψη.

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε μέσω διακρατικού προγράμματος που είχε ως στόχο την ανίχνευση των εξαφανισμένων παιδιών, βρέθηκε ότι ο ίδιος ανήλικος είχε καταχωρηθεί στην προαναφερόμενη λίστα με δύο διαφορετικά ονόματα, ενώ στην συνέχεια αποδείχτηκε ότι επρόκειτο για τον αδερφό του που ζει στην Αλβανία.

Αφού ολοκληρώθηκε η παιδοψυχιατρική εξέταση, ακολούθησαν όλες οι διαδικασίες που απαιτούνται ώστε ο έφηβος να φιλοξενηθεί σε πλαίσιο παιδικής προστασίας και να εγγραφεί σε σχολείο της περιοχής.

Ταυτόχρονα, σχηματίστηκε δικογραφία εις βάρος της διακινήτριας που εξωθούσε τον έφηβο στην επαιτεία και κατατέθηκε ο φάκελος στην Εισαγγελία Ανηλίκων. Οι διαδικασίες για την αναγνώριση του εφήβου ήταν ιδιαίτερα χρονοβόρες, όπου υπήρξαν αρκετές καθυστερήσεις και αναβολές και απαιτούσαν την συνεργασία των εμπλεκόμενων αρχών και φορέων. Τελικά, η έκβαση ήταν θετική, όπου βγήκε η απόφαση από την Εισαγγελία Ανηλίκων ότι ο έφηβος αναγνωρίστηκε επίσημα ως θύμα Trafficking.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ Β

Στην δεύτερη περίπτωση παρουσιάζεται ένα κορίτσι το οποίο εντοπίστηκε από τις Αστυνομικές Αρχές όταν ήταν 9 ετών. Η χώρα καταγωγής του παιδιού ήταν η Βουλγαρία και η χώρα προορισμού ήταν η Ελλάδα.

Η ανήλικη εντοπίστηκε από τις Αστυνομικές Αρχές να επαιτεί, ενώ φαινόταν ιδιαίτερα ταλαιπωρημένη. Έπειτα από ερωτήσεις που έγιναν με σκοπό την παροχή βοήθειας προς εκείνη διαπιστώθηκε ότι δεν γνώριζε την Ελληνική γλώσσα, καθώς γνώριζε παρά μόνο μερικές λέξεις. Η ίδια φαινόταν φοβισμένη και συνεχώς απομακρυνόταν από τον ανακριτή και τον διερμηνέα.

Κατόπιν έρευνας στην περιοχή που επαιτούσε, εντοπίστηκε μια ενήλικη γυναίκα την οποία αναγνώρισε το θύμα ως την υπεύθυνη για εκείνη. Οι αστυνομικοί την συνέλαβαν και το προσωπικό της Ασφάλειας Ανηλίκων της Ελληνικής Αστυνομίας την ανάκρισε. Η εν λόγω κυρία στην αρχή αρνήθηκε ότι είχε κάποια εμπλοκή με το συγκεκριμένο κορίτσι, αλλά όταν το κορίτσι προσήλθε στο χώρο της ανάκρισης και άρχισε να της μιλάει, παραδέχτηκε ότι συνόδευε την ανήλικη και επέδειξε στις Αστυνομικές Αρχές ένα έγγραφο με το οποίο -όπως ισχυριζόταν- η μητέρα της ανήλικης της επέτρεπε να την συνοδεύει εντός και εκτός της Ε.Ε. Οι αστυνομικοί που διερεύνησαν περαιτέρω την υπόθεση εξήγησαν στην ανακρινόμενη ότι το έγγραφο που προσκόμισε δεν αποδεικνύει την κατοχή της γονικής μέριμνας ή της προσωρινής επιμέλειας του παιδιού. Η κατηγορούμενη στην συνέχεια ανέφερε ότι το

κορίτσι έχει έναν πατρικό θείο στην Θεσσαλονίκη, όταν όμως της ζητήθηκε να καταθέσει τα στοιχεία του, εκείνη ανέφερε ότι τα είχε χάσει κι έτσι αυτοδικαίως ακολουθήθηκε ποινική δίωξη της εν λόγω διακινήτριας.

Με απόφαση της Εισαγγελίας Ανηλίκων, η ανήλικη νοσηλεύθηκε σε Παιδιατρικό Νοσοκομείο που είχε και παιδοψυχιατρικό τμήμα, προκειμένου να γίνουν οι απαιτούμενες εξετάσεις (έλεγχος μεταδοτικών νοσημάτων και παιδοψυχιατρική εξέταση) και εν συνεχεία να ευρεθεί κατάλληλο Πλαίσιο Παιδικής Προστασίας. Παράλληλα, ξεκίνησε η διαδικασία διενέργειας κοινωνικής έρευνας του οικογενειακού περιβάλλοντος της ανήλικης μέσω της συνεργασίας με την Διεθνή Κοινωνική Υπηρεσία έχοντας διττό στόχο. Από τη μια έπρεπε να διαλευκανθεί αν οι γονείς ή άλλος κοντινός συγγενής του κοριτσιού εμπλέκονταν στο κύκλωμα trafficking, ή εναλλακτικά η πιθανότητα επιστροφής της ανήλικης στο οικογενειακό της περιβάλλον. Επίσης, οι Αστυνομικές Αρχές ανέλαβαν την διερεύνηση του περιβάλλοντος που διαβιούσε η ανήλικη στην Ελλάδα με στόχο τον εντοπισμό περαιτέρω ατόμων που συμμετείχαν στο κύκλωμα trafficking, αλλά φυσικά και την περίπτωση εκμετάλλευσης και άλλων ανηλίκων.

Πρωταρχικός στόχος της δι-επιστημονικής ομάδας της Ασφάλειας Ανηλίκων αποτέλεσε η δημιουργία ενός ασφαλούς κλίματος εμπιστοσύνης, ώστε η ανήλικη να μην φοβάται και να μπορεί να εκμυστηρευτεί όσα έζησε κατά την διάρκεια της κράτησης της από την διακινήτρια και να μπορέσει να τους καθοδηγήσει στο διαμέρισμα όπου διαβιούσε με τους διακινητές. Η Ασφάλεια Ανηλίκων εντόπισε το διαμέρισμα που κρατούνταν η ανήλικη και βρέθηκαν άλλα δύο ανήλικα παιδιά, τα οποία και απομακρύνθηκαν και στάλθηκαν σε κατάλληλο Πλαίσιο Παιδικής Προστασίας.

Στη συνέχεια τα παιδιά εισήχθησαν σε Παιδιατρικό Νοσοκομείο για την διεξαγωγή μιας σειράς ιατρικών εξετάσεων με στόχο την προστασία και κάλυψη των πιθανών ιατρονοσηλευτικών τους αναγκών, καθώς διαβιούσαν σε επιβλαβείς για την σωματική τους υγεία συνθήκες και όπως διαπιστώθηκε δεν είχαν κάνει κανένα εμβόλιο, αλλά και για την πραγματοποίηση Παιδοψυχιατρικής Εκτίμησης.

Ύστερα από προσπάθειες των Αστυνομικών Αρχών για εύρεση των γονέων των εν λόγω παιδιών, εντοπίστηκε η μητέρα του υπό μελέτη κοριτσιού, η οποία δήλωσε ότι διαβιούσε κάτω από τα όρια της φτώχειας μαζί με τον κακοποιητικό σύντροφο της και πατέρα των δύο

ανήλικων παιδιών της, ο οποίος την πίεσε να δώσει προσωρινά την κόρη τους στην εν λόγω κυρία για επαιτεία στην Ελλάδα. Έπειτα από διενέργεια κοινωνικής έρευνας, μέσω της συνεργασίας της Εισαγγελίας Ανηλίκων με την Διεθνή Κοινωνική Υπηρεσία, διαπιστώθηκε ότι η μητέρα αφηγήθηκε με ειλικρίνεια την κατάσταση που επικρατούσε στην οικογένεια της και ήταν όντως θύμα ενδοοικογενειακής βίας και ότι ο σύντροφος της ανήκε σε κύκλωμα trafficking.

Η μητέρα εξήγησε ότι ήταν άνεργη και ένιωθε αβοήθητη, καθώς το οικογενειακό και κοινωνικό της περιβάλλον διαβιούσε εξίσου κάτω από τα όρια της φτώχειας, και η κοινότητα δεν της είχε παράσχει κανενός είδους βοήθεια ως προς την κάλυψη των πολλαπλών βιοτικών της αναγκών. Η ίδια ανέφερε ότι δεχόταν βίαιη σωματική και λεκτική κακοποιητική συμπεριφορά από τον σύντροφο της και έντονες πιέσεις μέχρι να συναινέσει στις απαιτήσεις της διακινήτριας. Στο τέλος, θεωρώντας τον εαυτό της αδύναμο να προσφέρει στην ανήλικη κόρη της και στον μικρότερο γιο της τα απολύτως απαραίτητα για την φροντίδα και την αξιοπρεπή ανατροφή τους, συμφώνησε με την ομοεθνή γυναίκα, η οποία αποτέλεσε εν τέλει την διακινήτρια, θεωρώντας ότι αυτό είναι το καλύτερο και για τα δύο παιδιά της, αφού διασφάλισε την δέσμευση της διακινήτριας ότι θα της επιστρέψει σε λίγους μήνες την κόρη της. Η μητέρα διατεινόταν επίμονα ότι καθώς είχε ήδη περάσει ένας χρόνος από τότε που είχε φύγει η διακινήτρια με την κόρη της, προσπάθησε επισταμένως να την βρει αλλά ότι η διακινήτρια δεν απαντούσε στο τηλέφωνο και ότι σχεδίαζε εκείνη την περίοδο να αποφανθεί στην Εισαγγελία Ανηλίκων, ακόμη και αν αυτό σήμαινε ότι θα έχει και η ίδια κυρώσεις για την συναίνεση της να δώσει, υπό αντίξοες συνθήκες, την κόρη της στην εν λόγω διακινήτρια.

Σχηματίστηκε δικογραφία εις βάρος της διακινήτριας και κατατέθηκε ο φάκελος στην Εισαγγελία Ανηλίκων, μαζί με την κοινωνική έκθεση προκειμένου να διερευνηθεί η δυνατότητα επιστροφής της ανήλικης στην οικογένεια καταγωγής της, με τον όρο να βοηθηθεί από την κοινωνική υπηρεσία της περιοχής της να μπει προσωρινά σε κάποιο ξενώνα για κακοποιημένες γυναίκες και να χωρίσει τον σύντροφο της, για να μπορέσει βρίσκοντας μια αξιοπρεπή εργασία να πάρει πίσω την κόρη της.

Κατόπιν Εισαγγελικής Παραγγελίας, θεωρήθηκε καταλληλότερο να παραμείνει προσωρινά η ανήλικη σε Πλαίσιο Παιδικής Προστασίας, μέχρι να εκδικαστεί η υπόθεση. Η ανήλικη έγινε δεκτή σε ένα Πλαίσιο Παιδικής Προστασίας μιας Μ.Κ.Ο., ώστε μέχρι την εκδίκαση της υπόθεσης να βρίσκεται σε ένα ασφαλές πλαίσιο. Η υπόθεση είναι εν εξελίξει καθώς η

Εισαγγελία Ανηλίκων έχει διατάξει, εκ νέου, διερεύνηση του και εξετάζεται το ενδεχόμενο επιστροφής του κοριτσιού στην μητέρα της. Συγκεκριμένα, η κοινωνική λειτουργός που ενεπλάκη σε αυτή την περίπτωση ανέφερε χαρακτηριστικά ότι το κορίτσι της ανέφερε τα εξής:

«Η μαμά ήταν πολύ καλή και πολύ όμορφη και πάντα την θυμάμαι και κλαίω γιατί μου λείπει και την αγαπάω. Όλο μου λένε ότι θα την δω πάλι και θα είμαι πάλι κοντά της, αλλά αυτό είναι ψέμα. Μου λένε όλο ψέματα σε όλα και δεν το μπορώ άλλο αυτό. Είναι σαν το μπαμπά μου αυτοί οι άνθρωποι, είναι κακοί και άμα τους μιλήσεις άσχημα σε χτυπάνε για να μη το ξανακάνεις. Και αυτός τη χτύπαγε τη μαμά και εκείνη όλο έκλαιγε».

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ Γ

Η τρίτη περίπτωση αφορά ένα αγόρι 11 ετών, με χώρα καταγωγής την Αλβανία και χώρα προορισμού την Ελλάδα.

Το παιδί εντοπίστηκε από ένα πολίτη ενώ επαιτούσε, ο οποίος προσέγγισε το παιδί και μαζί με τα χρήματα του έδωσε ένα χαρτί όπου αναφερόταν η διεύθυνση της Μ.Κ.Ο. που ήταν πολύ κοντά στη περιοχή και του είπε ότι θα τον βοηθήσουν να ξεφύγει από τον δρόμο. Εν συνεχεία ο πολίτης ενημέρωσε την Μ.Κ.Ο., -οι οποίοι εργάζονταν σε πρόγραμμα παροχής βοήθειας σε παιδιά που βρίσκονται στο δρόμο (street social work)- και εξήγησε ότι έχει εντοπίσει ένα παιδί που συστηματικά επαιτεί και φαίνεται αρκετά ταλαιπωρημένο και φανερά υποσιτισμένο.

Το προσωπικό της Μ.Κ.Ο. έχοντας διασφαλίσει Εισαγγελική Εντολή, προσέγγισαν το εν λόγω παιδί εξηγώντας του ότι εκπροσωπούν τον Νόμο, και ότι δεν χρειάζεται να φοβάται ή να ανησυχεί γιατί δεν πρόκειται να επιστρέψει στο δρόμο, κι ότι όλα πλέον όλα θα πάνε καλά για εκείνον.

Το παιδί στην μετέπειτα αναφορά του στον ανακριτή εξήγησε ότι είχε δεχθεί συστηματική σωματική, λεκτική και ψυχολογική κακοποίηση λέγοντας χαρακτηριστικά ότι

«έσβηναν τσιγάρα πάνω στο σώμα μου και βουτούσαν το κεφάλι μου σε λεκάνες με νερό».

Έπειτα από διακριτική έρευνα των Αστυνομικών Αρχών στην γύρω περιοχή εντοπίστηκαν οι διακινητές, οι οποίοι ανάγκαζαν και άλλα δύο παιδιά να επαιτούν. Οι διακινητές ισχυρίστηκαν ότι ο πατέρας έδωσε την συγκατάθεση του ώστε το παιδί να ταξιδέψει στην Ελλάδα, με σκοπό να εργάζεται και να πηγαίνει σχολείο κι έδειξαν στις Αστυνομικές Αρχές έγγραφο, το οποίο όμως δεν αποδείκνυε την κατοχή επιμέλειας του ανηλίκου. Στην συνέχεια αυτοδικαίως κινήθηκε ποινική δίωξη εναντίον των διακινητών, για αρπαγή ανηλίκου και εμπλοκή τους σε κύκλωμα trafficking.

Ο εντοπισμός των γονέων δεν κατέστη δυνατός, καθώς τα στοιχεία ταυτοποίησης ήταν ελλιπή και οι διακινητές δεν είχαν στην κατοχή τους τα απαιτούμενα έγγραφα, τα οποία οι ίδιοι κατέστρεψαν αφότου το παιδί έφτασε στην χώρα μας. Δυστυχώς, οι προσπάθειες για τον εντοπισμό των γονέων και του συγγενικού περιβάλλοντος του ανηλίκου απέβησαν άκαρπες και έτσι το παιδί φιλοξενήθηκε προσωρινά σε Πλαίσιο Παιδικής Προστασίας μιας Μ.Κ.Ο., με στόχο την άμεση έναρξη απαραίτητων διαδικασιών για εφαρμογή του Θεσμού της Υιοθεσίας.

Το παιδί στο νέο πλέον περιβάλλον όπου διαβιεί καλύπτονται όλες οι βιοτικές και εκπαιδευτικές του ανάγκες και αναπτύσσει φιλίες. Στην προσπάθεια του να απαλλαγεί από τις αρνητικές εμπειρίες του παρελθόντος κάνει ψυχοθεραπεία, με παιδοψυχίατρο του Κέντρου Στήριξης της Μ.Κ.Ο. που τον φιλοξενεί. Του παρέχονται μαθήματα από το Κέντρο Μαθησιακής και Παιδαγωγικής Υποστήριξης της Δομής, έτσι ώστε να καλυφθούν τα εκπαιδευτικά ελλείματα που παρουσιάζει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Η ανωτέρω περίπτωση αποτελεί εξαίρεση για την συνήθη έκβαση των περιστατικών, καθώς το παιδί αναζήτησε βοήθεια και κατάφερε να ξεφύγει από τους διακινητές.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ Δ

Η τέταρτη περίπτωση αφορά μια 17χρονη ανήλικη, με χώρα καταγωγής την Ρουμανία και χώρα προορισμού την Ελλάδα. Η ανήλικη προσήλθε στην χώρα μας όταν ήταν αρκετά μικρότερη με υπόσχεση στους γονείς της ότι θα διαβιεί σε καλύτερες συνθήκες διαβίωσης,

θα της παρέχεται εκπαίδευση και εργασία κι ότι η γυναίκα ομοεθνής της που θα την έφερνε στη χώρα μας θα την βοηθούσε να εκδώσει τα απαιτούμενα έγγραφα για την άδεια διαμονής της και θα έστελνε συστηματικά χρήματα σε αυτούς καθώς και ότι θα τους ενημερώνει για την πρόοδο της κόρης τους.

Σε αναφορά της η έφηβη ανέφερε τα εξής:

«Η γυναίκα αυτή είναι κακή και μαζί με έναν άλλο άντρα που στην αρχή μου είπε να γίνουμε ζευγάρι με έφεραν στην Ελλάδα για να έχω ένα καλύτερο μέλλον, να δουλεύω για να τους στέλνω χρήματα και να πηγαίνω και σε σχολείο. Μετά, μόλις ήρθαμε στην Ελλάδα και εκείνη και αυτός που έκανε τον σύντροφο μου με είχαν κλεισμένη σε ένα κτήριο και εκεί μου έφερναν άλλους άντρες που με χτύπαγαν και με βίαζαν»

Η διακινήτρια λοιπόν την εξώθησε στην πορνεία, και συγκεκριμένα της επέβαλλε να ντύνεται με συγκεκριμένα προκλητικά ρούχα ώστε να μοιάζει αρκετά μεγαλύτερη και να μην αντιδρά σε οποιαδήποτε προσταγή των «πελατών». Τα ραντεβού κανονιζόταν από την ίδια την διακινήτρια, ενώ ως τόπος συνάντησης χρησίμευαν εγκαταλελειμμένα κτήρια απομακρυσμένων περιοχών.

Οι μέθοδοι στρατολόγησης που χρησιμοποιήθηκαν στην συγκεκριμένη περίπτωση ήταν οι ψεύτικες υποσχέσεις για καλύτερες συνθήκες ζωής, καθώς η διακινήτρια είχε υποσχεθεί στους γονείς της ανήλικης να της βρει εργασία στην Ελλάδα. Η υπόσχεση καλύτερων συνθηκών, η παρακράτηση εγγράφων και η απομόνωση της ανήλικης, αποτέλεσαν το περιβάλλον που ώθησε την συγκεκριμένη έφηβη στην σεξουαλική εκμετάλλευση της.

Η ανήλικη συνεχίζοντας να υπακούει στις προσταγές της διακινήτριας, εντοπίστηκε κατόπιν καταγγελίας από πολίτη να βρίσκεται σε ένα απόμερο και άθλιο εγκαταλελειμμένο κτίριο, περιμένοντας κάποιο ραντεβού. Η ίδια εντοπίστηκε όταν ήταν 17 ετών. Οι Αστυνομικές Αρχές, λαμβάνοντας υπόψη όσα καταγγέλθηκαν, ενήργησαν άμεσα. Πιο συγκεκριμένα, ο αστυνομικός ο οποίος διερευνούσε την υπόθεση, φορώντας πολιτική ενδυμασία, προσέγγισε την διακινήτρια με σκοπό να κλείσει κάποιο ραντεβού. Ο αστυνομικός που διερευνούσε την υπόθεση φτάνοντας την κανονισμένη ώρα και μέρα στο σημείο που είχε

συμφωνηθεί, οδηγήθηκε σε εγκαταλελειμμένο κτήριο, στο οποίο θα γινόταν η σεξουαλική εκμετάλλευση της ανήλικης. Ταυτόχρονα, αστυνομικές δυνάμεις ακινητοποίησαν και συνέλαβαν την διακινήτρια, η οποία περίμενε εκεί δίπλα για να εισπράξει τα χρήματα από τον υποτιθέμενο «πελάτη».

Για την ανωτέρω υπόθεση σχηματίστηκε δικογραφία κατά της εμπορίας ανηλίκου, η οποία μεταβιβάστηκε στην Εισαγγελία Ανηλίκων και η ανήλικη μεταφέρθηκε σε παιδιατρικό νοσοκομείο προκειμένου να γίνουν όλες οι απαιτούμενες εξετάσεις. Θεωρήθηκε αναγκαία η εισαγωγή της παθούσας σε ψυχιατρική κλινική. Στην διαχείριση του περιστατικού συμμετείχαν ψυχίατρος, ψυχολόγος και κοινωνικός λειτουργός. Η ψυχική υγεία της ανήλικης είχε επιδεινωθεί σε μεγάλο βαθμό από το κακοποιητικό περιβάλλον που είχε ζήσει, ενώ διαγνώστηκε με Μετατραυματική Διαταραχή του Στρες (PTSD).

Έπειτα από έρευνα της κοινωνικής υπηρεσίας, βρέθηκε ως τόπος προσωρινής φιλοξενίας ένας ξενώνας Μ.Κ.Ο, που θα παρείχε στην ανήλικη και ψυχολογική στήριξη. Η ίδια επιθυμούσε να επιστρέψει στην πατρίδα της την Ρουμανία. Πράγματι μετά από έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με την Διεθνή Κοινωνική Υπηρεσία, εντοπίστηκε το οικογενειακό περιβάλλον της ανήλικης και επέστρεψε στους γονείς της.

Στην συγκεκριμένη περίπτωση προκαλεί εντύπωση το γεγονός ότι η ανήλικη βρέθηκε με την συμβολή των πολιτών, κατόπιν καταγγελίας ενώ ο επαναπατρισμός του θύματος αποτελεί σπάνια έκβαση περιστατικού εμπορίας, καθώς λόγω της διακρατικής φύσης της σωματεμπορίας, πολλές φορές οι διακινήτες αλλάζουν τα στοιχεία των θυμάτων.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ Ε

Η πέμπτη περίπτωση αφορά ένα κορίτσι 8 ετών με καταγωγή από την Ρουμανία, η οποία διαβιούσε με τους γονείς της στην Ελλάδα. Η ανήλικη ζούσε υπό συνθήκες κράτησης και επιτήρησης από τους γονείς της, οι οποίοι αποτέλεσαν στην συνέχεια τα πρόσωπα που την εξωθούσαν στην επαιτεία. Η ανήλικη κάποια στιγμή που οι γονείς της έλειπαν βρήκε την ευκαιρία να γλιτώσει από όλα όσα είχε περάσει και ζήτησε βοήθεια από μια κυρία που ζούσε στην ίδια περιοχή. Πράγματι, πήρε τηλέφωνο στην αστυνομία και κατήγγειλε τα εξής:

*«Οι γονείς μου με κακοποιούν, δεν με αφήνουν να πηγαίνω
στο σχολείο, με αναγκάζουν να είμαι όλη την μέρα στο δρόμο
για να τους φέρνω λεφτά».*

Η ανήλικη με την βοήθεια της εν λόγω κυρίας καθοδήγησε τις Αστυνομικές Αρχές στην διεύθυνση όπου διέμενε. Αφού εξασφαλίστηκε Εισαγγελική Εντολή, η Ασφάλεια Ανηλίκων ανέλαβε την μεταφορά της ανήλικης σε παιδιατρικό νοσοκομείο προκειμένου να γίνουν εξετάσεις για έλεγχο μεταδοτικών νοσημάτων και παιδοψυχιατρική εκτίμηση. Η κατάσταση υγείας της ανήλικης είχε επιδεινωθεί σε μεγάλο βαθμό καθώς καθημερινά βρισκόταν εκτεθειμένη στο κρύο και την ταλαιπωρία, ενώ ήταν απόμακρη και φοβισμένη.

Όπως η ίδια ανέφερε στην Κοινωνική λειτουργό και την Παιδοψυχολόγο της παιδιατρικής κλινικής:

*«Δεν θέλω να επιστρέψω σε αυτό το σπίτι, δεν θέλω να με χτυπάνε.
Ο μπαμπάς όταν πίνει γίνεται βίαιος και όταν είναι πολύ πιωμένος με
χτυπάει και μου φωνάζει. Η μαμά δεν με προσέχει, δεν με αφήνουν να
πάω σχολείο. Το μοναδικό που θέλουν από εμένα είναι να τους φέρνω
λεφτά. Άμα δεν κάνω ότι μου λένε όλο με δέρνουν»*

Κατόπιν διερεύνησης των συνθηκών διαβίωσης από την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου, διαπιστώθηκε ότι η ανήλικη είχε ζήσει σε συνθήκες που δεν επέτρεπαν την ομαλή ψυχοκοινωνική της ανάπτυξη και ήταν επιβλαβείς τόσο για την σωματική, όσο και για την ψυχική της υγεία. Οι Αστυνομικές Αρχές, στα πλαίσια έρευνας που πραγματοποίησαν για την διεκπεραίωση της υπόθεσης, εντόπισαν στοιχεία που αφορούσαν την ενασχόληση του πατέρα της ανήλικης με διακίνηση και εμπόριο ναρκωτικών ουσιών. Στην συνέχεια σχηματίστηκε δικογραφία κατά της εμπορίας προσώπων, η οποία διαβιβάστηκε στην Εισαγγελία Ανηλίκων, μαζί με την έκθεση της Κοινωνικής Έρευνας που πραγματοποιήθηκε από την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου.

Από την Εισαγγελία Ανηλίκων κρίθηκε αναγκαία η απομάκρυνση της ανήλικης από τους γονείς της καθώς οι ίδιοι αποτέλεσαν τα πρόσωπα που την διακινούσαν με σκοπό το οικονομικό κέρδος. Έπειτα από έρευνα της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Νοσοκομείου, βρέθηκε Πλαίσιο Παιδικής Προστασίας για την φιλοξενία της ανήλικης σε Μ.Κ.Ο που θα της παρείχε όλα τα εφόδια που χρειάζεται για την ομαλή ανάπτυξη της.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΤ

Στην έκτη περίπτωση, πρόκειται για δύο αγόρια, 6 και 8 ετών με χώρα καταγωγής την Ρουμανία και χώρα προορισμού την Ελλάδα.

Τα παιδιά εντοπίστηκαν από τις Αστυνομικές Αρχές να επαιτούν και να ζητούν βοήθεια από τους περαστικούς. Με απόφαση της Εισαγγελίας Ανηλίκων, τα παιδιά μεταφέρθηκαν σε παιδιατρικό νοσοκομείο, όπου πραγματοποιήθηκαν οι απαραίτητες εξετάσεις (έλεγχος μεταδοτικών νοσημάτων και παιδοψυχιατρική εκτίμηση).

Όταν τα παιδιά ρωτήθηκαν από την Παιδοψυχολόγο και την Κοινωνική λειτουργό του νοσοκομείου για τις συνθήκες στις οποίες μεγάλωσαν, απάντησαν τα εξής:

«Η μαμά μας είναι πολύ καλή και μας αγαπάει, δεν θέλει να μας κάνει κακό. Την αγαπάμε πολύ και θέλουμε να την ξαναδούμε. Μας έχει εξηγήσει ότι πρέπει να ζητάμε χρήματα γιατί δεν μπορεί να βρει δουλειά και πρέπει να έχουμε χρήματα για να τρώμε και να πληρώνουμε το ενοίκιο του σπιτιού που μένουμε. Πότε θα έρθει να μας πάρει;»

Όπως αποδεικνύεται, τα παιδιά δεν είχαν αντιληφθεί ότι εκτίθενται σε κίνδυνο, καθώς η κακοποίηση είχε προέλθει από ένα τόσο αγαπητό για εκείνα πρόσωπο. Όταν η μητέρα εντοπίστηκε από τις Αστυνομικές Αρχές ανέφερε ότι δεν γνωρίζει για ποιο λόγο έχουν απομακρυνθεί τα παιδιά, η ίδια τόνισε ότι τα μεγαλώνει μόνη της λέγοντας:

«Δεν ήξερα ότι αυτό που κάνω είναι κακό για τα παιδιά και ότι θα

γίνει δικαστήριο για αυτό. Ο πατέρας τους δεν με βοηθάει και

χρησιζόμασταν χρήματα. Δεν θέλω να χάσω τα παιδιά μου».

Στην συνέχεια σχηματίστηκε δικογραφία κατά της εμπορίας προσώπων, η οποία κατατέθηκε μαζί με την έκθεση της Κοινωνικής Υπηρεσίας στην Εισαγγελία Ανηλίκων. Η μητέρα δήλωσε στις Εισαγγελικές Αρχές την μεταμέλεια της και τις δυσκολίες που καλείται να αντιμετωπίσει, καθώς ο σύντροφος της την έχει εγκαταλείψει.

Κατόπιν Εισαγγελικής Απόφασης, επιτράπη στην ίδια να συνεχίζει να έχει την επιμέλεια των δυο ανήλικων παιδιών της, υπό την εποπτεία της Ομάδας Προστασίας Ανηλίκων του Δήμου.

7.2 Συμπεράσματα των Μελετών Περίπτωσης

Στις προαναφερθείσες μελέτες περίπτωσης, τα χαρακτηριστικά που παρατηρούνται σε όλα τα παιδιά αφορούν την χρήση σωματικής, λεκτικής και ψυχολογικής βίας ενώ οι περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης των θυμάτων που είχαν εντοπιστεί από τις αρχές ήταν πολύ λιγότερες. Οι διακινητές προκειμένου να αποκτήσουν έλεγχο στις κινήσεις των παιδιών-θυμάτων πολλές φορές τα απειλούσαν χτυπώντας τα και μιλώντας τους εξευτελιστικά. Η φοβισμένη συμπεριφορά σε συνδυασμό με την αίσθηση ανασφάλειας, την έλλειψη εμπιστοσύνης και του έντονου άγχους, ήταν έντονα σε όλες τις περιπτώσεις.

Επιπλέον, οι διακινητές είχαν εκπαιδευτεί ειδικά σε περιπτώσεις που θα τους ζητούνταν στοιχεία των παιδιών, ενίοτε κρατούσαν αληθινά έγγραφα ταυτοποίησης, άλλοτε όμως τα κατέστρεφαν και άλλες φορές παρουσίαζαν έγγραφα με πλαστά στοιχεία. Πολλές φορές, οι ίδιοι δεν συνεργάζονταν με τις Αστυνομικές Αρχές, δίνοντας ψευδείς πληροφορίες με στόχο τον αποπροσανατολισμό των ερευνών. Σε συνδυασμό με την σύνθετη σύνθεση τέτοιων κυκλωμάτων όπου χρησιμοποιούν ψευδώνυμα, τα παιδιά πολλές φορές μπερδεύονταν και δεν γνώριζαν τα αληθινά στοιχεία των διακινητών.

Οι διακινητές ήταν άτομα της εθνικής καταγωγής των θυμάτων, που είχαν πληροφορηθεί για την ευαλωτότητα της οικογένειας και χρησιμοποιώντας δόλια μέσα όπως ψεύτικες υποσχέσεις για καλύτερες συνθήκες ζωής, εκπαίδευση, οικονομική βοήθεια στις

οικογένειες, με συστηματικό τρόπο οδήγησαν τους γονείς να συναινέσουν σε όσα τους είχαν προταθεί. Δεν ήταν λίγες οι φορές, όπου χρησιμοποιούσαν βία ή απήγαγαν τα θύματα, όπως αναφέρθηκε στην ερευνήτρια από τους συνεντευξιαζόμενους. Στόχος για τα κυκλώματα φαίνεται να ήταν οικογένειες με μεγάλο βαθμό ευαλωτότητας, οι οποίες σπάνια θα ήταν σε θέση να πραγματοποιήσουν τις απαιτούμενες ενέργειες για τον εντοπισμό των θυμάτων.

Στην μελέτη περίπτωσης Α, το παιδί εντοπίστηκε χρόνια αργότερα, όταν είχε φτάσει στην εφηβεία. Όσα είχε ζήσει είχαν επιδεινώσει σε μεγάλο βαθμό την κατάσταση της υγείας του, ιδιαίτερα όσον αφορά την ψυχική του κατάσταση. Το παιδί βρέθηκε μέσω προγράμματος, το οποίο υλοποιούνταν σε διακρατικό επίπεδο και εξαιτίας αυτού οι διαδικασίες αποκατάστασης του ήταν ταχύτερες, χωρίς ωστόσο να επιτευχθεί άμεσα το προσδοκώμενο αποτέλεσμα.

Στην μελέτη περίπτωσης Β, η ανήλικη αποτέλεσε θύμα εξαιτίας της δυσχερής οικονομικής θέσης της οικογένειας της καθώς και του κοινωνικού αποκλεισμού που τα μέλη της υφίσταντο. Η ευαλωτότητα της οικογένειας, αποτέλεσε τον κυριότερο παράγοντα που έκανε την ανήλικη στόχο των διακινητών. Οι ψεύτικες υποσχέσεις (ότι η μητέρα θα βλέπει το παιδί, ότι θα υπάρχουν ευκαιρίες για εκπαίδευση) χρησιμοποιήθηκαν ως μέσα με σκοπό την στρατολόγηση της ανήλικης.

Στην μελέτη περίπτωσης Γ, ο ανήλικος βρέθηκε με την συμβολή ειδικών που εργάζονταν σε πρόγραμμα ανίχνευσης παιδιών που βρίσκονται σε κίνδυνο. Αποτελεί εξαίρεση η έκβαση του περιστατικού, καθώς το παιδί με την προτροπή ενός πολίτη ξέφυγε από τους διακινητές και ζήτησε βοήθεια. Και στην περίπτωση αυτή τα έγγραφα του ανηλίκου είχαν παραποιηθεί με αποτέλεσμα να υπάρχει δυσκολία ανεύρεσης της οικογένειας του.

Στην μελέτη περίπτωσης Δ, η ανήλικη η οποία είχε στρατολογηθεί με σκοπό την εξαναγκαστική πορνεία, εντοπίζεται με την βοήθεια των Αστυνομικών Αρχών που αντλήθηκαν την περίπτωση και το γεγονός ότι είναι ανήλικη και κινδυνεύει. Η ανήλικη κατάφερε με την συμβολή των αρχών να επαναπατριστεί, εφόσον της είχε παρασχεθεί η κατάλληλη βοήθεια για την ψυχοκοινωνική της αποκατάσταση. Η οικογένεια της εντοπίστηκε και η ίδια επέστρεψε στους γονείς της.

Στην μελέτη περίπτωσης Ε, παρατηρούμε ότι η ανήλικη είχε στρατολογηθεί από τους ίδιους τους γονείς της, από τους οποίους δέχθηκε τόσο σωματική όσο και ψυχολογική κακοποίηση,

ώστε να υπακούει χωρίς καμία αντίρρηση στις προσταγές τους. Η κατάσταση της ανήλικης ήταν αρκετά κρίσιμη, καθώς άρχισε να συνειδητοποιεί την έκταση της κακοποίησης που είχε υποστεί. Ωστόσο, η ίδια βρήκε την δύναμη και το κουράγιο να ξεφύγει από το σπίτι που κρατούνταν.

Στην μελέτη περίπτωσης ΣΤ, τα δύο ανήλικα παιδιά, αποτελούν αντικείμενο προς εκμετάλλευση από την μητέρα τους, η οποία βρήκε ως μοναδική λύση στα οικονομικά προβλήματα που αντιμετώπιζε την διακίνηση των ανήλικων παιδιών της με σκοπό την επαιτεία. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι η ίδια δεν μπορούσε να κατανοήσει την συγκεκριμένη μορφή κακοποίησης και ότι εξέφρασε την μεταμέλεια της ειλικρινώς, γεγονός που συνέβαλε ώστε η ίδια να κάνει μια νέα αρχή με την βοήθεια ειδικών.

Όπως διαφαίνεται από τις παραπάνω περιπτώσεις, τα παιδιά εντοπίστηκαν αρκετό χρονικό διάστημα αργότερα, όταν η εκμετάλλευση τους από τα κυκλώματα σωματεμπορίας είχε επεκταθεί. Αυτό αποδεικνύει την αδυναμία της κοινωνίας των πολιτών και των εμπλεκόμενων Φορέων και Αστυνομικών Αρχών για άμεση παρέμβαση στις περιπτώσεις κακοποίησης και εκμετάλλευσης των θυμάτων από τους διακινητές. Οι αδυναμίες αφορούν κυρίως την έλλειψη ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, προκειμένου η πολιτεία να είναι σε θέση να αντιληφθεί τα ανωτέρω περιστατικά, τα οποία αρκετές φορές παρατηρούνται σε καθημερινή βάση, όπως η επαιτεία παιδιών.

Επιπρόσθετα, οι περιορισμένες ερευνητικές μελέτες και εκπαιδευτικές δράσεις που πραγματοποιούνται με σκοπό την μελέτη της σωματεμπορίας και την ανίχνευση αντίστοιχων περιπτώσεων, καθιστούν ακόμα δυσκολότερη την σύσταση ενός αποτελεσματικού μηχανισμού με σκοπό την άμεση παρέμβαση και βοήθεια των θυμάτων.

Η εμπορία ανηλίκων είναι λοιπόν ένα οργανωμένο έγκλημα που έχει ως στόχο την εκμετάλλευση ευάλωτων προσώπων από άτομα που κατέχουν μια θέση ισχύος απέναντί τους. Τα παιδιά μπορούν να βρεθούν εύκολα στο στόχαστρο των διακινητών ιδιαίτερα σε περιβάλλοντα που επιτρέπουν την οικονομική εκμετάλλευση και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Τα θύματα δεν έχουν την δυνατότητα να επικοινωνήσουν με άτομα που μπορούν να τους βοηθήσουν, καθώς οι κινήσεις τους είναι ελεγχόμενες και παρακολουθούνται συνεχώς.

Η εκμετάλλευση των ανηλίκων που στρατολογούνται μπορεί να περιλαμβάνει σεξουαλική εκμετάλλευση, εμπόριο οργάνων, παράνομες υιοθεσίες, καταναγκαστική εργασία, ειλωτεία,

επαιτεία, εξαναγκαστικός γάμο, εμπλοκή σε εγκληματικές δραστηριότητες, στρατολόγηση ανηλίκων σε ένοπλες επιχειρήσεις. Ωστόσο, οι περιπτώσεις που φτάνουν στις αρχές είναι πολύ λιγότερες από αυτές που λαμβάνουν χώρα, λόγω του διακρατικού χαρακτήρα της σωματεμπορίας και της φύσης του οργανωμένου εγκλήματος.

Οι λίγες περιπτώσεις που φτάνουν στις αστυνομικές και δικαστικές αρχές αντανakλούν την περιπλοκότητα της σωματεμπορίας. Ιδιαίτερα όταν τα θύματα είναι ανήλικα άτομα είναι ακόμη δυσκολότερο να αποδειχθεί η ορθότητα των στοιχείων, καθώς οι διακινητές παρακρατούν έγγραφα των παιδιών και επιδεικνύουν αρκετές φορές αμφιβόλου αξιοπιστίας έγγραφα, πχ. συμβολαιογραφική αίτηση που αναφέρει ότι παραχωρείται το δικαίωμα της επιμέλειας του παιδιού.

Οι ενέργειες που πραγματοποιούνται για την εξακρίβωση των στοιχείων των παιδιών, είναι λίγες δεδομένου της περιορισμένης πρόσβασης σε μεθόδους που στοχεύουν στην ταυτοποίηση των θυμάτων. Ταυτόχρονα, τα παιδιά αδυνατούν να επικοινωνήσουν αποτελεσματικά και να αναφέρουν στοιχεία της ταυτότητας τους, καθιστώντας ακόμη πιο δύσκολη την διαδικασία ταυτοποίησης.

Τέλος, οι επιπτώσεις του συγκεκριμένου κοινωνικού φαινομένου συνοδεύουν τα θύματα για μια ζωή. Οι τραυματικές εμπειρίες που μπορεί να περιλαμβάνουν κάθε μορφής βία σε συνδυασμό με την εμπλοκή άγνωστων για αυτά προσώπων, οι επιπτώσεις στην υγεία, τα εκπαιδευτικά ελλείμματα και το κοινωνικό στίγμα καθιστούν τον αγώνα τους για ψυχοκοινωνική αποκατάσταση συνεχή και δύσκολο.

7.3 Περιορισμοί έρευνας

Η παρούσα έρευνα διεξήχθη τον Απρίλιο του 2023 και προέκυψαν οι ακόλουθοι Περιορισμοί:

- Δυσκολία ανεύρεσης δείγματος από τους εμπλεκόμενους Φορείς καθώς τα περιστατικά σωματεμπορίας ανηλίκων σπάνια φτάνουν σε αυτούς, λόγω της δυσκολίας εντοπισμού των θυμάτων από τις Αστυνομικές Αρχές.

- Κάποιοι Φορείς επίσης ήταν επιφυλακτικοί να συμμετέχουν στην παρούσα έρευνα, λόγω της σημαντικότητας της τήρησης εμπιστευτικότητας στο συγκεκριμένο ευαίσθητο ζήτημα/κοινωνικό φαινόμενο.
- Ένας σημαντικός αριθμός προσωπικού των εμπλεκομένων Φορέων επικαλέστηκε αυξημένο όγκο εργασίας και για αυτό τον λόγο ανέφεραν ότι αδυνατούν να συμμετέχουν στην παρούσα έρευνα.

4. Από ποιο Φορέα λάβατε παραπομπή για το περιστατικό;

Νοσοκομεία παιδων

Ιατροπαιδαγωγικά κέντρα

Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Εισαγγελία Ανηλίκων

Αστυνομικές αρχές

Λιμενικές αρχές

Πολίτες

5. Σε ποιες από τις παρακάτω μορφές Trafficking παιδιών ανήκει η συγκεκριμένη περίπτωση;

Σεξουαλική εκμετάλλευση

Εμπόριο οργάνων

Παράνομες Υιοθεσίες

Καταναγκαστική εργασία

Ειλωτεία

Επαιτεία

Εξαναγκαστικός Γάμος

Εκμετάλλευση Εγκληματικών Δραστηριοτήτων

Στρατολόγηση Ανηλίκων σε Ένοπλες Επιχειρήσεις

6. Ποιοί ήταν οι κύριοι μέθοδοι στρατολόγησης Trafficking που εντοπίσατε στο συγκεκριμένο περιστατικό;

Ψεύτικες υποσχέσεις για καλύτερες συνθήκες ζωής (π.χ. εργασία επ'αμοιβή)

Ψυχολογικός εκβιασμός

Σωματική κακοποίηση

Σεξουαλική κακοποίηση

Χρήση ψυχοτρόπων χαπιών

Παρακράτηση εγγράφων

7. Ποια ήταν τα άτομα που οδήγησαν το παιδί στην εκμετάλλευση του από τα κυκλώματα σωματεμπορίας;

Γονείς

Λοιποί συγγενείς

Φίλοι

Γνωστοί

Διακινητές

8. Ποιοι παράγοντες θεωρείτε ότι οδήγησαν στην στρατολόγηση του ανηλίκου με σκοπό την εκμετάλλευση του;

Ανεργία γονέων

Διαβίωση κάτω από το όριο της φτώχειας

Ενδοοικογενειακή βία και ανισότητες

Κοινωνικός αποκλεισμός

Συνθήκες απειλητικές για τη ζωή και την ασφάλεια(πχ. Εμπόλεμες περιοχές)

Παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Μεταναστευτικές πολιτικές που αποτρέπουν τη νόμιμη μετακίνηση πληθυσμών

13. Ποιοι ειδικοί ψυχικής υγείας συμμετείχαν στην διαχείριση του περιστατικού;
(κοινωνικός λειτουργός, παιδοψυχίατρος, ψυχολόγος)

14. Πόσο χρονικό διάστημα εργαστήκατε με αυτό το περιστατικό;

15. Μπορείτε να μου περιγράψετε τις ενέργειες που ακολουθήσατε για την διαχείριση του περιστατικού;

16. Ποιές θεωρείτε ότι είναι οι πιο σημαντικές επιπτώσεις για το παιδί;

Προβλήματα σωματικής υγείας

Προβλήματα ψυχικής υγείας

Εκπαιδευτικά ελλείμματα

Προβλήματα συμπεριφοράς

Προβλήματα κοινωνικής ενσωμάτωσης(στίγμα)

17. Ποιά ήταν η τελική έκβαση του περιστατικού;

-Τοποθετήθηκε σε ανάδοχη οικογένεια όπου οι θετοί γονείς κατάγονται από την ίδια εθνικότητα με το παιδί/έφηβο;

-Φιλοξενήθηκε σε κάποιο Ξενώνα για πρόσφυγες (π.χ. Ξενώνα της ΑΡΣΙΣ)

-Έγινε επανένωση του παιδιού/εφήβου με γονέα σε άλλη Ευρωπαϊκή χώρα;

18. Θεωρείτε ότι η συγκεκριμένη περίπτωση είναι τυπική περιστατικών παιδιών trafficking;

18α. Αν ναι, τι κοινό έχει με τις τυπικές περιπτώσεις;

18β. Αν όχι τι διαφορετικό έχει;

Βιβλιογραφία και Παραπομπές

Ελληνόγλωσση

Γιωτάκος, Ο. & Τσιλιάκου, Μ.(2008), Ο κύκλος της κακοποίησης (ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ, ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ, TRAFFICKING, BULLING, Αθήνα : Αρχιτέλαγος

Ποθουλάκη Α. (2019), Trafficking: εσωτερικές «πορείες» σε εκτός νόμου «διαδρομές». Ηθικές, νομικές και ψυχολογικές προεκτάσεις, ΠΕΔΙΟ.

“No child is for sale” [Φωτογραφία]. Στο Έκθεση ζωγραφικής και διαγωνισμός κατά της εμπορίας ανθρώπων. Unisef. Ανακτήθηκε από: <https://www.unicef.org/greece/en/node/571>

Δουλεία, Ανακτήθηκε από: <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%B1>

Γραφείο Μελέτης και Αντιμετώπισης Trafficking (2019) , Trafficking &Smuggling: Από τον Ορισμό στην Πράξη. Ανακτήθηκε από: https://eody.gov.gr/wp-content/uploads/2019/12/Trafficking_and_smuggling.pdf

Πρακτικός Οδηγός για τον Εντοπισμό και την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας, «Εντοπισμός και προστασία θυμάτων εμπορίας ανθρώπων»(2021). Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλυγγγύης (Ε.Κ.Κ.Α). Ανακτήθηκε από: <https://ekka.org.gr/images/KOINONIKON-PAREMBASEON/%CE%95%CE%9C%CE%91/%CE%A0%CE%A1%CE%91%CE%9A%CE%A4%CE>

[%99%CE%9ACE%9F%CE%A3%20%CE%9F%CE%94%CE%97%CE%93%CE%9F%CE%A3%20-%20%CE%95%CE%9C%CE%A0%CE%9F%CE%A1%CE%99%CE%91%20%CE%91%CE%9D%CE%98%CE%A1%CE%A9%CE%A0%CE%A9%CE%9D %CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%8C.pdf](#)

Κατερίνα Δρούγα & Θεοφανία Παπαδοπούλου, 2008 . «Οδηγός για Συμβούλους: Trafficking- Παράνομη Διακίνηση και Εμπορία Γυναικών». Αθήνα: Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.). Ανακτήθηκε από https://www.kethi.gr/sites/default/files/attached_file/file/2020-07/8.%20Trafficking.pdf

IOM (2017) , Έκθεση IOM για το Παιδικό Trafficking: Εμπλοκή της οικογένειας στο 41% των περιπτώσεων. Ανακτήθηκε από: <https://greece.iom.int/el/news/ekthesi-dom-gia-paidiko-trafficking-emploki-tis-oikogeneias-sto-41-ton-periptoseon>

Εθνικός Μηχανισμός Αναφοράς για την Προστασία Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων (2021) Ανακτήθηκε από https://ekka.org.gr/images/KOINONIKON-PAREMBASEON/%CE%95%CE%9C%CE%91/46034_EMA_leaflet_GR2.pdf

Παπαγιανοπούλου, Μ.Χ, (2007). «ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΙΚΗΣ ΣΩΜΑΤΕΜΠΟΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΣ». Αθήνα: Κέντρο γυναικείων μελετών και ερευνών. Ανακτήθηκε από: https://diotima.org.gr/wp-content/uploads/2013/01/TO_FAINOMENO_TOY_TRAFFICKING.pdf

«Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού», Ανακτήθηκε από: <https://www.unicef.org/child-rights-convention>

Lenhart Volker(2006). Παιδαγωγική των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (μτφ: Εύα Γεμενέτζη).Gutenberg(Μάρτιος,2006).

Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για τα δικαιώματα του παιδιού,2016. Ανακτήθηκε από: https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_rights_child_ELL.pdf

Υπουργείο Εξωτερικών, (2020), Γραφείο Εθνικού Εισηγητή για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, Ανακτήθηκε από: <https://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/pagkosmia-zitimata/paranomi-diakinisi-prosopon.html>

Δελτίο Τύπου Ευρωπαϊκής Επιτροπής 14 Απριλίου 2021, Καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων: νέα στρατηγική για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, την εξάρθρωση των εγκληματικών επιχειρηματικών μοντέλων, την προστασία και την ενδυνάμωση των θυμάτων.

Ανακτήθηκε

από:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_21_1663

Υπουργείο προστασίας του πολίτη, Ελληνική αστυνομία. Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων (Trafficking), Ανακτήθηκε από: <https://www.astynomia.gr/yliko-archeiu/katapolemisi-tis-eborias-anthropon-trafficking/>

Εθνικό σχέδιο δράσης κατά της εμπορίας ανθρώπων(2006), Ανακτήθηκε από: <https://www.warnathgroup.com/wp-content/uploads/2013/09/2006-NAP-%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%83%CF%87%CE%AD%CE%B4%CE%B9%CE%BF-%CE%B4%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AC-2006.pdf>

Στρατηγική Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη για για την καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων (2021), Ανακτήθηκε από: <https://www.minocp.gov.gr/images/stories/2021/prokirikseis21/29072021strathgikhn.pdf>

Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού (2016), Οδηγός για την ανίχνευση ανήλικων θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, Εγχειρίδιο χρήσης του εργαλείου SESN, Ανακτήθηκε από: <https://eody.gov.gr/wp-content/uploads/2019/12/EGXEIRIDIO-SESN-final.pdf>

Trafficking - Smuggling, Ανακτήθηκε από το Χαμόγελο του Παιδιού, <https://www.hamogelo.gr/gr/el/trafficking%20-%20smuggling/>

Trafficking – Παιδική εργασία, Ανακτήθηκε από το ΑΡΣΙΣ, <https://arsis.gr/drasis-ke-ipiresies/trafficking-pediki-ergasia/>

A21 Ελλάδα, Εμπορία ανθρώπων, Ανακτήθηκε από:
<https://www.a21.org/content/greece/gr4wco>

Ισάρη Φ. και Πούρκος Μ, Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας :Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση, Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε από:

<https://eclass.uowm.gr/modules/document/file.php/NURED263/%CE%8A%CF%83%CE%B1%CF%81%CE%B7%20%26%20%CE%A0%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%BA%CF%8C%CF%82%20%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%BC%CE%B5%CE%B8%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1%20%CE%AD%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B1%CF%82%202015%20book.pdf>

Bryman, A. (2017) , Μέθοδοι Κοινωνικής Έρευνας , Αθήνα: Gutenberg

Robson, C. (2010), Η έρευνα του πραγματικού κόσμου. Ένα μέσο για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές, Βιβλιοθήκη Κοινωνικής Επιστήμης και Κοινωνικής Πολιτικής, Αθήνα: Gutenberg.

Ξενόγλωσση

Η στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012–2016, COM(2012). Ανακτήθηκε από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0286&from=EN>

Directive 2011/36/EU of the European Parliament and of the Council of 5 April 2011 on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims, and replacing Council Framework Decision 2002/629/JHA OJ L 101, 15.4.2011, p. 1–11
 Ανακτήθηκε από: Υ

Combating trafficking in persons: a call to action for global health professionals Luis CdeBaca and Jane Nady Sigmon Global Health: Science and Practice August 2014, 2(3):261-267;
<https://doi.org/10.9745/GHSP-D-13-00142>

International Labour Organization (ILO). ILO global estimate of forced labour: results and methodology. Geneva: ILO; 2012. Ανακτήθηκε από: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_norm/@declaration/documents/publication/wcms_182004.pdf

Walk Free Foundation. The global slavery index 2013. Dalkeith (Western Australia): Walk Free Foundation; 2013. Ανακτήθηκε από: <http://www.globalslaveryindex.org/findings>

Rafferty, Y. (2008). The Impact of Trafficking on Children: Psychological and Social Policy Perspectives. *Child Development Perspectives*, 2(1), 13–18. doi:10.1111/j.1750-8606.2008.00035.x Ανακτήθηκε από: https://thectrp.files.wordpress.com/2008/09/ht_impact_on_children_41081.pdf

Malinosky-Rummell, R., & Hansen, DJ (1993). Μακροπρόθεσμες συνέπειες της παιδικής σωματικής κακοποίησης. *Psychological Bulletin*, 114(1), 68–79. doi: 10.1037/0033-2909.114.1.68

Sneddon, H. (2003). The effects of maltreatment on children's health and well-being. *Child Care in Practice*, 9(3), 236–249. doi:10.1080/1357527032000167795. Ανακτήθηκε από: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1357527032000167795>

Stevens, S., Acker, S., Green, K., Swales, S., Fulmer, H. M., Fortinsky, R., & Nicholas, P. K. (2019). Understanding the mental health impact of human trafficking. *Journal of the American Association of Nurse Practitioners*, 31(12), 699–704. doi:10.1097/jxx.0000000000000225. Ανακτήθηκε από: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31169788/>

Brown J, Cohen P, Johnson JG, Smailes EM. Childhood abuse and neglect: specificity of effects on adolescent and young adult depression and suicidality. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 1999 Dec;38(12):1490-6. doi: 10.1097/00004583-199912000-00009. PMID: 10596248. Ανακτήθηκε από: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/10596248/>

Wallace C, Greenbaum J, Albright K. Global, Perspectives on the Health and Social Impacts of Child Trafficking. *Pediatrics*. 2022;150(4):e2021055840. Ανακτήθηκε από: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/36120743/>

Dovydaitis, T. (2010). Human Trafficking: The Role of the Health Care Provider. *Journal of Midwifery & Women's Health*, 55(5), 462–467. doi:10.1016/j.jmwh.2009.12.017. Ανακτήθηκε από: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1526952309004929>

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2012). Global report on trafficking in persons. Vienna, Austria: Author. Ανακτήθηκε από [https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/Trafficking in Persons 2012_web.pdf](https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/Trafficking_in_Persons_2012_web.pdf)

Seo-Young Cho (2015) Evaluating Policies Against Human Trafficking Worldwide: An Overview and Review of the 3P Index, *Journal of Human Trafficking*, 1:1, 86-99, DOI: 10.1080/23322705.2015.1014660. Ανακτήθηκε από <http://dx.doi.org/10.1080/23322705.2015.1014660>

Lymouris, Nikolaos (2007), "Trafficking in Greece", Conference Presentation, 3rd PhD Symposium, London School of Economics / Hellenic Observatory, Ανακτήθηκε από http://www.lse.ac.uk/collections/hellenicObservatory/pdf/3rd_Symposium/PAPERS/LYMOURIS_NIKOLAOS.pdf

Emke- Pouloupoulos Ira(2001) Trafficking in Women and Children: Greece, a country of destination and ransit, University Research Institute of Environmental and Human Resources Panteion University. Ανακτήθηκε από https://ketlib.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/ket/1109/MMO_WP2rev.pdf

Antonopoulos, G., & Winterdyk, J. (2005). Techniques of Neutralizing the Trafficking of Women: A Case Study of an Active Trafficker in Greece. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 13(2), 136–147. doi:10.1163/1571817054300602. Ανακτήθηκε από https://brill.com/view/journals/eccl/13/2/article-p136_2.xml

Milano, V. (2017). The European Court of Human Rights' Case Law on Human Trafficking in Light of L.E. v Greece: A Disturbing Setback? *Human Rights Law Review*, 17(4), 701–727. doi:10.1093/hrlr/ngx031. Ανακτήθηκε από <https://academic.oup.com/hrlr/article-abstract/17/4/701/4563653>

Deshpande NA, Nour NM. Sex trafficking of women and girls. *Rev Obstet Gynecol*. 2013;6(1):e22-7. PMID: 23687554; PMCID: PMC3651545. Ανακτήθηκε από <https://link.springer.com/referencework/10.1007/978-3-319-63192-9>

Jafar, T. H. (2009). Organ Trafficking: Global Solutions for a Global Problem. *American Journal of Kidney Diseases*, 54(6), 1145–1157. doi:10.1053/j.ajkd.2009.08.014 Ανακτήθηκε από: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0272638609011779>

Leifsen, E. (2008). Child Trafficking and Formalisation: The Case of International Adoption from Ecuador. *Children & Society*, 22(3), 212–222. doi:10.1111/j.1099-0860.2008.00152.x Ανακτήθηκε από <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1099-0860.2008.00152.x>

Belser, Patrick, *Forced Labour and Human Trafficking: Estimating the Profits* (March 1, 2005). Ανακτήθηκε από: <https://ssrn.com/abstract=1838403>

Helen McCabe & Lauren Eglen (2022) “I bought you. You are my wife”: “Modern Slavery” and Forced Marriage, *Journal of Human Trafficking*, DOI: 10.1080/23322705.2022.2096366 Ανακτήθηκε από: <https://www.tandfonline.com/action/showCitFormats?doi=10.1080%2F23322705.2022.2096366&area=0000000000000001>

Villacampa, C., & Torres, N. (2019). Εμπορία ανθρώπων για εγκληματική εκμετάλλευση: Επιπτώσεις που υφίστανται τα θύματα στο πέρασμά τους από το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης. *International Review of Victimology*, 25 (1), 3–18. Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1177/0269758018766161>

Conradi, C. (2013). Child Trafficking, Child Soldiering: exploring the relationship between two “worst forms” of child labour. *Third World Quarterly*, 34(7), 1209–1226. doi:10.1080/01436597.2013.824639. Ανακτήθηκε από: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01436597.2013.824639>

General Assembly resolution 55/25 of 15 November 2000 United Nations Convention against

Transnational Organized Crime, Ανακτήθηκε από:
https://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Convention/TOC_ebook-e.pdf

Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ Έγγραφο A/RES/44/25,12 Δεκεμβρίου 1989,
http://wunrn.org/reference/pdf/Convention_Rights_Child.PDF

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΕΕ 2012 C 326. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT>

Οδηγία 2011/93/ΕΕ, ΕΕ 2011 L 335, σ. 1.,Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32011L0093>

Οδηγία 2011/36/ΕΕ, ΕΕ 2011 L 101, σ. 1. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32011L0036>,

Οδηγία 2012/29/ΕΕ, ΕΕ 2012 L 315, σ. 57. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:61973CJ0004>

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ σχετικά με την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού, Βρυξέλλες, 10 Δεκεμβρίου 2007. Ανακτήθηκε από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM:I33604>

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή Περιφερειών, Βρυξέλλες, 5 Φεβρουαρίου 2008. Ανακτήθηκε από: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/organised-crime-and-human-trafficking/together-against-trafficking-human-beings_en

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011), Το θεματολόγιο της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού: Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή Περιφερειών, Βρυξέλλες, 15 Φεβρουαρίου 2011. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM:dh0006>

Συμβούλιο της Ευρώπης, Σύμβαση για το Νομικό Καθεστώς των Τέκνων που γεννήθηκαν χωρίς Γάμο των γονέων τους, Σειρά Συνθηκών Συμβουλίου της Ευρώπης CETS Αριθ. 85, 15 Οκτωβρίου 1975. Ανακτήθηκε από: [Full list - Treaty Office \(coe.int\)](#)

Συμβούλιο της Ευρώπης, Σύμβαση περί της Υιοθεσίας Παιδιών (αναθεωρημένη), Σειρά Συνθηκών Συμβουλίου της Ευρώπης CETS Αριθ. 202, 27 Νοεμβρίου 2008. Ανακτήθηκε από: [Full list - Treaty Office \(coe.int\)](#)

Συμβούλιο της Ευρώπης, Σύμβαση για τις Προσωπικές Σχέσεις όσον αφορά τα Παιδιά, Σειρά Συνθηκών Συμβουλίου της Ευρώπης CETS Αριθ. 192, 15 Μαΐου 2003. Ανακτήθηκε από: [Full list - Treaty Office \(coe.int\)](#)

Συμβούλιο της Ευρώπης, Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Άσκηση των Δικαιωμάτων των Παιδιών, Σειρά Συνθηκών Συμβουλίου της Ευρώπης CETS Αριθ. 160, 25 Ιανουαρίου 1996. Ανακτήθηκε από: [Full list - Treaty Office \(coe.int\)](#)

Συμβούλιο της Ευρώπης, Επιτροπή Υπουργών (2010), Κατευθυντήριες γραμμές για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη, 17 Νοεμβρίου 2010. Ανακτήθηκε από: [Child-friendly justice - Children's Rights \(coe.int\)](#)

Συμβούλιο της Ευρώπης, Επιτροπή Υπουργών (2011), Κατευθυντήριες γραμμές για μια φιλική προς τα παιδιά υγειονομική περίθαλψη, 21 Σεπτεμβρίου 2011. Ανακτήθηκε από: [Result details \(coe.int\)](#)

Συμβούλιο της Ευρώπης, Επιτροπή Υπουργών (2009), Σύσταση CM/Rec(2009)10 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με την ανάπτυξη ολοκληρωμένων εθνικών στρατηγικών με γνώμονα την προστασία των παιδιών από τη βία, 18 Νοεμβρίου 2009. Ανακτήθηκε από: [Result details \(coe.int\)](#)

Συμβούλιο της Ευρώπης, Επιτροπή Υπουργών (2011), Σύσταση Rec (2011)12 σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών και την παροχή φιλικών προς τα παιδιά και τις οικογένειές τους κοινωνικών υπηρεσιών, 16 Νοεμβρίου 2011. Ανακτήθηκε από: [SocialServicesSept2012 en.pdf \(coe.int\)](#)

Συμβούλιο της Ευρώπης, Επιτροπή Υπουργών (2012), Σύσταση Rec(2012)2 σχετικά με τη συμμετοχή των παιδιών και των νέων ηλικίας κάτω των 18 ετών, 28 Μαρτίου 2012. Ανακτήθηκε από: [Result details \(coe.int\)](#)

Burnard, T., & Riello, G. (2020). Η σκλαβιά και η νέα ιστορία του καπιταλισμού. *Journal of Global History*, 15 (2), 225-244. doi:10.1017/S1740022820000029 Ανακτήθηκε από: <https://www.cambridge.org/core/journals/journal-of-global-history/article/slavery-and-the-new-history-of-capitalism/6885E5697E7151B50FDEFC65ED96C79E>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021) Καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων: Νέα στρατηγική για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, τη διάσπαση των εγκληματικών επιχειρηματικών μοντέλων, την προστασία και την ενδυνάμωση των θυμάτων, 14 Απριλίου 2021: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_1663

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (2011) , Προληπτικά μέτρα για την προστασία των παιδιών από τη σεξουαλική κακοποίηση, Ανακτήθηκε από: https://webapi2016.eesc.europa.eu/v1/documents/ces1593-2011_ac_el.doc/content

Farrell, Amy; McDevitt, Jack; and Fahy, Stephanie, "Understanding and Improving Law Enforcement Responses to Human Trafficking, Final Report, 2008, June" (2008). Human Trafficking Data Collection and Reporting Center Research and Technical Reports. Paper 1. Ανακτήθηκε από: <http://hdl.handle.net/2047/d10015802>

Europol, Trafficking in human beings, Ανακτήθηκε από: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-statistics/crime-areas/trafficking-in-human-beings>

United nations, Office on Drugs and Crime, Ανακτήθηκε από: <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/crime.html>

Save the Children, The fight against child trafficking , Ανακτήθηκε από: <https://www.savethechildren.org/us/charity-stories/child-trafficking-awareness>

Jordan Greenbaum, MD; James E. Crawford-Jakubiak, MD; COMMITTEE ON CHILD ABUSE AND NEGLECT; Cindy W. Christian, MD; James E. Crawford-Jakubiak, MD; Emalee G. Flaherty, MD; John M. Leventhal, MD; James L. Lukefahr, MD; Robert D. Sege, MD, *Pediatrics* (2015) 135 (3): 566–574. Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1542/peds.2014-4138>

Palines, P. A., Rabbitt, A. L., Pan, A. Y., Nugent, M. L., & Ehrman, W. G. (2019). Comparing mental health disorders among sex trafficked children and three groups of youth at high-risk for trafficking: A dual retrospective cohort and scoping review. *Child Abuse & Neglect*, 104196. Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104196>

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο(2017), Ειδική Έκθεση «Η στήριξη της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στη Νότια και Νοτιοανατολική Ασία» (09/2017). Ανακτήθηκε από: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR17_9/SR_HUMAN_TRAFFICKING_EN.pdf

Crowe, S., Cresswell, K., Robertson, A. *et al.* The case study approach. *BMC Med Res Methodol* 11, 100 (2011). Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1186/1471-2288-11-100>

Alpi KM, Evans JJ. Distinguishing case study as a research method from case reports as a publication type. *J Med Libr Assoc.* 2019 Jan;107(1):1-5. doi: 10.5195/jmla.2019.615 Epub 2019 Jan 1. PMID: 30598643; PMCID: PMC6300237. Ανακτήθηκε από: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6300237/>